

חודש ארגון תש"פ | מעפילים - הרא"ה

"כי המצווה הזאת אשר אנוכי מצווך היום

לא נפלאות היא ממך ולא רחוקה היא לא בשמים היא"

כתיבה: שירה דהן, יעל פלאי, אורית שכטר, סימה יצחקי, רחל סבג, חרות פארלוק, טל פאר.
פיתוח תוכן: זוהר כובשי, טליה וינוגרד.
עריכה לשונית: חנה פורטגנג.
עיצוב: תהילה עיצוב חזותי.
עיצוב הכריכה: סטודיו בת עמי.
הבאה לדפוס: אברהם שטרן.
בהוצאת מחלקת תוכן בני עקיבא.

מדריכים יקרים,

כן, הוא הגיע, ברוך ה' שוב הוא הופיע, מזל שהוא קיים. חודש הארגון שוב מגיע - ובענק. הוא מגיע בעוצמה של רוח, בעוצמה של עשייה שהולכת לייצר לנו שנת פעילות מלאה בתורה ובעבודה.

בחודש הארגון ברור לנו שאנחנו מצווים לפעול עם החניכים; בחודש הארגון ברור שאנחנו מצווים ליישם את הנושא וברור לכולנו שבחודש הארגון אנחנו הכי הרבה בצוותא עם החניכים ועם הסניף. בחיבור. חודש הארגון הוא שיא הציווי ושיא הצוותא שלנו, חברי צוות ההדרכה.

"גדול מצווה ועושה", זעק רב יוסף, מגדולי האמוראים. רב יוסף הדריך אותנו איך צריך להתייחס לימי הגאולה שבהם אנו נמצאים. הוא הגדיר את היחס הראשוני שבו אנחנו ניגשים אל עולם המצוות האישיות שלנו ואל עולם הדרכה ובו אנחנו פועלים.

בשנה זו אנחנו רוצים לחזק שריר בסיסי ועמוק: את שריר המחויבות שלנו. המחויבות היא שמאפשרת את מרחב החיבור שאליו אנחנו כוספים ואותו אנחנו רוצים כל כך. בחודש הארגון נזעק בגרון ניחר בכל פעולה, תערוכה או קיר שנצבע, בכל יישום נושא שנעשה עם השבט: אנחנו מצווים! וציווי זה הוא זה שנותן לנו את הצוותא. הגיע הזמן לזעוק לעולם כולו שהמחויבות היא שיוצרת את החיבור, והחיבור הוא שיוצר את המחויבות. זהו מעגל בלתי פוסק, וזה החידוש שלנו בשנה זו.

אני בטוח שתצליחו להוביל חודש ארגון חזק ועוצמתי ומתפלל איתכם שנצליח לחזק את השריר הזה גם אצלנו וגם אצל חניכינו, כי ברגע שהשריר שלנו יהיה חזק העולם כולו יבין מהי דרך בני עקיבא, ועוצמת חודש ארגון תורגש בכל רחבי הארץ.

אני רק רוצה להוסיף בקשה אחת, מדריכים יקרים ומדריכות יקרות:

גם בחודש זה אנחנו מצווים לשמור על גופם ועל נפשם של החניכים והחניכות היקרים שלנו, וכולנו ציווי שבצוותא נשמור על חניכינו תוך כדי הפעילות העצומה והעוצמתית של חודש הארגון.

חודש ארגון שמח,

יאיר שחל

מזכ"ל

מדריכים יקרים, ה' עימכם!

בחודש הארגון נשים לב במיוחד לחניכים השקופים, שאינם מתבלטים במיוחד, אלו שעלולים להתפספס לנו ולהיעלם לאחר שבת הארגון. נשים לב לחניכים שמנסים לשבש לנו את התהליך החינוכי ונחשוב כיצד לעזור להם למצוא את המקום שלהם בינינו. נשים לב גם לחניכים שבאים כדי לעבוד ולהיות שייכים ונעצים אותם.

בחודש הארגון נחנך למצוות ונשמור על האווירה המשפחתית, נגדל בתורה ובמצוות יחד, נכיר בשונות שבין חברי התנועה ונגלה סבלנות בחינוך למצוות. "אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ יִעְזְרוּ וְלֹאֲחָיו יֵאָמֵר תִּזְקַק": החינוך למצוות ייעשה בעין טובה, באהבה, בימין המקרבת ובשלום, כדרכו החינוכית של אהרן הכהן, שהיה "אוהב שלום ורודף שלום, אוהב את הבריות ומקרבן לתורה".

מוגשת לכם חוברת פעולות לתהליך החינוכי בחודש הארגון. קראו אותה והתאימו את התכנים לשבט, הפכו את החודש לחודש ערכי ומשמעותי ואל תוותרו על לימוד, פעילות וחוויה עם החניכים שלכם.

מאמין בכם מאוד!

בהצלחה רבה,

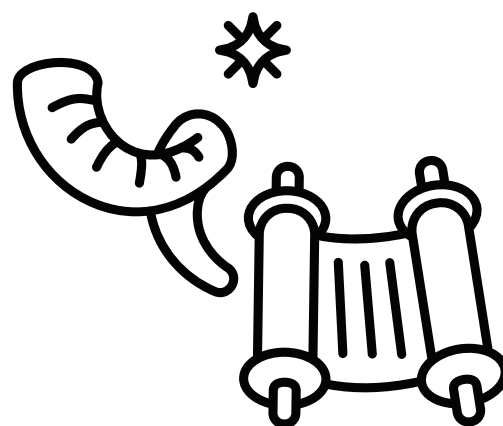
אלחנן כהן ששון

ראש מחלקת הדרכה

איזו התרגשות - חודש ארגון הגיע! חודש גדוש בפעילות אינטנסיבית, חודש שבו החניכים שלנו פועלים יחד ומעצבים את השבט שלנו כמשפחה חזקה ומגובשת! השנה אנו זוכים לעסוק בנושא הבונה את עמוד השדרה הרוחני שלנו ושל חניכינו: 'מצווה ועושה'. נברר יחד את היחס הנכון והבריא למצוות הנפלאות שהקב"ה העניק לנו ונחנך למחויבות עמוקה לפרטי המצוות מתוך שאיפה לחיבור המוליך שמחה ואהבה בקיום המצוות.

בחודש הארגון נעמיק בגישה הרואה בחיבור ובמחויבות למצוות שני צדדים של אותו מטבע, שאי אפשר לזה בלא זה, ונתנסה בלימוד ובבירור מצוות שונות כדי להטמיע את תפיסת העולם השלמה הזאת.

חודש הארגון עמוס במשימות רבות, וחשוב לזכור שכל המתודות שמשמשות אותנו - צביעת קירות, דגלנות, הצגות, הופעות, תערוכות ועוד - מטרתן לייצר תהליך חינוכי משמעותי בשבטים. חינוך הוא עבודה במעגלים, וחיזוק הקשר בין חברי הסניף למצוות יביא לידי חיזוק מגוון הקהילות בתנועה ועם ישראל כולו.

תוכן עניינים

מעפילים

7

8.....הקדמה למדריך מעפילים

9.....רעיונות לקירות

11.....שבוע 1

12.....פעולה 1: רוצה מצוות?

21.....פעולה 2: אחיזת החבל משני הקצוות- מחויבות וחיבור

27.....שבוע 2

28.....פעולה 3: קבלת עול מצוות

37.....פעולה 4: לשון הרע - לא מדבר אלי

49.....שבוע 3

50.....פעולה 5: מחוברים

55.....פעולה 6: איפה אני בתוך כל זה?

הרא"ה

67

68.....הקדמה למדריך הרא"ה

69.....רעיונות לקירות

71.....שבוע 1

72.....פעולה 1: "מה אתה רוצה ממני מה? מה?"

78.....פעולה 2: לאחוז בחבל משני קצותיו

83.....שבוע 2

84.....פעולה 3: "ונמשכת שיירה"

91.....פעולה 4: צדק תרדוף

97.....שבוע 3

98.....פעולה 5: אני ואתה נשנה את העולם

107.....פעולה 6: מה אתם הייתם עושים?

חודש ארגון תש"פ | מעפילים

**"כי המצווה הזאת אשר אנכי מצווך היום
לא נפלאות היא ממך ולא רחוקה היא לא בשמים היא"**

מהלך פעולות שבט מעפילים

מדריכים יקרים,

מובאת לפניכם סקירה של הפעולות בחוברת זו כדי לאפשר לכם הבנה של התהליך החודשי. אנחנו ממליצים בחום לעבור עליה לפני שאתם מכינים את הפעולה הראשונה, כך תבינו טוב יותר את הנושא ואת החלוקה שלו לפעולות השונות, ותדעו לתווך אותו לחניכים בצורה מיטבית. השבט שלכם יברר את הנושא השנתי - "מצווה ועושה" - דרך איסור לשון הרע ולכן תמצאו כאן התייחסות מיוחדת למצווה זו. חשוב לציין שהנושא המרכזי אינו לשון הרע אלא "מצווה ועושה", העיסוק בברכות הוא השביל דרכו נעמיק בסוגיה זו.

בהצלחה!

שבוע ראשון - גדולים

פעולה 1: רוצה מצוות?

פעולה זו פותחת את חודש ארגון ולכן היא תהווה היכרות עם הנושא של החודש ושל השנה כולה. בפעולה זו נלמד שהמצוות הן דרך ליצירת קשר שלנו עם הקב"ה. הקב"ה ציווה, וכשאנו עושים את מצוותיו - אנו נקשרים אליו בקשר ישיר כעם וכיחידים.

פעולה 2: אחיזת החבל משני הקצוות - מחויבות וחיבור

לאחר ההבנה שהמצוות יוצרות קשר ישיר עם הקב"ה, נעמיק בהבנה שאת המצוות צריך לעשות גם מתוך חיבור וגם מתוך מחויבות. עצם זה שאנו מצווים בעשיית מצוות ע"י ריבוננו של עולם, גורם לנו להיות מחויבים לעשותן ללא יכולת בחירה. אך יש לנו בחירה בעליית קומה נוספת של להתחבר למצוות, לאהוב לעשותן, להרגיש שייך. בפעולה זו נבין את רעיון המצוות ככרית, כשמטרתנו היא לקיים מצוות מתוך אחיזה בשני הקצוות - מחויבות וחיבור כאחד.

שבוע שני - מצווים

פעולה 3: קבלת עול מצוות

שבוע שעבר עסקנו בחשיבות המחויבות והחיבור כאחד, השבוע נתעסק בעיקר בעניין המחויבות. הקב"ה יצר אותנו, את עמ"י, כבניו וכעבדיו ולכן בראש ובראשונה אנו מחויבים לשמוע בקולו. בפעולה זו נעסוק בנושא קבלת עול מצוות בהיבט מעשי ורעיוני ונבחן את רעיון המחויבות מכמה כיוונים.

פעולה 4: לשון הרע - לא מדבר אלי

כידוע, אנו מחויבים במצוות. אך כמה חשיבות אנחנו מייחסים לעובדה זו? האם היא חלק ממערכת השיקולים שלנו? מתוך בירור הדרישות שעולם המחויבות דורש מאיתנו ננסה לגלות רבדים נוספים ברעיון המחויבות למצוות. כמו כן נבחן את איסור לשון הרע ככלי ללמידה על מחויבות לכלל המצוות ונעסוק בה ממבט הלכתי ורעיוני: מהן ההגבלות החלות עלינו מכוח מצווה זו? מדוע צווינו בה בכלל? מה המשמעות הרעיונית לציווי?

שבוע שלישי - עושים

פעולה 5 - מחוברים

בשבוע הקודם עסקנו בנושא המחויבות למצוות, ובשבוע זה נעסוק בעיקר בחיבור שלנו למצוות. המצווה כצוותא, כשותפות בינינו לבין הקב"ה. הליכה משותפת שיוצרת משהו חדש, היכן אפשר למצוא ולפתח את נקודות ההזדהות והקשר האישי שלנו בציווי האלוקי. נשתמש במצוות 'לשון הרע' ככלי וכאמצעי לרעיון הגדול: החיבור למצוות.

פעולה 6 - איפה אני בתוך כל זה?

זוהי הפעולה האחרונה של חודש הארגון, ובפעולה זו יסכם השבט את תהליך הלמידה שעבר במהלך החודש. במקביל יבחנו כל חניך וחניכה את החיבור האישי והעמוק שלהם למצוות בנוגע למחויבות שעליה דיברנו בשבוע שעבר.

מי הקיר הכי יפה בעיר!?

רגע לפני שנצלול לפעולות, רצינו לדבר על הקירות בסניף: הקירות הם אלמנט משמעותי בחודש הארגון- אנחנו משקיעים בהם הרבה זמן ומחשבה והם מייצגים את השבט שלנו בסוף החודש, אבל לא תמיד מצליחים להפוך אותם לכלי חינוכי. השנה אנו מציעים להשתמש בקירות כדי להעצים את הטמעת התוכן בשבט, לגלות כישרונות ולתת במה לחניכים שונים.

איך? על ידי קירות פעילים! קירות פעילים הם קירות שמפעילים אותנו, יוצרים בקרבנו תנועה, גורמים לנו לחשוב בהתאם לתוכן שהקיר מציע. הקיר יכול לספר סיפור, להציע משחק ובסופו של דבר לשדרג את החוויה החינוכית ואת הנראות של החדר. זה אמנם מצריך יותר חשיבה אבל שווה כל רגע של השקעה! כדי להקל עליכם ואפילו רק כדי לפתוח את הראש- הכנו עבורכם שני רעיונות, מוזמנים להפוך אותם למציאות מרהיבה!

נראה איזה קיר יפעיל הכי הרבה הורים בשבת ארגון (:)

אופציה א-

ציר אנושי: ציירו על הקיר ציר שנע בין 1-10, מעליו השאירו מקום לשאלה מתחלפת והכינו כרטיסיות עם שמות כל חברי השבט שנצמדו לציר עם דבק דו צדדי או סקוטש.

כתבו על הקיר שאלה שקשורה לחודש ארגון: עד כמה את/ה מחובר למצוות? האם את/ה מקפיד/ה על הלכות לשון הרע או כל שאלה אחרת שמעניינת אתכם, ובקשו מחברי השבט להצמיד את שמם במקום המתאים להם על הציר. תוכלו להחליף את השאלה בהמשך השנה לפי הנושאים בהם תעסקו.

אופציה ב-

"קיר טיפוס": ציירו קיר טיפוס על הקיר, כאשר בכל 'אבן' שלו יש מקום לשאלה או משימה. כתבו שאלות ומשימות שקשורות לנושא החודש ושחקו עם החניכים ב-2 קבוצות. בכל פעם שקבוצה עונה נכון על שאלה או מצליחה במשימה, היא יכולה להתקדם לאבן הבאה בטיפוס.

אפשר לשחק בתורות או לתת לשתי הקבוצות להתקדם לפי קצב ההצלחה שלהן כאשר הראשונה שמגיעה למעלה מנצחת.

במהלך השנה תוכלו להחליף את השאלות והמשימות לפי הנושא בו תעסקו.

זקונים

שבוע 1

הצרות למדריכים:

פעולה 1: רוצה מצוות?

רציונל:

זוהי הפעולה הראשונה בחודש הארגון. בפעולה זו נטעם מנושא החודש הכללי - גדולים מצווים ועושים, ונסתכל על המצוות כעל קשר ישיר עם הקב"ה.

מטרות:

1. החניכים ייחשפו לנקודת המבט שלפיה המצוות הן אמצעי הקשר הקרוב ביותר שלנו אל הקב"ה.
2. החניכים ילמדו מגוון מקורות על היחס של האדם למצוות.
3. החניכים ישתפו כיצד נראות המצוות מנקודת מבטם.

ציוד נדרש:

טלפון צעצוע (לא מוקצה)

מהלך הפעולה:

שלב א - פתיחה

נקריא מכתב קצר שכתבה רחל, נערה בשנת בת המצווה שלה, ושלחה לרב (נספח 1).
נסביר לחניכים כי נענה לרחל על השאלה בהמשך, אבל קודם נשחק 'המלך אמר'.

הוראות: ניתן לשבט הוראות לביצוע אשר חלקן מתחילות במילים 'המלך אמר' וחלקן לא. על החניכים לבצע את ההוראות אשר לפנייהן נאמר 'המלך אמר' בלבד.

נציג לחניכים את המשנה (מכות ג, טז, נספח 2): "רבי חנניא בן עקשיא אומר: רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל, לפיכך הרבה להם תורה ומצוות".

נשאל: למה ביצעתם את המשימות במשחק? למה עשיתם את כל זה? התשובה המובנת מאליה תגיע מייד: כי המלך אמר!

נסביר כי זו בדיוק הנקודה: יש לנו כאן ציווי, אמירה שמגיעה ישר מהקב"ה. כמו שמאכילת מאכלים שבישל טבח במסעדת שף אפשר ללמוד משהו על הטעם שלו, על הדברים שהוא אוהב ומעניינים אותו, ומעיצוב המנה אפשר ללמוד מה נראה יפה בעיניו, איזה מין איש הוא, ככה גם מעצם קיום המצוות אפשר לדעת עוד על אלוקים. נוצרת פה מערכת יחסים. אפשר לשאול את החניכים: כשאימא מבקשת מכם לסדר את החדר, מה קורה שם? ברגע שסידרתם הוספתם משהו לקשר.

נחדד את הדיון: אם ככה, מה המשנה הזו אומרת לנו?

אפשר לבקש משני חניכים להציג שני חברים שנפגשים אחרי הרבה זמן ומשהו במפגש שלהם פשוט לא עובד כי כל אחד מהם כל כך שקוע בעצמו (נספח 3). נשאל את החניכים: למה לא קרה פה כלום? התשובה היא שכשכל אחד עסוק בעצמו, עד שנפגשים לא קורה שום דבר.

שלב ב

נבקש מהחניכים להקריא את השיר של יאיר אורבך, "רוצה מצוות" (נספח 4).

נשאל את החניכים: לפי השיר, למה יאיר מקיים מצוות?

האדם שמתואר בשיר מקיים מצוות כעניין טכני בלבד.

על רוב השאלות נענה רק בפעולה הבאה. שווה לעדכן את החניכים ולשאור עליהם בהתחלה טובה!)

כדאי להכניס משימות מתישות כמו "המלך אמר לספור עד ארבע", "המלך אמר לרוץ לצד השני של הסניף", לצד משימות בעלות משמעות: "המלך אמר לפרשן לחבר שלך", "המלך אמר להרים לכונן אחז מהרצפה".

אם יעלו תשובות רציוניות כמו "כי מצוות זה חשוב", "הוא יהודי מאמין" אפשר להקשות על החניכים: איפה זה כתוב? לפי מה אתם מבינים את זה?

שלב ג

בדיקת דופק

כמה חניכים הגיעו לפעולה?

זה הזמן לעצור ולחשוב על החניכים שלי, להעביר בראש כל אחד ואחת מהם... האם הוא מגיע בדרך כלל? האם היא מוצאת את עצמה בשבט? מה שלומם?

שני חניכים חשובים שאדבר איתם באופן אישי לאחר הפעולה:

שם:

חשוב שנדבר על:

שם:

חשוב שנדבר על:

מה התחושה שלי לאחר הפעולה?

מהו חשוב שאזכור לקראת הפעולה הבאה?

נפזר על הרצפה מגוון אמוג'ים (נספח 5) ונבקש מכל חניך וחניכה לבחור אמוג'י אחד שקופץ להם לראש כשהם שומעים את המושג 'מצוות', ולהסביר מדוע בחרו דווקא בו.

דיון קצר בנושא:

- האם הרגש שלי בנוגע למצוות חיובי או שלילי? אולי גם וגם?
- אילו היינו משנים את הסדר של הפעולה ופותרים במתודה הזו, האם התשובות היו אחרות?
- אילו היינו משנים את השאלה ומבקשים מכם לתאר מה אתם חושבים על קיום מצוות, היינו מקבלים תשובות אחרות? אפשר לבקש מחניכים שענו בחיוב שיפרטו למה.

סיכום

אפשרות א: נבקש מהחניכים להציג את משל השועל והדגים (נספח 6).

אפשרות ב: נספר על המשל של בעל התניא - המחבק את המלך (נספח 7).

אפשרות ג: נקריא את דברי הרב חיים ויטאל ב'שערי קדושה' (נספח 8).

נסכם: בחודש הקרוב נעסוק בנושא 'גדולים המצווים ועושים' על חיוב קיום המצוות מהיבטים שונים. היום טעמנו בקצרה מהמבט המיוחד שיש בהסתכלות על המצוות כעל קשר מיוחד שיש לנו בעולם הזה עם הקב"ה. נבקש מכל אחד ואחת לחשוב על תשובה לרחל, נערת בת המצווה, ולהביא אותה לפעולה הבאה.

אם רוצים אפשר גם לערוך סביב ממש צכשיו, בסיכום הפעולה, ובו החניכים יציגו תשובות וישתפו מה למדו מהפעולה.

נספח 1

מכתב לרב מנערה בת מצווה

הרב, שלום!

קוראים לי רחל, אני בכיתה ז', חוגגת עוד מעט בת מצווה ומתרגשת מאוד!

דיברו איתנו הרבה על קיום מצוות, ואני מרגישה שאני עדיין ממש לא מצליחה להבין. כבר כמה שנים שאני מנסה לקחת את הנושא הזה ברצינות, ועכשיו שאני באחריות עצמי אני מנסה להבין: למה לי לקיים מצוות?

חשוב לי להגיע אל הבת מצווה כמה שיותר מוכנה, ואני חייבת שמישהו פשוט יעשה לי סדר...

מחכה לתשובה,

רחל

נספח 2

משנה, מכות ג, טז

"רבי חנניא בן עקשיא אומר: רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל, לפיכך הרבה להם תורה ומצוות".

נספח 3

מפגש בין חברי ילדות

קריין: יוסף ומיכאל היו חברי ילדות. היום כבר יש להם משפחות וילדים, והם עסוקים בעבודה ולא יוצא להם לשמור על קשר. פעם, בזמן הישיבה התיכונית, הם היו החברים הכי טובים שיכולים להיות! היום, במפתיע, הם נפגשים במכולת.

יוסף: "היי, הינה מיכאל! וואי, לא ראיתי אותו שנים. אני חייב להגיד לו שלום... מיכאל, מה שלומך?"

מיכאל הולך בגב כפוף וטלפון צמוד לאוזן: "תמכור, תמכור אני אומר לך, לפני שהמחירים יעלו, אני לא רוצה להפסיד פה כסף. נו, חלאס... יאללה, נסיים עם הסיפור הזה".

יוסף טופח למיכאל על הכתף ומחייך חיוך נבוך. מיכאל מרים מבט ואומר ליוסף: "יוסף, קטעים! מה קורה?" ומייד ממשיך ומדבר לטלפון: "לא, מה? פגשתי כאן חבר, כן, אמרתי לך מה לעשות".

יוסף: "ב"ה, אישה, ילדים, בית... משתדל ללמוד קצת תורה מדי פעם, חזרתי לשחק כדורסל בערבים, אם אתה בעניין אולי תצטרף. אנחנו גם בונים בית כנסת חדש פה בקרוב, מה אתה אומר?"

מיכאל (עדיין בטלפון): "יופי, יופי, מה אתה אומר? אולי אצטרף באמת, נחמד".

יוסף מחייך, מחבק אותו והולך: "דבר איתי, נישאר בקשר!"

מיכאל ממלמל מספר טלפון.

יוסף הולך.

מיכאל: "רשמת? זה המספר של המזכירה שם, אני חושב להצטרף באמת לקבוצת הרכישה, כמו שאמרת. להתראות".

מרים מבט מהטלפון וממלמל: "מוזר מאוד שהוא הלך ככה, בלי להגיד שלום. שיתבייש".

נספח 4

רוצה מצוות (יאיר אורבך)

תראו אותי אני דתי לחוץ בזמן
 כי מהדייט הזה כבר לא יצא רומן
 היום הזה נגמר בעוד כמה דקות
 אני לחוץ כי יש לי רק שמונים ברכות
 תביני, מותק, אני לא בעניין
 ואני רץ החוצה לחפש מניין
 חסר אחד יש רק תשעה אנשים
 מזל שאלוקים ברא גם חילונים

רוצה מצוות
 רוצה לומר ביום מאה ברכות
 את שהכול, אשר יצר ומזונות
 ולא אכפת לי להתפלל שלוש תפילות
 כי מה שבא לי לעשות זה רק מצוות

רוצה לומר ביום מאה ברכות
 את שהכול, אשר יצר ומזונות
 ולא אכפת לי להתפלל שלוש תפילות
 כי מה שבא לי לעשות זה רק מצוות

ברולדין
 יושב בבליינד-דייט משחק אותה עדין
 שומר שבת, כשרות ונגיעה כדין
 איזה מזל שהיא נראית כמו צרות
 כי אני מברך עליה משנה הבריות
 פתאום קולט בצד זוג גברים נחמד
 אולי יהיה זימון ולא נברך לבד
 ויש גם כיפה בראשם וזה מושלם
 הם בעניין אבל בקטע של אסלאם

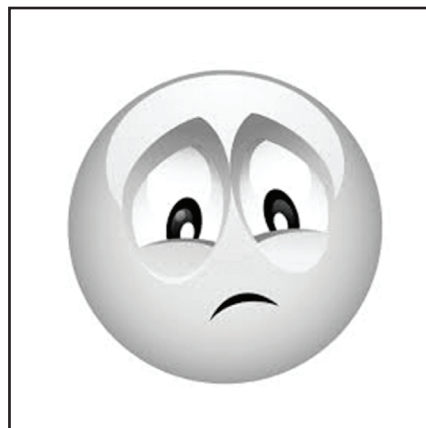
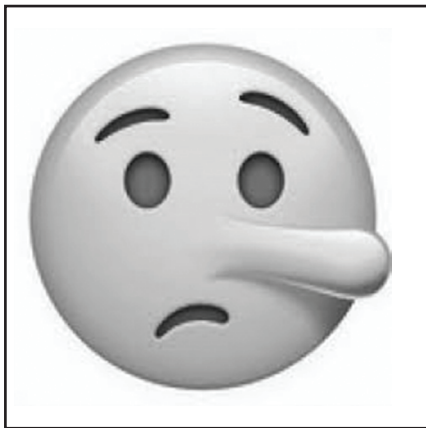
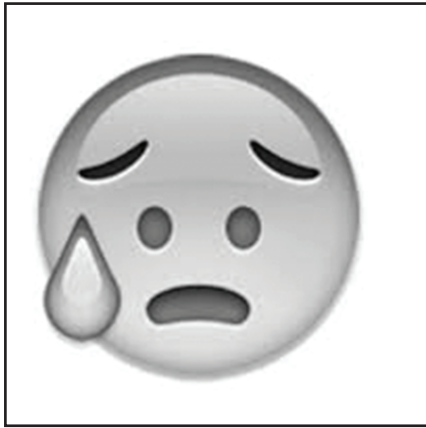
רוצה לומר ביום מהברכות
 את שהכול, אשר יצר ומזונות
 ולא אכפת לי לפעמים לפספס
 כי כבר שלושה זוגות הצלחתי לארס.

נספח 5

אימוג'ים

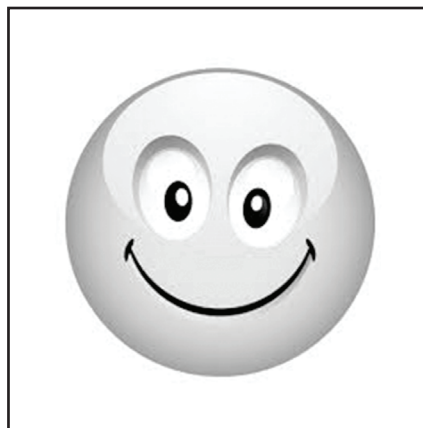
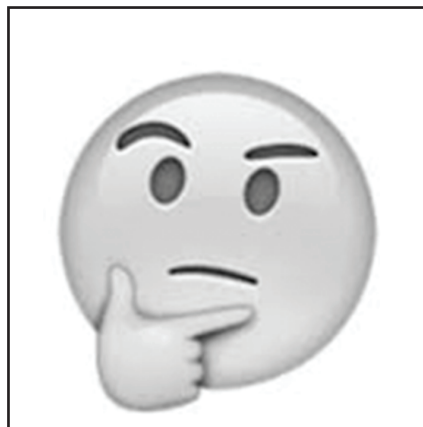

נספח 5

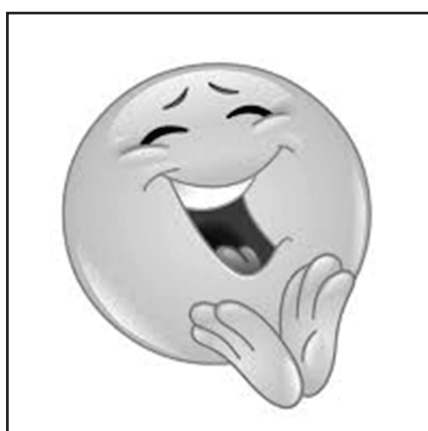
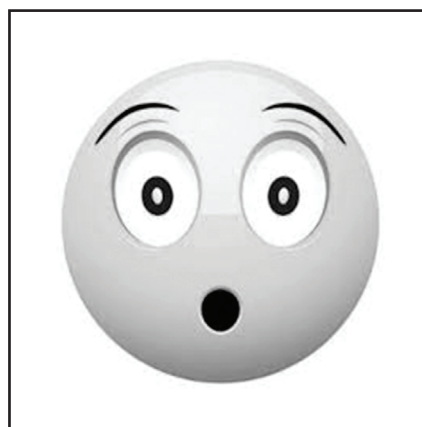
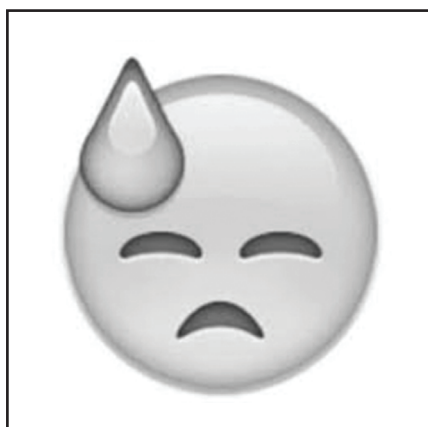

המשך נספח 5

המשך נספח 5

משל השועל והדגים (עיבוד: גדי ויסברט, מאתר בית אבי חי)

שעת הצוהריים התקרבה, והשועל לא אכל דבר מהבוקר. הוא היה רעב.

אומנם השועל החשיב את עצמו לאחת החיות החכמות ביער, אולי החכמה מכולן, אבל כשהיה רעב התקשה לחשוב בצלילות. ומכיוון שחוכמתו היא שעזרה לו למצוא אוכל, הוא היה בצרה.

ברגע שעלתה במוחו תוכנית מוצלחת איך להשיג ארוחת צוהריים דשנה, מייד התחיל לדמיין את הארוחה עד שפיו נטף ריר ובטנו קרקרה כל כך שהוא שכח את התוכנית.

כך הסתובב השועל ביער והתייסר ברעב, עד שהגיע לנהר, ושם עצר. הינה, פתרון הבעיה מולו - הנהר השוצף מלא דגים!

דגים גדולים, עסיסיים, מעוררי תיאבון, אפשר להושיט יד (בעצם כף) ולקחת אותם. התקרב השועל אל שפת הנהר, הכניס את כפו למים וחיכה שיגיעו הדגים. להפתעתו, אף דג אחד לא התקרב. הדגים עקפו את כפו של השועל והמשיכו לשחות.

השועל לא התייאש, שכן מדובר בדגים, חיות חסרות שכל, ואילו הוא, השועל, אחת החיות החכמות ביער, אולי החכמה מכולן!

הוא גחן והכניס את שתי כפותיו למים. הינה, תכף יגיע דג, חשב, ואני אתפוס אותו ואוכל ארוחה נפלאה. אבל כל דג שהתקרב צלל ממש מתחת לכפותיו של השועל - והמשיך בדרכו.

השועל היה מתוסכל. בטנו קרקרה ורגליו רעדו מרוב רעב. הוא ידע שהפעם אין מנוס, רק בזכות חוכמתו הרבה יצליח לאכול ארוחה משביעה. הוא נעמד על רגליו, נשען על עץ שעמד על שפת הנהר וחיכה שתבוא להקה חדשה של דגים. כאשר הגיעו הדגים קרא להם:

"הי, דגים, מה קרה לכם?"

הדגים עצרו רגע והביטו בשועל.

"מה כוונתך?" שאל אחד מהם, "לא קרה לנו כלום."

"אם כך, מדוע אתם שוחים במהירות כזאת, כאילו מישהו רודף אחריכם?"

הדגים הביטו זה בזה רגע, ואז פער אחד מהם את פיו:

"מישהו באמת רודף אחרינו. בני האדם זורקים למים רשתות ומלכודות ומנסים לצוד אותנו. אם נעצור במקום, ניתפס. לכן אנחנו שוחים בלי לעצור."

"זאת הבעיה שלכם?" צחק השועל הערום, "אם כך, אין בעיה. בואו לכאן, ליבשה, ואני אשמור עליכם!"

הדגים נראו מבולבלים.

"אתה תשמור עלינו?"

"בהחלט!" הבטיח השועל, "ואני לא אהיה הראשון. אבות אבותיי חיו עם אבות אבותיכם על היבשה והיו ביניהם יחסי ידידות מופלאים. בואו, ידידי, עלו על היבשה, תנו לי להציל אתכם מבני האדם האיומים!"

מבטיהם של הדגים נעו מן המים אל היבשה. לרגע היה נדמה שהם מתלבטים אם לקבל את הצעתו של השועל. אבל אז לפתע פרצו כולם יחד בצחוק. זה היה מראה משונה מאוד, להקת דגים צוחקת מתחת לפני המים, צחוקם מעלה בועות רבות על פני הנהר.

"חשבנו שאתה אחת החיות החכמות ביער!" קרא אחד הדגים.

"אולי החכמה מכולן!" הוסיף אחר.

"אבל אתה טיפשי!" צחק דג שלישי. "אומנם כאן, בנהר, צדים אותנו ורודפים אחרינו, אבל המים שומרים עלינו בחיים. אם נצא מהנהר, נמות!"

אמרו והמשיכו בדרכם, שוחים במים המעניקים להם חיים.

דברי הדגים היו נכונים, אבל הם טעו בפרט אחד: השועל לא היה טיפש, הוא פשוט היה רעב. וכשהשועל רעב קשה לו לחשוב בצלילות.

משל השועל והדגים מסופר בתלמוד ובמדרש בהקשר אכזרי ביותר: בתקופה שבה גזרה "מלכות הרשעה" (רומא) על איסור לימוד התורה התעמת פפוס בן יהודה עם רבי עקיבא מפני שהמשיך ללמד תורה, ורבי עקיבא ענה לו במשל השועל והדגים. הדגים במשל מסמלים את עם ישראל, והשועל מסמל את הרומאים. המים, לפי הפירוש הזה, הם התורה. אכן במקומות רבים במקורותינו כתוב שהתורה נמשלה למים. בנמשל מנסים הרומאים לשכנע את עם ישראל להפסיק עם התורה מכיוון שהיא מסכנת אותם, והיהודים מסרבים לכך מכיוון שהתורה היא כמו מים בשבילם ובלעדיה אין חיים.

נספח 7

משל בעל התניא

"ואף שהתורה נתלבשה בדברים תחתונים גשמיים, הרי זה כמחבק את המלך דרך משל, שאין הפרש במעלת התקרבותו ודביקותו במלך בין מחבקו כשהוא לבוש לבוש אחד בין שהוא לבוש כמה לבושים, מאחר שגוף המלך בתוכם. וכן אם המלך מחבקו בזרועו, גם שהיא מלובשת תוך מלבושיו, כמו שכתוב: (שיר השירים ב, ו): "וימינו תחבקני", שהיא התורה שנתנה מימין, שהיא בחינת חסד ומים".

הסבר: המצוות, עטופות בלבושים גשמיים, הן דבר ה' שירד אלינו. אדם שבא לחבק מלך מחבק אותו גם אם המלך עוטה גלימות ולבושים, וזה לא משנה לו, כי הוא יודע שהוא מחבק את המלך עצמו. אם נעמיק את המבט נוכל לראות שבקיום המצוות ולימוד התורה אנחנו ממש יכולים לחבק את המלך, הקב"ה, ברמה הכי גבוהה שאפשר בעולם הזה.

נספח 8

ר' חיים ויטאל, שערי קדושה

"ואמנם המזון הרוחני של הנפש הקדושה נמשך אליה על ידי קיום התורה הכלולה מתרי"ג [613] מצוות, כדמיון [בדומה ל] תרי"ג אברי הנפש. וכל איבר מרמ"ח [248] האיברים, ניזון מהמצווה הפרטית המתייחסת לאותו איבר [...] וכן כאשר יקיים האדם שס"ה [365] מצוות לא תעשה, בהימנעו מלעשותם, יש כוח למזון הרוחני הנזכר, [אשר בא] בקיימו מצוות עשה, להימשך דרך הצינורות שהם שס"ה גידים של הנפש, ולהחיות את הרמ"ח איברים שלה. וכאשר יעבור על איזה עבירה מהם, אז ייסתם הצינור הפרטי ההוא המתייחס אל אותה עבירה, על ידי הזוהמה של מזון הקליפה [הרוחנית] הנדבקת שם [...] ולכן צריך האדם לחפש בכל כוחו לקיים כל תרי"ג המצוות. וכאשר יקיים איזו מצוות עשה [...] ואזי תחול עליו הקדושה ההיא [...] וכמו כן כאשר תבוא לפניו איזו עבירה, יימנע מלעשותה, ויכוון שעל ידי זה תסולק הזוהמה אשר בגיד הפרטי שבנפש, המתייחס לאותה עברה. ואז יוכל להימשך השפע רוחני הנמשך דרך הצינור הרוחני.

הערות למדריכים:

פעולה 2: אחיזת החבל משני הקצוות - מחויבות וחיבור

רציונל:

בפעולה הקודמת עסקנו בהצגת הנושא ובחינתו, ובפעולה זו נגיע להבנה של 'המצוות כברית'. נברר את משמעותה - מצד אחד אנחנו מחויבים לקיים מצוות, ומצד אחר קיום מצוות בלי חיבור לאורך זמן הוא כמעט בלתי אפשרי - וכן נבחן את המתח הנוצר בעקבותיה.

מטרות:

1. החניכים ילמדו על תפיסתה של בני עקיבא: אחיזת החבל משני קצותיו.
2. החניכים ידונו במתח שבין חיוב לחיבור.
3. החניכים ישתפו בהתמודדויות אישיות שלהם בקיום המצוות.

ציוד נדרש:

- נייר
- טושים
- פלסטלינה

מהלך הפעולה:

שלב א:

נפזר רשימת מטלות (נספח 1) ונבקש מהחניכים לחלק אותן לשתי קבוצות: דברים שקל, כיף ונוח לעשות לעומת דברים שאנחנו עושים רק 'כי צריך'.

לאחר מכן נשאל: מה קל לי יותר לעשות?

נמשיך בבירור: מה בפועל קורה מהר יותר?

חשוב לחדד את ההבדלים. ניקח לדוגמה את בחירת הסרט: כשאנחנו צריכים לבחור איזה סרט לראות, האפשרויות מבלבלות אותנו. ברור שאילו היו אומרים לנו לראות סרט מסוים היינו מצליחים לצפות בו הרבה יותר מהר.

עוד אפשרות:

נחלק את השבט לשתי קבוצות: קבוצה אחת תקבל משימה עם משמעות, כמו ללכת לקומונרית ולהודות לה על חודש הארגון, להתקשר להורים ולבקש סליחה על שלא נהיה בבית החודש וכו', והקבוצה השנייה תקבל משימה מעצבנת ולא ברורה, כמו לצייר מאה עיגולים סגולים. נודיע לשתי הקבוצות שעד שהן לא יבצעו את המשימה לא נוכל להתחיל את הפעולה (כמובן שנתחיל בכל זאת). אחר כך נשאל כל קבוצה מה היא הרגישה, אם היה לה פשוט למלא את המשימה ולמה.

שלב ב

נערוך סבב בין החניכים: כל חניך יספר על מצווה אחת שהוא מתחבר אליה מאוד ועל מצווה אחת שהוא מתקשה לקיים. כדאי לתת זמן להעלאת התחושות ולבקש מהחניכים לפרט קצת.

נניח, נקריא או נחזיק את הפסוק הזה (נספח 2):

”אֵת מִשְׁפָּטִי תַעֲשֶׂוּ וְאֵת חֻקֹּתַי תִּשְׁמְרוּ לִלְכֹת בְּהֶם אֲנִי ד' אֱלֹהֵיכֶם” (ויקרא יח, ד)

קצת רקע: הפסוק הזה הוא מהפסוקים הפותחים את פרק יח בחומש ויקרא, ואחריו באים ציוויים רבים. הפסוק מזכיר משפטים שהקב"ה נותן לנו ומבקש שנעשה אותם וגם חוקים שיש צורך מיוחד לשמור, ולא רק לעשות.

לרוב נצפה שהחניכים יאנו: מה שקל לי יותר. לכן חשוב להמשיך גם לשאלה הבאה, שנוגעת למבט נוסף על החיבור.

אם תרצו להעצים את הדיון כדאי לנסות לזהות מי מדבר ממקום של 'חיבור' חובבי (אני אושה דברים שקל לי, מתחבר למצוות שנוח לי איתן) ומי ממקום של מחויבות (קל לי יותר כשלא אני צריך לבחור, ככה אני מבינה פחות זמן) ובשלב ג' לנסות אותם עם הגישה הנכדית.

מומלץ וכדאי לפתוח אותו בדוֹמָנָאוֹת אישיות מחיי המדריכים עצמם.

שאלו את החניכים:

- מה ההבדל בין חוק למשפט? בין לשמור ולעשות?
  - אפשר גם לבקש לחלק את הפסוק לשני חלקים ולהסביר.
- אם רלוונטי, נרחיב בשלב הבא: של מי המבט רחב יותר, שמירה או עשייה? אפשר גם לקשר את זה ליחס שבין נעשה ונשמע (הגדרה של חוקים ומשפטים בנספח 3).

שלב ג

נחלק את החניכים לקבוצות, וניתן לכל קבוצה מקור ללימוד על טעמי המצוות. יש שני מקורות שעוסקים בקיום מצוות מתוך חובה ושניים שעוסקים בקיום המצוות מתוך חיבור (נספח 4).

אפשר להסביר מראש שאלה הצדדים שנלמד, ואפשר גם לנסות לאתגר את החניכים ולתת להם ללמוד משהו שהפוך מהם (חניך שזיהינו שמתחבר דווקא למחויבות ילמד על חיבור, ולהפך).

לאחר הלימוד נבקש מכל קבוצה שנציג שלה יסביר בקצרה מה הם למדו.

נזכיר את רחל, בת המצווה מהפעולה הקודמת.

האם עכשיו, אחרי שהעמקנו קצת יותר, יש לנו תשובות בשבילה?

אפשר להרחיב ולערוך דיון קצר בנושא: מה חשוב יותר? איך אפשר להשתפר בזה?

- אם השבט בעניין ויש זמן, אפשר אפילו לערוך תחרות שכנוע בין הקבוצות. אפשר לארגן בית משפט שמעמת את המחויבות עם החיבור ולמנות קטגור וסנגור לכל אחת מהגישות.
- אפשר גם לחלק פלטטלינה בשני צבעים ולבקש מהקבוצה לפסל את היחס בין החיבור למחויבות.

סיכום:

בחנו קצת את היחס שלנו לקיום מצוות, מהן המצוות מבחינתנו, מה אנחנו מרגישים כלפי כל הרעיון הזה, איפה הוא רלוונטי בחיים שלנו.

ראינו שיש שתי אפשרויות לגשת לקיום המצוות: האחת מתוך חיבור, הזדהות פנימית וקשר עמוק, והאחרת מתוך תחושת מחויבות, לעשות פשוט כי ככה אלוקים ציווה.

גדולי ישראל דנו שנים ארוכות בשתי הגישות, וכמו שראינו, יש יתרונות לכאן ולכאן. בבני עקיבא אנחנו מאמינים באחיזת החבל משני קצותיו: המחויבות היא חלק מהסיפור וכמוהו גם החיבור למצווה. שתיהן משלימות זו את זו, והמשימה שלנו היא למצוא היכן ומתי מתאים לנו להשתמש בכל אחת מהן ואיך הן מחזקות זו את זו.

אפשר וכדאי לשלוח את השבט הביתה עם משימה או למלא אותה בסניף: לרשום על פתק מצווה שאני מתחבר/ת אליה ולהסביר מה הערך שלה ולמה היא חשובה, ומצווה אחת שקשה לי איתה, ולברר איך מגיעים למצב של מחויבות כלפיה בכל זאת.

הדיקת דופק

כמה חניכים הגיעו לפעולה?

זה הזמן לעבור ולחשוב על החניכים שלי, להעביר בראש כל אחד ואחת מהם... האם הוא מניע בדרך כלל? האם היא מוצאת את עצמה בשבט? מה שמוסר?

שני חניכים שחשוב שאדבר איתם האופן אישי לאחר הפעולה:

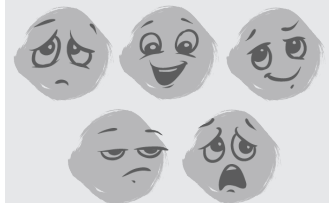
ס: _____

חשוב שנדבר על: _____

ס: _____

חשוב שנדבר על: _____

מה התחושה שלי לאחר הפעולה?

מהו שחשוב שאזכור לקראת הפעולה הבאה?

נספח 1

לשחק באחשה	לבקר חבר/ה	ללמוד למבחן
להכין שיצורי בית	לעזור להורים לקבל כביסה	לשש ארוחה טעימה
לבחור איזה סרט לראות עם חברים	לשנור על אח קטן	להתנדב לסדר את הכיתה
לקשט את החדר כנו שרציתי	לבקר את סבתא	לשמוע מוזיקה
לארוז תיק למחר	לבחור ממתקים לאינול	לבחור ציוד ליום הראשון של בית הספר

המשך נספח 1

<p>לעשות יצירה מפולסטינה</p>	<p>לבחור בגד לחתונה של בת דודה</p>	<p>לתכנן פעילות משפחתית</p>
<p>לתת צדקה</p>	<p>לבחור מתנת יום הולדת לחבר/ה טובה</p>	<p>לסדר את החדר</p>
<p>לכתוב ברכת יום הולדת לחבר</p>	<p>לעשות ספורט</p>	<p>להכין דבר תורה לשולחן שבת</p>
<p>ללכת לחוג גיטרה</p>	<p>לבחור מה אני רוצה לקבל ליום ההולדת</p>	<p>לקרוא ספר</p>
<p>לשטוף כלים אחרי הארוחה</p>	<p>לצרוך את השולחן לכבוד שבת</p>	<p>ללמוד פרשת שבוע</p>

נספח 2

”את משפטי תעשו ואת חקתי תשמרו ללכת בהם אני ד’ אלקיכם” (ויקרא יח, ד)

נספח 3

משפטים: ציונים שהשכל מחייבים. אנחנו מחויבים לעשות אותם, אבל החיבור טבעי, מגיע לבד (אפשר לקשר את זה לשלב הקודם, מצוות שאנחנו מתחברים אליהן).

חוקים: דברים שיש צורך להגיד, ולכן אנו מרחיבים את המבט מעשייה לשמירה. אפילו שלא ברור לי שצריך לקיים את המצווה הזו אני עושה אותה, פשוט כי צריך.

נספח 4

חיוב:

ריה"ל, כוזרי, מאמר ראשון, פסקה עט

”והיה ככסיל, אשר נכנס באוצר רופא מפרסם כי רפואותיו מועילות והרופא איננו בו, ובני אדם היו מכונים אל האוצר ההוא לבקש התועלת, והכסיל ההוא היה נותן להם מן הפלים ההם והוא לא היה מכיר הרפואות, ולא כמה ראוי להשקות מפל רפואה לכל איש ואיש, והמית ברפואות ההם אשר היו מועילות להם, ואם יזדמן שיקבל תועלת אחד מהם בכלי מן הפלים ההם יטו בני אדם אליו ויאמרו כי הוא המועיל, עד אשר יטעם או יראו לזולתו תועלת במקרה יטו אליו ולא ידעו כי המועיל בעצמותו אמנם הוא עצת הרופא ההוא החכם אשר חבר הרפואות ההם והיה משקה אותם כראוי והיה מצוה החולה שיזמן מה שצריך לכל רפואה ורפואה ממאכל ומשקה ותנועה ומנוחה ושנה וקיצה ואויר ומשכב וזולתם”.

1. מיהו הרופא במשל? מיהם החולים? מהי התרופה?
2. האם מגישה כזו של קיום מצוות אפשר להמשיך בחיים? מהם החסרונות שלה?

חיוב:

פירוש המשנה לרמב"ם, הקדמה למסכת סנהדרין, פרק י

”כי נער קטן הביא והוא אצל המלמד ללמדו תורה, וזהו הטוב הגדול לו לעניין מה ששיג מן השלמות. אלא שהוא למיעוט שניו וחולשת שכלו, אינו מבין מעלת אותו הטוב, ולא מה שיגיעהו בשבילו מן השלמות. ולפיכך, בהכרח יצטרך המלמד שהוא יותר שלם ממנו, שיזרז אותו על הלימוד בדברים שהם אהובים אצלו לקטנות שניו, ויאמר לו: קרא - ואתן לך אגוזים, או תאנים”.

1. מיהו הנער במשל? מיהו המלמד?
2. מהם האגוזים וההתמרים?
3. מה הסכנה שבקיום מצוות רק מתחושת חובה?

המשך נספח 4

חיבור:

רבי נתן מברסלב, ליקוטי הלכות, הלכות נטילת ידיים

"...וְזֶה לְשׁוֹן מְצוּהָ שֶׁהוּא לְשׁוֹן הַתְּחַבְּרוּת, מְלִשׁוֹן צוֹתָא וְחֵבֵר, כִּי עַל יְדֵי כָּל מְצוּהָ וּמְצוּהָ מִמְצוֹת הַתּוֹרָה מְצוֹתֶיךָ וּמְקַשְׂרֶיךָ וּמְחַבְּרֶיךָ [...] שֶׁעַל יְדֵי זֶה מְקַשְׂרֶיךָ בּוֹ יִתְבָּרֵךְ"

1. איזה עוד מובן יש למילה 'מצווה'? שורש שאולי מוכר לנו יותר?
2. מה עושים כשזה פשוט לא עובד? כשאנחנו לא מצליחים להתחבר למצווה מסוימת?

חיבור:

בבלי, יומא עב ע"ב

"אמר רבי יהושע בן לוי, מאי דכתיב 'וזאת התורה אשר שם משה?' זכה - נעשית לו סם חיים; לא זכה - נעשית לו סם מיתה".

1. מתי מצוות התורה הן 'סם חיים' בשבילנו?
2. מתי המצוות הן 'סם מוות'? האם מצב כזה הוא סופי, או שיש אפשרות אחרת להתמודד איתו?

מצווים

שבוע 2

פעולה 3: קבלת עול מצוות

רציונל:

בפעולה זו, השלישית במספר, נעסוק בנושא קבלת עול מצוות בהיבט מעשי ורעיוני. נבחן את רעיון המחויבות מכמה כיוונים ונעסוק במשמעות הקבלה לעומת החובה.

מטרות:

1. החניכים יעסקו במושג החובה, קבלת עול מצוות, ובהשפעותיו על המצוות.
2. החניכים יבחנו את קיום המצוות כחלק ממבט היסטורי, משרשרת הדורות.
3. החניכים ישתפו בסיפורים אישיים או משפחתיים בקשר למצוות.

ציוד נדרש:

- חבילת כוסות
- תנ"ך

מהלך הפעולה:

פתיחה

אפשרות 1 - נחלק את החניכים לשתי קבוצות, האחת תקבל חבילת כוסות ופתק שבו כתוב 'בהצלחה!'; והשנייה תקבל חבילת כוסות ופתק הוראות (נספח 1).

לאחר שהקבוצה שקיבלה את ההוראות הברורות תבצע את המשימה נשאל את שתי הקבוצות: איך הרגשתם? הקבוצה שלא קיבלה שום הוראות ודאי לא תבין מה קרה, ותתבלבל, ובצדק. לעומתה הקבוצה השנייה תבצע את המשימה כמו שצריך.

דונו עם החניכים:

- הפתק של איזו קבוצה היה מוצלח יותר?

- למה צריך חוקים?

אפשרות 2 - נבקש מהחניכים להקים מדינת משלהם, את 'מדינת מעפילים'. החניכים יקבלו דף ובו הוראה להקים את המדינה החדשה (נספח 2).

אחד הדברים הראשונים שהחניכים יעשו יהיה לקבוע כללים וחוקים למדינה (כפי שמצוין גם בדף ההוראות).

משתי האפשרויות נגיע למסקנה שנקודת המוצא שלנו היא שהוראות וכללים עוזרים לשמור על מציאות מסודרת ותקינה, וגם אם זה לפעמים קשה לנו ולא מוצא חן בעינינו, זו המציאות העדיפה. חוקי התורה אינם רק ספר הוראות טכני; השמירה על קיום חוקי המצוות עוזרת לנו לנהל חברה ומדינה בריאות יותר.

שלב א

נפזר כרטיסיות שמות של חגים ואירועים היסטוריים מיוחדים במסורת היהודית (נספח 3) ונשאל את החניכים מה הם יודעים על כל אחד מהם.

לאחר מכן נבקש מכל קבוצת חניכים לבחור אירוע, ללמוד עליו ולשתף את השבט במה שנלמד (נספח 4).

נבקש מהחניכים להקריא יחד קטע מן השיר 'כולנו יהודים' (נספח 5).

נשאל את החניכים: האם החיבור שלנו כעם הוא עניין טכני, כמו שמתאר השיר, או שאולי יש פה משהו גדול יותר? ואם יש, מה זה בדיוק?

הדיקת דופק

כמה חניכים הגיעו לפעולה?

זה הזמן לעבור ולחשוב על החניכים שלי, להעביר גראש כל אחד ואחת מהם... האם הוא מגיע בדרך כלל? האם היא מוצאת את עצמה בשבט? מה שלומם?

שני חניכים שחשוב שאדבר איתם באופן אישי לאחר הפעולה:

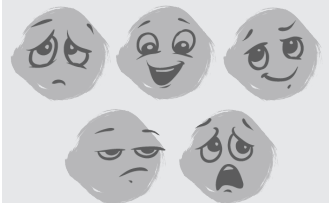
ס: _____

חשוב שנדבר על: _____

ס: _____

חשוב שנדבר על: _____

מה התחושה שלי לאחר הפעולה?

מהו חשוב שאזכור לקראת הפעולה הבאה?

הצרות למדריכים:

שלב ב

נניח מול החניכים את המילים "קבלת עול מצוות" (נספח 6) ונשאל אותם: היכן הסתירה במשפט? אם החניכים מתקשים נסיף את ההגדרות המילוניות של 'עול' ו'קבלה' (נספח 7).

נשאל את החניכים: כיצד אפשר לפתור סתירה זו?

ברגע שאנחנו מגיעים אל ה'עול' בעמדה שמבינה שהמוקד בסיפור אינו אנחנו, העול הופך למשהו שאנחנו מקבלים עלינו, אנחנו מבינים את המחויבות. גם ללא הסכמה אישית וקבלת העול היינו מצווים ומחויבים במצוות, אבל עצם הרחבת המבט אל הסיפור הגדול תורמת לאופן שבו אנו מקיימים את המצווה. ההבנה שיש פה משהו גדול מאיתנו, אלוקי, טוב, ושאנחנו לא המוקד היא שעוזרת לנו להתמודד עם המחויבות.

סיכום

נבקש לשמוע מהחניכים סיפורים היסטוריים או משפחתיים נוספים בסבב הסיכום. אם אין להם סיפור לספר הם יוכלו לשתף בסיפור היסטורי אחד שהתחברו אליו במיוחד.

אפשרות א: לימוד של הרב שלמה אבינר (נספח 8).

אפשרות ב: 'לא ארחף בחללי' של זלדה (נספח 9).

בפעולה זו העמקנו עוד את המבט על המצוות. ראינו שקיום המצוות נשזר שזירה הדוקה במהלך ההיסטוריה האישית שלנו כפרטים, כמשפחות וגם כעם. אולי בחיי היום-יום שלנו זה לא בולט, אך סיפורי הגבורה שהתחנכנו עליהם עוסקים במובהק במסירות נפש למען רעיון גדול. דיברנו על מחויבות עמוקה שמגיעה מתוך קבלה, סתירה לכאורה בין קבלה לבין עול, אך במבט שני הבנו שאנחנו חלק מסיפור משמעותי שמלווה אותנו כבר יותר מאלפיים שנה.

קצת ארוך, אבל מסכם מצוין.

נספח 1

פתקי משימות

בהצלחה!

**גנו ספירלה מן הכוסות
שהידיכם. בהצלחה!**

נספח 2

דף הוראות להקמת המדינה

חניכים יקרים, ה' עימכם,

אתם עומדים להקים מדינה חדשה, מדינת מעפילים.

עליכם לוודא שכולם ירגישו בה בנוח. חשבו: מהם הצעדים הראשונים בהקמת מדינה? על מה יש להסכים?

נספח 3

כרטיסיות שמות חגים ואירועים

תענית

אסתר

ראש

השנה

חנוכה

סוכה

יום הזיכרון לשואה

**יום הזיכרון ליהודי
אתיופיה**

**עשרה
הטבת**

פסח

נספח 4

ראש השנה

הסיפור על ר' אמנון ממגנצא, בעל "ונתנה תוקף"

לפי סיפור זה דרש הבישוף ממגנצא מר' אמנון שימיר את דתו. ר' אמנון ביקש שייתן לו שלושה ימים ובהם יימלך בדעתו איזו תשובה לתת. מייד אחר כך נקפו מצפוניו על שלא סירב מייד להיענות לדרישתו של הבישוף, והוא לא התייצב לפני הבישוף בבוא הזמן שנקבע לו. כשהובא בעל כורחו לפני ההגמון ביקש שיקצו את לשונו על שלא דחתה מייד את הדרישה להתנצר. ההגמון ציווה לקצץ את רגליו, שאיחרו לבוא אליו, ואת שאר איבריו. קצוץ איברים הובא ר' אמנון בראש השנה לבית הכנסת והתפלל תפילת "ונתנה תוקף" שחיבר אז. עם סיום התפילה יצאה נשמתו.

פסח

לידת משה

שמות א, טו-יז

"וַיֵּאמֶר מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְמִי־לֵדֹת הָעִבְרִית אֲשֶׁר שָׁם הָאֵחָת שְׁפָרָה וְשֵׁם הַשְּׂנִית פּוּעָה [...] בְּיֻלְדָּכֶן אֶת הָעִבְרִית וְרְאִיתָן עַל הָאֲבָנִים אִם בֶּן הוּא וְהִמַּתְן אֹתוֹ [...] וְלֹא עָשׂוּ כַּאֲשֶׁר דִּבַּר אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ מִצְרַיִם."

שמות ב, א-ה

"[...] וַתְּהִי הָאִשָּׁה וַתֵּלֶד בֶּן [...] וַתִּצְפְּנֶהוּ שְׁלֵשָׁה יָרְחִים. וְלֹא יָכְלָה עוֹד הַצִּפְנִינָה וַתִּקְחָהּ לוֹ תַּבַּת גֹּמָא [...] וַתִּשָּׂם בָּהּ אֶת-הַיֶּלֶד וַתִּשָּׂם בְּשׁוּף עַל-שְׂפֹת הַיָּאָר. וַתִּמְצָב אַחֲתוֹ מִרְחֹק לְדַעָה מֶה יַעֲשֶׂה לוֹ. וַתֵּרֶד בַּת פְּרַעֲה לְרַחֵץ עַל הַיָּאָר [...] וַתִּרְאֵ אֶת הַתֵּבָה בַּתּוֹךְ הַשּׁוּף וַתִּשְׁלַח אֶת-אֲמֹתָהּ וַתִּקְחֶהּ."

חנוכה

מאתר חבד און-ליין

ר' נתן קנלסקי: "אני זוכר בשנת נישואי בתש"ך, הגיע לעירנו יהודי ממוסקבה ובאמתחתו היה שמן זית. הוא ממש ניסה להסתיר זאת, משום שחשש שאם ייודע הדבר בקהילה, עד מהרה לא ייוותר לו כדי הדלקת שמונה ימים, ויחטפו ממנו... היה מחסור גדול בשמן זית, והוא לא ידע אם נס פח השמן יקרה שוב."

ר' נתן מוסיף ומספר על החנוכיות של הימים ההם: "לא הייתה לנו חנוכייה. פשוט מאוד: לקחנו תפוחי אדמה, חצינו אותם לשניים ומילאנו בהם שמן ושמונו חתיכות בד. זאת הייתה החנוכייה שלנו."

כמה פשוט.

תענית אסתר

אסתר ז, טז

"לָךְ כְּנוֹס אֶת-כָּל-הַיְהוּדִים הַנִּמְצָאִים בְּשׁוּשָׁן,

וְצוּמוּ עָלַי

וְאַל תֹּאכְלוּ וְאַל תִּשְׁתּוּ שְׁלֹשַׁת יָמִים לַיְלָה וַיּוֹם, גַּם אֲנִי וְנַעֲרֹתַי אֲצוּם בָּן; וּבְכֵן אָבוֹא אֶל הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר לֹא כָדַת,

וּכְאֲשֶׁר אֲבַדְתִּי, אֲבַדְתִּי."

המשך נספח 4

יום הזיכרון לשואה

את הסיפור הזה סיפר רבי ישראל שפירא, הרב מבולז'וב, שהיה עד לו בעת שהותו במחנה הריכוז יאנובסקה:

בכל בוקר, עם עלות השחר, נהגו הגרמנים להובילנו אל מחוץ למחנה ליום של עבודה קשה שהסתיים רק עם רדת החשכה. כל זוג עובדים קיבל מסור ענקי והיה צריך לנסר את מכסת בולי העץ שלו. בגלל התנאים האיומים ששררו במחנה ומנות הרעב שהיינו אמורים להתקיים מהן, רובנו בקושי יכולנו לעמוד על רגלינו. אך המשכנו לנסר ביודענו שחיינו היו תלויים בכך. כל מי שהתמוטט במהלך עבודתו או שלא הצליח לנסר את המכסה היומית שלו, היה נהרג במקום.

יום אחד, בעודי דוחף ומושך את המסור הכבד עם שותפי, ניגשה אליי אישה צעירה מקבוצת העבודה שלנו. חיוורון פניה הסגיר את היותה במצב פיזי חלש ביותר. "רבי", היא לחשה לי, "יש לך סכין?"

מייד הבנתי את כוונתה וחשתי איזו אחריות כבדה מונחת על כתפיי. "בתי", התחננתי לפניה, כשאני משתדל לגייס את כל האהבה והשכנוע שבליבי כדי להניאה מן המעשה שהיא מתכננת. "אל תיקחי את חיירך. אני יודע שחיירך כעת הם גיהינום עלי אדמות, שהמוות נראה כמו שחרור מבורך ביחס אליו. אך אסור לנו לאבד תקווה אף פעם. בעזרת השם, נשרוד את המבחן הזה ונגיע לימים טובים יותר."

אך האישה נראתה כאילו אינה שומעת את דבריי כלל. "סכין", היא שבה ואמרה. "אני מוכרחה סכין. עכשיו. לפני שיהיה מאוחר מדי".

באותו רגע הבחין אחד השומרים הגרמנים שאנו לוחשים וניגש אלינו. "מה היא אמרה לך?" תבע לדעת.

שנינו קפאנו על עומדנו. שיחה בשעת העבודה הייתה עבירה חמורה. רבים מיושבי המחנה נורו על המקום בשל פשעים קטנים בהרבה.

האישה הייתה הראשונה להתאושש. "ביקשתי ממנו סכין", היא אמרה. לאימתי הרבה כיוונה אז את בקשתה לשומר: "תן לי סכין!"

גם הגרמני ניחש את כוונתה, וחיוך שטני ריחף על שפתיו. אין ספק שראה את גופות האנשים שמרוב ייאוש השליכו את עצמם בלילה על הגדר החשמלית שסבבה את המחנה, אך זה יהיה מחזה חדש עבורו. בעודו מחייך שם ידו בכיסו ונתן לה סכין קטנה.

האישה לקחה את הסכין ומיהרה חזרה לעמדת העבודה שלה. היא רכנה מעל חבילת סמרטוטים קטנה שהניחה על בול עץ. פתחה את החבילה והוציאה ממנה תינוק זעיר. לעינינו הנדהמות היא מלה את התינוק בן השבוע במהירות ובמיומנות רבה.

"ברוך אתה אדוני אלוהינו אלוקינו מלך העולם", אמרה בקול צלול, "שקידשנו במצוותיו וציוונו להכניסו בבריתו של אברהם אבינו".

בהחזיקה את הילד בזרועותיה הרגיעה אותו ואז פנתה לשמיים: "אדון עולם! לפני שמונה ימים נתת לי ילד. אני יודעת שלא הוא ולא אני נשרוד זמן רב במקום הארור הזה. אבל עכשיו, כשתיקח אותו חזרה, תקבל אותו כיהודי שלם".

"הסכין שלך", היא אמרה והגישה את החפץ הקדוש חזרה לגרמני. "תודה!"

יום הזיכרון ליהודי אתיופיה

מתוך ריאיון עם הרב משה ברוך, רב קהילת יוצאי אתיופיה באשדוד, המספר על אביו

הרב יאיר ברוך זצ"ל היה דמות מוכרת בעולם כולו ופעל רבות בקרב צעירים יהודים בניסיון למנוע את התבוללותם. "כבר ב-1972-1973 הגיעה חוקרת בשם יעל כהנא לבתינו, היא חקרה רבות את סבא ובחנה את הנהגתנו. בספרה 'אחים שחורים', היא מביאה תיעוד מרתק על חיינו ושורשי העדה כולה.

"אבא אף פעל רבות בקרב הצעירים שלא יתבוללו, ותיירים רבים (חלק מהם שליחים חשאיים מארץ ישראל) היו נפגשים עימו ומותירים בידו כסף לפעילות הרוחנית הזו ולסיוע לעלייה בלתי לגלית לארץ ישראל. כל הפשעים הללו הספיקו לאנשי הרשע די והותר. כך ביום בהיר אחד (בשנת 1983) פרצו אנשי המשטרה אל בית הכנסת, למול עיניהם המבועתות של המתפללים הם התנפלו על אבא באכזריות והחלו להכותו נמרצות, עד אשר דמו נשפך כמים. הם לא הסתפקו בכך ובחמת זעם קרעו וחיללו סידורים. אחר כך נטלו את אבא ובברוטליות זרקו אותו לתוך הגיף המקרטע לעבר בית הסוהר האימנתי בעיר גונדר.

"תשעה חודשים התענה אבא, כסוכן הציונים השנואים עליהם, תחת ידיהם הסדיסטיות של שוביו, הם חתכו את אצבעות רגליו והתעללו בו בצורה מסמרת שיער, שקשה לתארה במילים. בכל זאת נותר אבא איתן באמונתו, הוא לא פלט אף שם של פעיל יהודי ולא גילה להם מהיכן הוא מקבל כסף לפעילות היהודית לצעירים. עוד יותר מכך, כצור חלמיש עמד בתוקף עד דרישתו לא לאכול מאכלות אסורים. הוא העז לשבות רעב שבוע שלם".

המשך נספח 4

חג הסיגד

מתוך אתר אגודת יהודי אתיופיה

חידוש הברית והערגה לציין - דורות רבים חלמו יהודי אתיופיה על השיבה לירושלים כדי להתאחד מחדש עם שאר היהודים. חג הסיגד היה ליום של צום, בקשת מחילה על חטא, מקור להתחזקות במצוות, יום של גיבוש בקרב קהילת ביתא ישראל, ומעל לכל תחינה בפני ה'שייב את עמו - ביתא ישראל - לירושלים, ביטוי לכיסופים לציין.

טקס החג נועד לאזכר את חידושה של הברית בין ה' לעמו ישראל, כפי שעשו עזרא ונחמיה, בעקבות השיבה לציין מגלות בבל במאה השישית לפני הספירה והלאה. הטקס מזכיר את האירוע שבו הביעו חרטה עזרא ונחמיה וההולכים בדרכם והשתחוו בעת שאישרו מחדש את הברית עם ה' בהגיעם לציין. מכאן שמו של החג - סיגד: השתטחות, סגידה. בעבר נקרא החג גם "מחללה", ובעברית - תחינה.

"וּבַיּוֹם עֶשְׂרִים וָאַרְבָּעָה לַחֹדֶשׁ הַזֶּה נֶאֱסְפוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּצוֹם וּבְשִׁקְיָם וְאָדָמָה עֲלֵיהֶם: וַיִּכְדְּלוּ זֶרַע יִשְׂרָאֵל מִכָּל בְּנֵי נֶכֶר וַיַּעֲמְדוּ, וַיִּתְנוּ דוּ עַל חַטָּאתֵיהֶם, וַעֲנוּת אֲבֹתֵיהֶם: וַיִּקְוּמוּ עַל עֲמָדָם וַיִּקְרְאוּ בְּסֵפֶר תּוֹרַת ה' אֶל-לֵהִיָּהּ רַב־עֵיִת הַיּוֹם וְרַב־עֵיִת מִתְנוֹדִים וּמִשְׁתַּחֲוִים לַה' אֶל-לֵהִיָּהּ" (נחמיה ט, א-ג).

עשרה בטבת - המצור, השואה, זיכרון מגורשי ספרד

וואלה יהדות

תארו לכם שאתם חיים בעולם שבו אסור לכם להיות יהודים. שאי אפשר לחגוג את פסח, לעשות ברית מילה או לאכול כשר. עולם שאין בו בתי כנסת, שבת או שפה עברית. עולם שבו אתם מאמינים שנשאתם היהודים האחרונים על פני כדור הארץ.

כך בדיוק חיו מהמאה ה-16 ועד המאה ה-20 (!) יהודי העיירה בלמונטה (Belmonte) שבצפון-מזרח פורטוגל, ששמרו על מסורת אבותיהם המומרים במשך כ-400 שנים. רק לפני כמאה שנים גילה אותם יהודי מפולין וסיפר להם שהם יכולים לצאת מארון הנצרות ולהפסיק להתחפש.

בניגוד ליהודי ספרד, שב-1492 יכלו לבחור בין התנצרות או גירוש, חייב את יהודי פורטוגל המלך מנואל ה-1 (או אם תרצו, המלך אחשוורוש) להתנצר או לעלות על המוקד ולהישרף חיים.

על כן רבים מהיהודים שבחרו בחיים קיבלו עליהם את עול הכנסייה הקתולית, התחפשו לנוצרים חדשים וחיו כאנוסים או כקריפטו-יהודים (יהודים בסתר). הם קיימו את המנהגים, חגגו את חג המולד, הטבילו את ילדיהם ולבשו כסות של קתולים טובים אף שבתוך תוכם שמרו על הזיקה והאמונה היהודית.

שיטוט בסמטאות בלמונטה גורם לך להיכנס למנהרת זמן של זיכרונות. אתה עובר בין בתים קטנים וחנויות זעירות, מדמיון - ייתכן שפעם חיו פה יהודים! פה ושם מציץ איזה משקוף דלת שבחלקו הימני העליון אתה מבחין בגומחה למזוזה שכבר לא קיימת. במקום מזוזות נהגו האנוסים לחרוט צלבים לציין "הדת החדשה", כדי שהאינקוויזיציה תפסח הלאה, לקורבן הבא.

היהודים המומרים נאלצו לסגל לעצמם אורח חיים שבו ניסו לתעתע באינקוויזיטורים שארבו להם ופקדו את בתיהם. למשל, הם אפו מצות במרתף הבית ביום השלישי של פסח ולא מבעוד מועד, התכנסו לתפילה ביום הכיפורים במסווה של משחק קלפים, הדליקו נרות שבת בחזות של 'נר האדון' לכבוד ישוע ובנו סוכות בתוך הבית.

עם זאת היה קשה להחזיק באחיזת העיניים במשך שנים, ורבים מהנחקרים הודו, תחת עינויי תופת, וחשפו את הפולחן החשאי שהמשיך להתקיים. משוער שמספר קורבנותיה של האינקוויזיציה לאורך 300 שנות שלטונה בפורטוגל עלה על 40 אלף איש, ומתוכם 1,175 אדם הועלו על המוקד ונשרפו חיים.

שמואל שוורץ, מהנדס יהודי, נתקבל בחשדנות בקהילה זו. לבסוף הובאה זקנת הקהילה ואמרה שאם הוא יהודי, שיצטט תפילה או ברכה יהודית. כשהחל שוורץ לומר "שמע ישראל" והגיע למילה "א דוני", זיהתה הזקנה את המילה, היות שזו אחת המילים היחידות שנשתמרו בקהילה, ואמרה לסובבים: "הוא אמר א דוני, הוא משלנו".

נספח 5

כולנו יהודים (חיים חפר)

כשפיזר אלוקים את עמו ישראל
בין בניו של עשיו ובין בני ישמעאל
הוא נתן לכולם שבתות וחגים
אך שכח לחלק את אותם המנהגים

ואם יש צרות ויש ייסורים
אז כולנו שפה אחת מדברים
וכל ישראל, וכל ישראל
וכל ישראל חברים

כולנו יהודים וכל כך נחמדים
יהודים במאה אחוז
גם השורצע וגם הווזוז
לכולנו אותו אבא
מרומניה, אלג'יר וכפר סבא

נספח 6

עול מצוות

נספח 7

עול

מטלה מעיקה, חובה, קושי. "היא לקחה על עצמה את עול הפרנסה."
(מילוג)

קִבְּלָהּ - נקבה

נכונות להסכים; השלמה
(מילוג)

נספח 8

הרב שלמה אבינר, תלמוד תורה ב', פסקה 5-6

לימוד מיוחד בשם "אמר רב יהודה אמר רב" מופיע בסגנון מיוחד ומתוך גישה מעניינת: "דבר זה נשאל לחכמים", חכמי הקודש חכמי אמת – ולא ידעו לפרש, וכן "לנביאים ולא פירשוהו". יש כאן עניין מעניין, מותח ומרעיש. חז"ל מתארים לנו שיש דבר שחכמים ונביאים לא ידעו לפרשו, "עד שפירשו הקדוש-ברוך-הוא בעצמו!". מה הוא דבר זה? פסוק בירמיהו: "על מה אבדה הארץ".

המובן של "אבדה הארץ" הוא גלות, כמו שכתוב "ואבדתם מהרה מעל הארץ". לכאורה השאלה אינה מובנת, הרי אנו יודעים שבית ראשון נחרב מפני סיבות מוגדרות ובית שני בגלל סיבות ידועות אחרות. אלא שיש כאן שאלה יותר נוקבת ומעמיקה, אשר תוכנה מתברר דווקא בתורה שבעל-פה.

"על מה אבדה הארץ... ויאמר ד': על עזבם את תורתי". אמנם, האם לא למדו תורה ולא עסקו במצוות? "אמר רב יהודה אמר רב: שאין מברכים בתורה תחילה". מתוך עיונים אמיתיים בהיסטוריה, מתברר שהתורה התקיימה בכל הדורות. בכל הדורות כולן היה שפע של דברי תורה, לומדי תורה ושוקדי תורה. "יגדיל תורה ויאדיר". היו הרבה יותר לומדי תורה מאשר בימינו. מי יוכל לספור את כל השמות המופיעים בגמרא? הרמב"ם מעיד שהיו "בכל דור ודור אלפים ורבות" עוסקים בתורה, ומהם נשפע השפע העצום של תורה שבעל-פה, תלמוד בבלי וירושלמי. רואים שהתורה היתה חיה בתוכנו בכל תוקף. היה שפע של תורה וחיוניות של תורה. אם כן, מה המובן של "עזבו את תורתך"? שלא ברכו בתורה תחילה. עסקו בתורה בכל הגדלות, בכל הלמדנות, בכל החריפות ובכל הבקיות, אבל הנקודה החסרה היתה בדרך גישתם לתורה, שלא מתוך ברכה בתורה תחילה. ומה היא הברכה בתורה תחילה? "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו"! כל לימוד תורה, קיום התורה וגדלות בתורה, של כל ראשי הישיבות וכל תלמידי הישיבות, צריך להתחיל בידיעה של "הבוחר בעמו ישראל באהבה". מן היסוד של "בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו" נמשכת תורת אמת, ולא אחרת. העיסוק בתורה ולימוד תורה מתוך הזנחת היסוד ההיסטורי, הקוסמולוגי והמציאותי הזה של "הבוחר בעמו ישראל באהבה", של בחירת אלוהים בעם-ישראל לנצח נצחים, של "נצח ישראל" שלא יוכל להשתנות ושלא ניתן להשתנות - הוא המפתח להבנת השאלה "על מה אבדה הארץ". כשכל דקדוקיה של תורה וכל בירוריה של תורה אינם נמשכים ממקור היצירה האלוהית של ישראל, זה נקרא "עזיבת התורה". אין דרך אחרת לעסוק בתורה אלא מתוך "אשר בחר בנו", מתוך הכרת הערך האלוהי של עם-ישראל. כשניגשים אל פרטי הלימודים, שלא מתוך ההכרה הכללית, האמונה הכללית, של היצירה האלוהית של עם-ישראל, אז יש סכנה ליחיד ולציבור של אבדן הארץ.

ישראל ואורייתא

הגר"א מגדיר ש"עיקרי אמונת ישראל ותורה" תלויים בספר 'הכוזרי'. כל מילה שקולה בשקל הקודש: "אמונת ישראל ותורה". אם היה אומר אמונת תורה וישראל, היה זה נוסח של המכונים חרדים, אלא: אמונת ישראל ותורה. וכן חז"ל קבעו את נוסח הברכה: "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו". לכאורה מה הייחוד שלנו ובמה אנו עם סגולה? לכאורה היה מתאים לאמר: אשר נתן לנו את תורתו, ובחר בנו מכל העמים. אבל חז"ל לא תקנו כן. כשקוראים בשם ד' לא לפי הסדר של ישראל ואורייתא, לא מתוך קישור עם עם-ישראל, מופיעות סכנות נוראות, סכנות של גניבת אורות הקודש ממקורם.

נשמת ישראל היא התורה. ישראל הם תורה בעצם ממשות החיוניות האלוהית שלהם, והתורה עניינה אותה מציאות פנימית כלל-ישראלית, הבאה לידי ביטוי על-ידי קיום התורה ועל-ידי לימודה. דבר ד' המחיה אותנו מתגלה לנו בכל מציאותנו בתור עם, בכל הסדרים הרוחניים הממלכתיים התורניים והמצוותיים. ישראל הוא מין בריאה אלוהית מיוחדת שהתורה מונחת בעצם בטבעה, ועובדה זו קודמת לכל התפרטות של תורה ומצוות. כלל גדול זה, ואמת אלוהית גדולה זו, עניינם להתגלות על-ידי התורה ומצוותיה, שהיא הגילוי האמיתי של ישראל. באופן יסודי: אורייתא קודשא-ברוך-הוא וישראל, אחד הם.

נספח 9

לא ארחף בחלל (זלדה)

לא ארחף בחלל

משולחת רסן

פן יבלע ענן

את הפס הדקיק שבליבי

שמפריד בין טוב לרע.

אין לי קיום

בלי הברקים והקולות

שמעתי בסיני.

גדיקת דופק

כמה חניכים הזיאו לפעולה?

זה הזמן לעצור ולחשוב על החניכים שלי, להעביר בראש כל אחד ואחת מהם... האם הוא מתיב בדרך כלל? האם היא מוצאת את עצמה בשבט? מה שלומם?

שני חניכים שחשוב שאדבר איתם באופן אישי לאחר הפעולה:

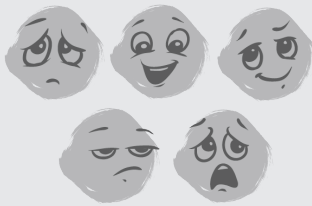
שם:

חשוב שנדבר על:

שם:

חשוב שנדבר על:

מה התחושה שלי לאחר הפעולה?

מהו חשוב שאזכור לקראת הפעולה הבאה?

פעולה 4: לשון הרע - לא מדבר אלי

רציונל:

נושא השבוע הוא 'מצויים'. כידוע, אנו מחויבים במצוות. אך כמה חשיבות אנחנו מייחסים לעובדה זו? האם היא חלק ממערכת השיקולים שלנו? מתוך בירור הדרישות שעולם המחויבות דורש מאיתנו ננסה לגלות רבדים נוספים ברעיון המחויבות למצוות. כמו כן נבחן את איסור לשון הרע ככלי ללמידה על מחויבות לכלל המצוות ונעסוק בה ממבט הלכתי ורעיוני: מהן ההגבלות החלות עלינו מכוח מצווה זו? מדוע צוינו בה בכלל? מה המשמעות הרעיונית לציווי?

מטרות:

1. החניכים יעמיקו ברעיון שמחויבות יוצרת תחושת השייכות.
2. החניכים ילמדו מקבץ נבחר של הלכות לשון הרע.
3. החניכים ישקפו לעצמם היכן הם נמצאים ביחס למצווה זו.

ציוד נדרש:

- עטים
- דפים

מהלך הפעולה:

פתיחה

נציג לחניכים כמה סוגי מעגלים שקשורים לחייהם (נספח 1). נשאל את החניכים:

- לאיזה מהמעגלים אתם מרגישים מחויבים ומדוע?
- מה גורם לכם להרגיש מחויבות למעגל אחד ואילו למעגל אחר לא?
- מה זה אומר להיות מחויב?
- מה קורה לנו במעגלים שאין להם מסגרת?
- למי אנחנו מרגישים קרובים יותר, למעגלים שאנו מחויבים אליהם או דווקא לא?

מתשובות החניכים נראה כי המעגלים בחיינו שאנו מרגישים מחויבות אליהם הם מעגלים שאנחנו מרגישים שייכות אליהם. המחויבות דורשת מאיתנו לפעמים להגביל את עצמנו במסגרת מסוימת ולעמוד בחוקים שלה כדי להשתתף בה, אך היא שמאפשרת לנו להיות חלק ממנה באמת.

שלב א:

אפשרות 1 - נשחקו עם החניכים "טאבו" בגרסה קצת שונה.

כרטיסיות הטאבו יהיו מגמתיות לפי הגדרה מסוימת. למשל, מילה שכל המילים שאסור להגיד כדי להגדיר אותה הן שליליות. זה יגרום למגדיר להגיד רק דברים שליליים או להפך, להשתמש רק באמירות חיוביות. אפשר אפילו להכין שתי כרטיסיות של אותה מילה, באחת מילים שליליות ובאחת חיוביות, ולראות מה קורה.

אפשרות 2 - ניתן לחניך מתנדב לתאר מפלגה או מועמד למועצת התלמידים ולהשחיל לו תוך כדי מילוי המשימה מילים שהוא חייב לשלב בתיאורו.

לחניך הראשון אפשר להשחיל רק מילים שליליות (ואז הוא יספר סיפור על מועמד 'זבל' ומפלגה 'חלשה' וכו'), ולחניך השני להשחיל רק מילים חיוביות (ואז הוא יספר על מועמד 'מושלם' ומפלגה 'מדהימה', כי אלה המילים שהיה חייב להכניס).

נשאל את החניכים אחרי כל מתנדב מי יצביע למועמד הזה, ואז נדבר על ההשפעה של המילים.

הצרות למדריכים:

נסביר לחניכים שלהגבלה ולמסגרת יש משמעות: דווקא המחויבות לכללים שלעיתים מגבילים אותי מייצרת כיוון ודרך לחיים. בחיים שלו אנו שולטים על מה שיוצא לנו מהפה. לעיתים אנו שוכחים שאני המובילים ולא המובלים. הקב"ה נתן לנו חוקים שעניינם איך לדבר נכון. אם אנחנו רוצים להיות שותפים במציאות של המצוות ולהשפיע על המציאות השפעה שתקדם את העולם, אנחנו צריכים לדעת להכניס את עצמנו לתוך ה"הגבלות" שהקב"ה שם לנו, ורק כך נוכל לקדם את המציאות.

שלב ב

נקרין סרטון קצר בנושא לשון הרע:

ניתן לחפש בגוגל, המרכז האקדמי לב- אזניית לשון הרע.

עוד אפשרות: נספר סיפור על החפץ חיים ולשון הרע (נספח 2).

נשאל את החניכים:

כולנו יודעים שחשוב לדבר בצורה נקייה, ולאחרונה ב"ה חלה התעוררות גדולה בנושא גם בציבור הרחב, אבל האם יש פה מישהו שיכול למנות את הלכות לשון הרע או אולי להסביר את ההבדל בין לשון הרע לרכילות? לא כולנו יודעים לענות על השאלות האלה, וגם בסוגיות הלכתיות אחרות שנוגעות ליום-יום שלנו אנחנו לא תמיד בקיאים מספיק. מדוע לדעתכם זה המצב?

אפשרות א: כדי להעמיק וללמוד יותר על הלכות לשון הרע נחלק את החניכים לקבוצות קטנות. כל קבוצה תקבל פתק שבו הלכה אחת שקשורה למצוות לשון הרע (נספח 3). החניכים צריכים ללמוד את הקטע שקיבלו ולהציג לשאר השבט את מה שנלמד ממנו.

אפשרות ב: נקרא עם החניכים את דבריו של הרמב"ם על לשון הרע (נספח 4).

נשאל: מדוע הרמב"ם טוען שמצווה זו חמורה כל כך? מה דעתכם?

נרשום את תשובות החניכים על דף.

הרמב"ם מזהיר אותנו על חשיבות לשון הרע ורומז לנו: שימו לב, יש פה תמרור אזהרה גדול, נראה שהוא חשוב. ואם המצווה הזו חשובה, מה זה אומר לנו? לדברים חשובים אחרים אנחנו מייחסים חשיבות עצומה. לדוגמה, כשאנחנו רואים בחומר לימוד משהו ממורקק, אוטומטית נשים אליו לב. ובמצוות מה קורה? אנחנו יודעים שזה חשוב, ובכל זאת בקושי מתייחסים לזה, אם בכלל. אולי אנחנו צריכים לשמוע אזהרות כדי לשים לב יותר: כשיש רמזור אדום בכביש עוצרים!

שלב ג

נקרא יחד את סיפורו של הרב לובן (נספח 5). ארוך אבל שווה.

סיכום

בפעולה זו ירדנו למישור המעשי.

אמרנו שמחויבות היא שיוצרת תחושת שייכות בחיים האישיים שלנו וגם בעולם המצוות ובקשר עם הקב"ה. משם העמקנו את המבט וראינו שמסגרת שמחויבים אליה מכוונת את החיים למקום מסוים, כמו במשחק טאבו. בהמשך דיברנו על שהמחויבות למצוות דורשת מאיתנו רצינות והעמקה במה שהן כוללות, ולכן למדנו לעומק חלק מהלכות לשון הרע. נוסף על כך עסקנו בחשיבות של מצוות לשון הרע ובהשפעה המבורכת שלה על חיינו.

הקב"ה נתן לנו מצוות, חלקן מאתגרות ומאוד לא פשוטות, אבל האתגר הזה יכול דווקא להעצים אותנו, לעזור לנו ללמוד על הגודל של מה שאנחנו מתמודדים עימו, לצמוח מהן ולהפוך אותנו לטובים יותר.

מומלץ ללמוד יותר על לשון הרע מהחינה הלכתית כדי להצטיין את המבט. ניתן אפילו לקבוע חברותא עם השבט.

נספח 1

מעגלי חיים

- המשפחה שלי
- החברים שלי
- בית הספר שלי
- החוג שלי
- התחביבים שלי
- האיש שעומד לידי במעבר חצייה
- השבט שלי
- המצוות
- השכנים שלי

נספח 2

סיפור על החפץ חיים ולשון הרע מאתר 'אורייתא'

"החפץ חיים" בשנותיו האחרונות, כשהיה זקן וחלוש מאוד, השמיעה שלו הייתה ירודה מאוד, וכדי לשוחח עימו היו צריכים להגביר את הקול כדי שישמע את הדוברים.

פעם אחת שאל הגאון רבי מאיר שפירא מלובלין את החפץ חיים: מדוע הרב אינו הולך לרופאים על מנת שיסייעו לו בזה שישמע יותר טוב, אולי בעזרת מכשיר שמיעה?

החפץ חיים השיב: האיסור בלשון הרע אינו רק בדיבור אלא גם בשמיעה.

בדיבור לא קשה כל כך להיזהר כמו משמיעת לשון הרע, ובדיבור, אמר החפץ חיים, הוא בקי, אבל קשה שלא לשמוע לשון הרע מפי אחרים, ועדיף להישאר חולה וחלש, כי כדי שיוכל לשמוע לשון הרע באוזניו יצטרכו ממש לצעוק.

נספח 3

הגדרות והלכות בסיסיות ושימושיות בעניין לשון הרע:

1. איסור לשון הרע מתחלק לשלושה חלקים: רכילות, לשון הרע והוצאת שם רע (רמב"ם הלכות דעות פרק ז). רכיל הוא ההולך כרוכל מאדם לאדם, ואומר: כך אמר עליך פלוני, וכך דיבר עליך אלמוני, אע"פ שדבריו אמת, ואין בכוונתו להזיק לחבירו ולגנותו, מכל מקום דיבורים כאלה עלולים לגרום לסכסוכים ולהחריב את העולם. עוון חמור יותר הוא לשון הרע. וזה המספר דברי אמת בגנותו של חבירו, כלומר אין האיסור בזה שהוא משקר, אלא האיסור בכך שהוא מפרסם את קלונו של חבירו. הוצאת שם רע, זה האומר שקרים בגנותו של חבירו. (פניני הלכה)
  2. ישנו מושג נוסף בהלכה, והוא "בעל לשון הרע". כמעט כל אדם נכשל לפעמים בדיבורים של גנאי על חבירו, אך יש אנשים שזה העסק הקבוע שלהם בעולם הזה, את שמחת החיים שלהם הם יונקים מלשון הרע ורכילות, על כל מי שרק אפשר. להם קראו חכמים "בעלי לשון הרע". ואין זה רק ביטוי בעלמא, אלא פסק הרמב"ם (הלכות דעות ז, ו) שאין לדור בשכנות עם אדם שהוא בעל לשון הרע, וכל שכן שאין לשבת עמו ולשמוע את דבריו. (פניני הלכה)
  3. מתי צריך לספר דברים רעים על חבר? (פניני הלכה)
- הכלל הבסיסי הוא, שכדי להציל חבר מליפול בפח, מותר להזהירו על כך. למשל, כאשר ראובן רוצה לעשות שותפות עם שמעון, ולווי, חבירו של ראובן יודע כי יש חשש ששמעון ירמה אותו, מפני ששמעון נוטה לעיתים לרמות. אם ישאל אותו ראובן על שמעון, עליו לומר לו את האמת, ובלבד שייזהר מאוד שלא להגזים בדבריו. ואם מסתבר לו ששמעון עומד לרמות את ראובן, גם אם ראובן לא בא לשאול בעצתו, צריך לוי לבוא אצל ראובן ולהזהירו. וזאת בתנאי שכוונתו תהיה טהורה, כדי להציל את ראובן מליפול בפח, וייזהר מאוד שלא להגזים בדבריו.

המשך נספח 3

4. מהו לשון הרע לתועלת על פי ה"חפץ חיים"?

אם הוא משער שעל ידי שיספר שאדם פלוני גרם לו עוולה, יהיה לו תועלת להבא, כגון שיספר לאנשים שפלוני נשמע להם, והם יוכיחוהו ועל ידי זה ישיב לו את הנזק או הגזילה שגרם לו, מותר לו לספר להם ולבקש שיעזרו לו. ולפעמים יש תועלת גם לא בענין ממון. כגון אם נודע לו בבירור שפלוני רוצה לחרפו ולגדפו על ענין מסויים, אם יספר לאנשים חשובים או לקרוביו של פלוני, והם יאמינו לו וימנעו מפלוני לחרפו או לגדפו. או אפילו אם סיפר עליו כבר, אבל על ידי שיספר לקרוביו או אנשים שמשפיעים עליו, על ידי זה יפסיק לספר עליו - בכזה מקרה מותר לספר להם. ואפילו שבאלו האופנים יתבזה חבירו כשמספר על הרעה שגורם לו - מותר. כיון שאין כוונתו אלא לשמור את עצמו מהיזק או מצער וביוש.

5. באילו תנאים מותר לספר לשון הרע לתועלת? (חפץ חיים)

א. שיראה הדבר בעצמו ולא על ידי שמיעה מאחרים. ב. שלא יחליט מייד שהענין שחבירו גורם לו הוא גזל, אלא יתבונן היטב אם לפי התורה הדין איתו. ג. שאם הוא משער שלהתווכח עמו בעצמו יועיל, צריך לדבר איתו קודם לפני שמפרסם לאנשים. ד. שלא יגזים אפילו במעט בסיפור הדברים. ה. שיכווין לתועלת, ולא מפני שנאתו למזיק לו. ו. אם יש עצה אחרת לסובב את התועלת שיפסיק להזיק לו, חייב לעשות עצה אחרת ולא לספר. וגם אם יכול לספר את הסיפור בפחות גנאי, חובה להמעית בגנאי חבירו במידת האפשר. ז. שלא יסובב על חבירו יותר נזק ממה שהיה מסובב אילו העידו עליו בבית דין.

נספח 4

(הרמב"ם, הלכות דעות)

"אמרו חכמים שלש עברות נפרעין מן האדם בעולם הזה ואין לו חלק לעולם הבא. עבודת כוכבים וגלוי עריות ושפיכות דמים. ולשון הרע כנגד כלם.

אי זהו רכיל. זה שטוען דברים והולך מזה לזה ואומר כך אמר פלוני כך וכך שמעתי על פלוני. אף על פי שהוא אמת הרי זה מחריב את העולם. יש עון גדול מזה עד מאד והוא בכלל לאו זה והוא לשון הרע. והוא המספר בגנות חברו אף על פי שאומר אמת. אבל האומר שקר נקרא מוציא שם רע על חברו. אבל בעל לשון הרע זה שיושב ואומר כך וכך עשה פלוני וכך וכך היו אבותיו וכך וכך שמעתי עליו ואמר דברים של גנאי. על זה אמר הכתוב (תהלים יב, ד) "יכרת ה' כל שפתי חלקות לשון מדברת גדולות".

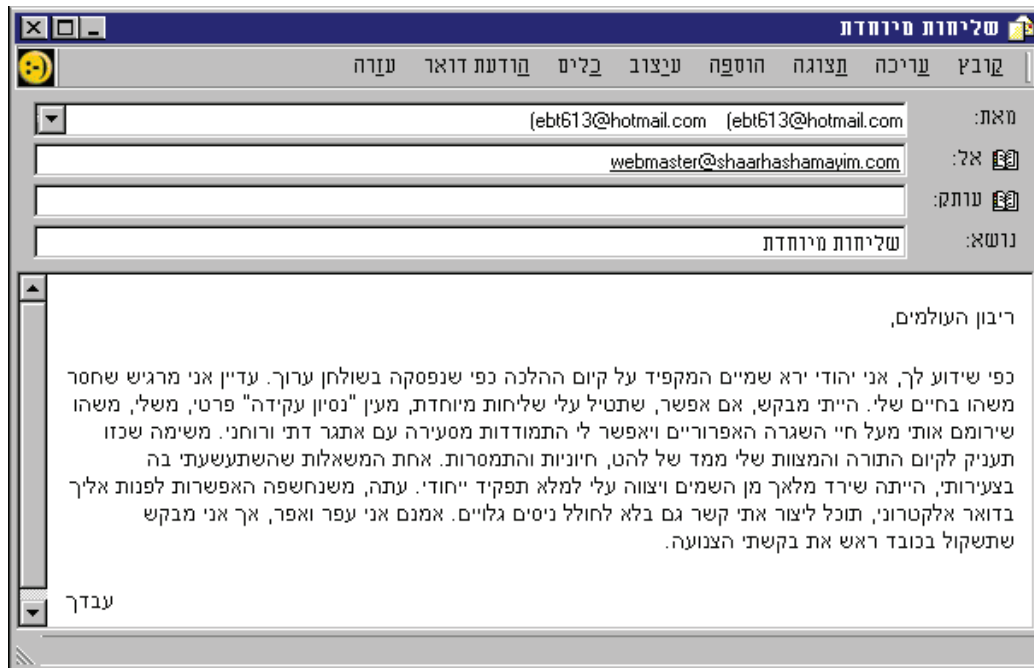

דואר אלקטרוני מבורא העולם

הרב יעקב לובן

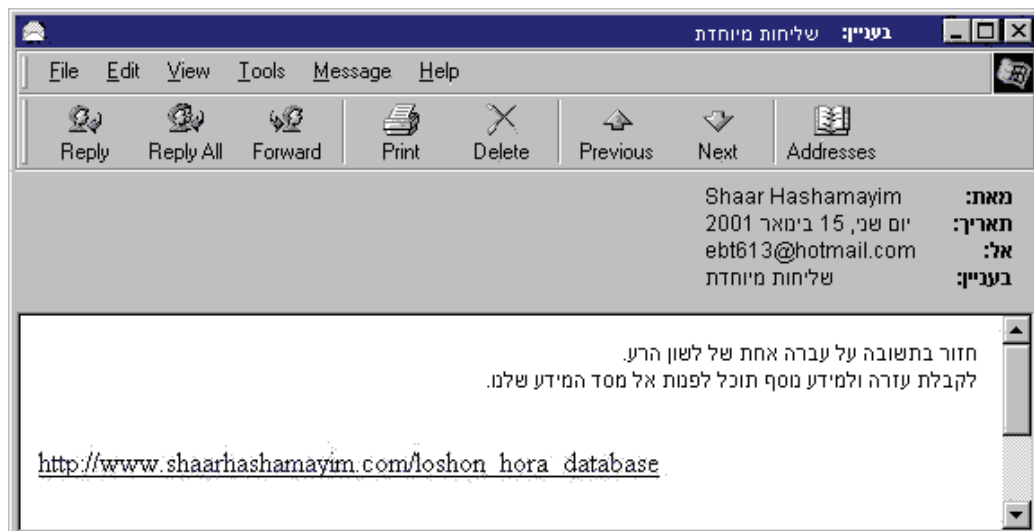
שנים רבות ניסיתי לתאר לעצמי מה היה קורה אילו היה אפשר לקבל דואר אלקטרוני מהקדוש ברוך הוא. כאשר קראתי על אתר באינטרנט בשם "שער השמיים", ועל האפשרות הממשית להתכתב ברשת עם בורא העולם, לא יכולתי לחשוב על שום דבר אחר. לאחר ימים של מחשבה והתלבטות החלטתי לנסות ליצור קשר עם אתר הבורא. הניסיון לשלוח דואר אלקטרוני לריבונו של עולם נראה לי מהפכני פחות משידור אותות לשוכני המאדים הירוקים ולשאר חייזרים, פעולה הנחשבת מקובלת והגיוינית בקרב מדענים מודרניים.

נניח שהייתה לכם אפשרות לשלוח דואר אלקטרוני לבורא - מה הייתם כותבים? האמינו לי, זו החלטה לא פשוטה. הקדשתי זמן ומחשבה מעמיקה לעניין, ולבסוף חיברתי את המכתב הזה:

לחצתי על כפתור שלח/קבל, והדואר האלקטרוני שלי נעלם במהירות בחלל האלקטרוני השמימי.

ברור היה לי שהקב"ה איננו נוהג לענות ישירות לפניות בני תמותה. בכל אופן, עצם משלוח המכתב מילא אותי התרגשות, ובלבי קיננה תקווה עמומה שאזכה לתשובה. במהלך אותו יום בדקתי דואר מדי שעה. כשעליתי על משכבי באותו לילה התהפכתי והסתובבתי במיטה ובקושי הצלחתי להירדם. לבסוף שקעתי בשינה טרופה. בחצות הלילה התעוררתי בפתאומיות. הייתה לי תחושה מוזרה שמשהו קרה, ומיד זינקתי לעבר המחשב. לא קשה להבין את ההתרגשות שאחזה בי כשראיתי בתיבת הדואר הנכנס הודעת דואר מאת מנהל הרשת באתר "שער השמיים". ביד רועדת ניסיתי לייצב את העכבר על צלמית הודעת הדואר, ולא היה לי ספק שהמכתב הזה ישנה את חיי. קראתי במהירות את תוכן ההודעה - שהייתה ההפך המוחלט מכל מה שציפיתי לו.

המשך נספח 5

מה? זו התשובה לבקשה הרוחנית המרוממת שלי? תשובה על עברה אחת קטנטונת של לשון הרע? איזו אכזבה נוראה! דמיינתי שליחות מסעירה ודרמטית, משהו בסגנון של "טפס על הרי ההימלאיה והצל נשמה תועה שהצטרפה לכת במזרח הרחוק", או: "לך לך מביתך, עבור להתגורר בסיביר והקם שם ישיבה לצאצאי היהודים שהשתתפו במהפכה הקומוניסטית." למרות האכזבה המרה שחשתי ידעתי שלא אוכל להתעלם ממסר אלקטרוני מהקב"ה, ואצטרך למלא בלי ערעור את הוראתו המקודשת.

בתחתית המסך הופיע קישור ל"מסד מידע לשון הרע". לחצתי על הקישור, ועל המסך הופיעה רשימה של כל דברי לשון הרע שדיברתי במשך חיי. הזדעזעתי לגלות שנזקפו לחובתי יותר מ-50,000 עברות של לשון הרע, כלומר במוצק חמש עברות לשון הרע ביום במהלך שלושים השנים האחרונות (אני בן 43). אף שתמיד נזהרתי שלא לסטות מן ההלכה, לשון הרע, איך נאמר, שייך לקטגוריה אחרת. הרי קצת רכילות פה ושם היא ממש צורך אנושי. עדיין, הוכיחי בתדהמה למראה הכמות העצומה של רישומים במסד המידע האישי שלי. תהיתי מדוע ריבונן של עולם הורה לי לחזור בתשובה רק על עברה אחת של לשון הרע בשעה שעברתי כל כך הרבה עברות כאלה. זו שאלה טובה, חשבתי לעצמי, אך מי אני שאערער על החלטת הבורא?

גלתי את המסך, סקרתי את הרשימה והצבעתי באקראי על אחד המקרים שבהם דיברתי לשון הרע.

לא זכרתי את המקרה, ולכן לחצתי לחיצה כפולה ונעצתי עיניים במסך כאשר נגן המדיה הופעל וסרטון וידיאו על אודות המקרה הוצג על המסך.

חיים בלנק היה ידד טוב שלי. אף שהיה רואה חשבון מוסמך התקשה לפרנס את משפחתו. בשנה שעברה רציתי לעזור לחיים ושכרתי אותו כדי שיערוך את הדוח השנתי שלי למס הכנסה. כאשר החזיר לי חיים את המסמכים כעסתי מאוד כשגיליתי שעל פי חשבוננו אני חייב 5,500 ₪ לשלטונות המס. כעסתי עד כדי כך שהרמתי טלפון לידידי שמעון, שהתכוון גם הוא להיעזר בשירותיו המקצועיים של חיים. "חיים הכין לי את הדוח, ואני כבר לא מתפלל שהעסק שלו לא מצליח. הוא רואה חשבון עלוב למדי. אני מתערב אתך שבלי מחשבון הוא אפילו לא מסוגל לחבר שניים ועוד שניים."

אחר כך חזר שמעון באוזני כמה חברים קרובים על מה שאמרתי לו, וכל אחד מהם סיפר רק לאחדים מידידיו הטובים, והדברים התגלגלו והתגלגלו.

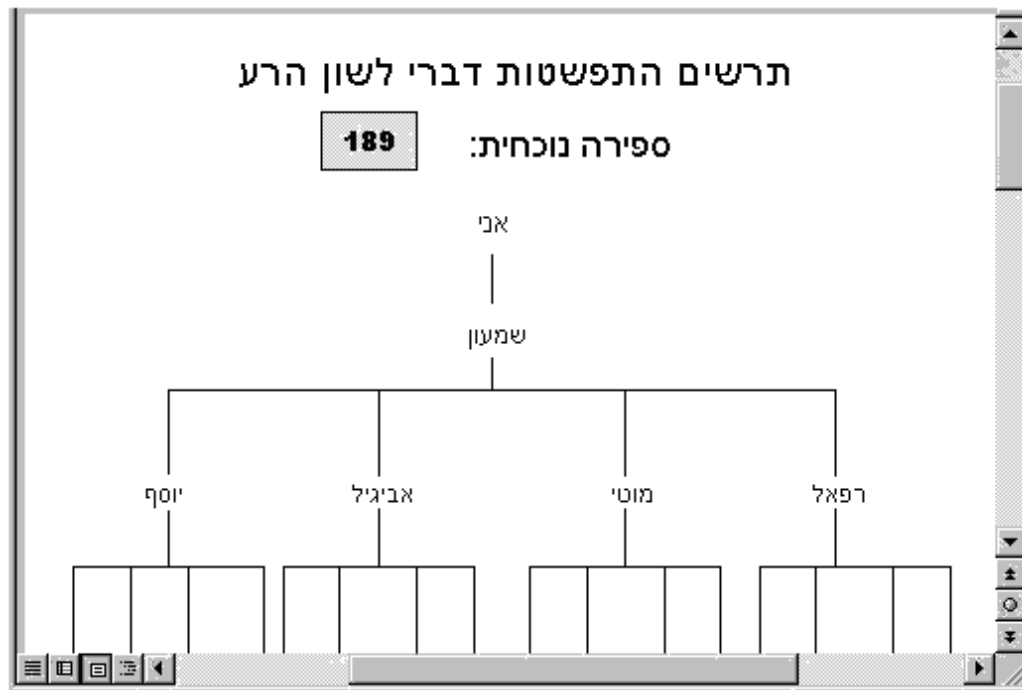
עכשיו אני צריך לחזור בתשובה על המעשה הזה. אבל די מהר גיליתי שהעניין אינו פשוט כל כך.

לחצתי על כפתור העזרה כדי ללמוד על תהליך התשובה, והדברים האלה הופיעו על המסך:

המשך נספח 5

ברור שהסבתי נזק לחיים וגרמתי לו הפסד כספי. אם כן, החטא שלי נמנה עם העברות שבין אדם לחברו. לא ידעתי באיזו דרך תשובה לבחור, מכיוון ששתי האפשרויות (א ו-ב) שתוארו לפניי לא נראו לי מעשיות, כי מצד אחד לא יכולתי לבקש סליחה מחיים, מכיוון שהיה חבר טוב שלי, ולא רציתי שידע שאני הרסתי לו את המוניטין המקצועי. מצד שני נראה לי שאין דרך למנוע או לתקן את הנזק שנגרם, מכיוון שלא יכולתי לדעת לאן התגלגלו הדברים שאמרתי.

לפתע נזכרתי שהודעת הדואר האלקטרוני של הקב"ה הציעה לי להיעזר במסד המידע של שער השמיים. בדקתי את סרגל הכלים ומצאתי אפשרות ששמה "תרשים התפשטות דברי לשון הרע". לחצתי על הקישור, ועל המסך שלפניי הופיע עץ מסועף בעל ענפים רבים שהתפשטו לכל עבר. ליד כל ענף נרשמו שמות האנשים ששמעו את חוות דעתי על חיים והעבירו אותה הלאה.

גלתי את המסך ועקבתי אחר ההתפשטות של דברי הבז שלי. הזדעזעתי לראות ענף חדש הצומח לנגד עיניי. מישהו חוזר ברגעים אלו ממש על הדברים שאמרתי. הלשון הרע שסיפרתי חי ונושם ומוסיף להצמיח גרורות ולפרוש רשת השמצות מכוערת. בסיכומי של דבר ההערכה השלילית שלי על חיים הועברה מפה לאוזן 189 פעמים עד לאותו רגע.

עכשיו הייתי נבוך לחלוטין. איך אפשר לסגת מדברים שהושמעו באוזני 189 בני אדם? שמות רבים שהופיעו בתרשים לא היו מוכרים לי כלל, והרגשתי שאינני מסוגל לפנות לאנשים שאינני מכיר. נזכרתי בסיפור מפורסם ששמעתי בילדותי, לפני שנים, על אדם ששמו יענקל', שאהב לחזור על דברי גנאי בכל הזדמנות. כשהתבגר חדרה לתודעתו ההבנה שאחרי מאה ועשרים ייאלץ לעמוד בפני בית דין של מעלה ולתת דין וחשבון על מעשיו הרעים. בסופו של דבר ניגש יענקל' לרב העיירה וביקש שיורה לו דרך תשובה וכפרה על כל דברי הרכילות שהפיץ במהלך שנות חייו.

"אין בעיה", ענה הרב, "קח כר נוצות גדול ועלה על גג הבית הגבוה ביותר בעיירה. כשתגיע לנקודה הגבוהה ביותר חבוט את הכר בארובה בכל כוחך."

עצת הרב נראתה ליענקל' מוזרה למדי, ולא היה ברור לו כיצד המעשה הזה יועיל לכפר על חטאו. אבל מה לעשות, כך פסק הרב, ואיך יעז יענקל' לחלוק עליו? האמת היא שיענקל' היה די מרוצה מדרך התשובה הקלה שהורה לו הרב. "מעולם לא חשבתי שפשוט כל כך לחזור בתשובה על לשון הרע", חשב יענקל' בליבו.

הוא הזדרז ליטול כר נוצות גדול וטיפס במהירות על גגו של הבית הגבוה בעיירה. בכל כוחו חבט יענקל' בארובה בעזרת הכר - פעם, פעמיים ושלוש. לפתע נפרם הכר, והרוח סחפה את הנוצות ופיזרה אותן על פני כל העיירה.

יענקל' רץ בחזרה לבית הרב כדי לדווח על הצלחתו.

"אָה, יש עוד דבר אחד שעליך לעשות", אמר הרב. "לך אסוף את כל הנוצות והבא אותן אליי."

"איך אפשר?" שאל יענקל'. "הן מופזרות בכל רחבי העיר ואין שום דרך לאסוף אותן."

"האומנם?" שאל הרב, "זאיך חשבת שתוכל לחזור בך משנים של לשון הרע כשאינן כל דרך לאסוף את כל מילות הגנאי שהתפזרו על

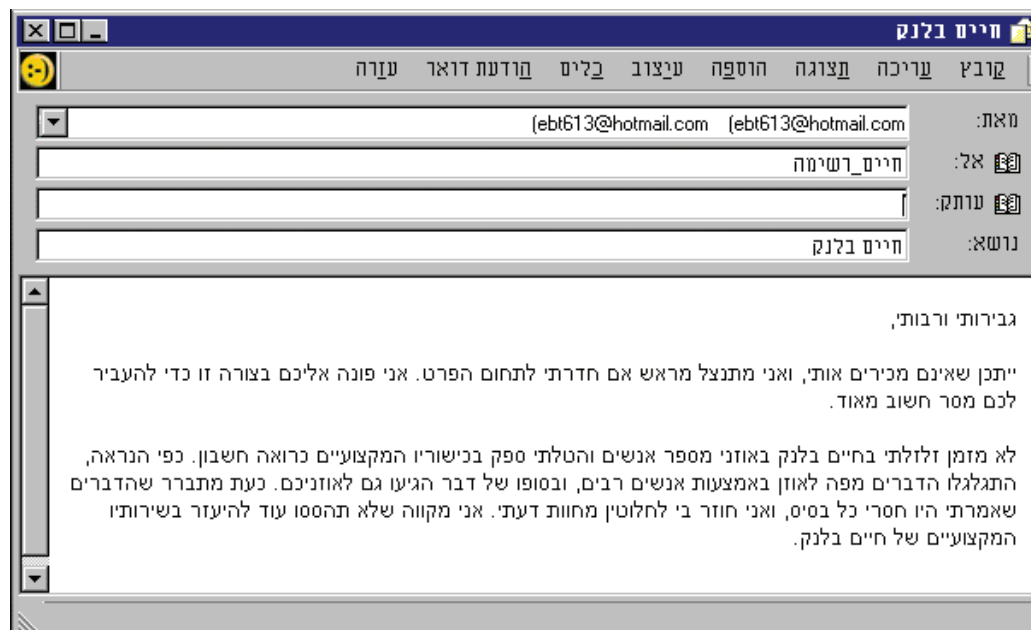
המשך נספח 5

פני כל העיירה?"

קעת עמדתי באותו מצב כמו יענקל. איך אפשר להחזיר לאחור את הגלגל ולבטל דברים שהגיעו לאוזני 189 אנשים?

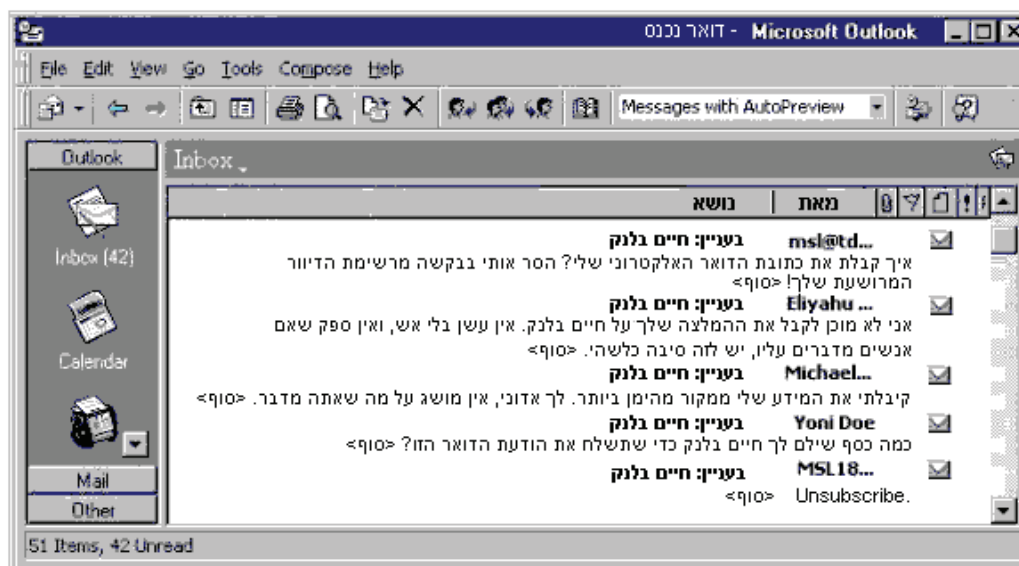
לפתע נצנץ בלבי רעיון - הברקה של ממש! ליענקל לא היה דואר אלקטרוני, אבל לי יש. מדוע לא אשלח דואר אלקטרוני לכל אחד ממאה שמונים ותשעה האנשים? היתרון הגדול של דואר אלקטרוני הוא שאפשר להעביר מסר לא אישי מבלי לעשות אפילו שיחת טלפון אחת.

מקישורי ההיפרטקסט ב"תרשים התפשטות הלשון הרע" שבמסד המידע של אתר "שער השמיים" אספתי במהירות את כתובות הדואר האלקטרוני של כל השומעים וניסחתי את ההודעה הזאת:

שלחתי את ההודעה לכל 189 השומעים ונשמתי לרווחה. הייתי די גאה בעצמי. פלאי הטכנולוגיה פתחו בפניי אפשרות לתיקון המעוות, שוודאי לא הייתה קיימת בזמנו של יענקל.

ההקלה שחשתי לא נמשכה זמן רב. בתוך דקות אחדות החלו להופיע על המסך מול עיניי תגובות אלקטרוניות להודעה ששלחתי מאת ידידי החדשים. לפניכם מבחר קטן ממה שכתבו אליי:

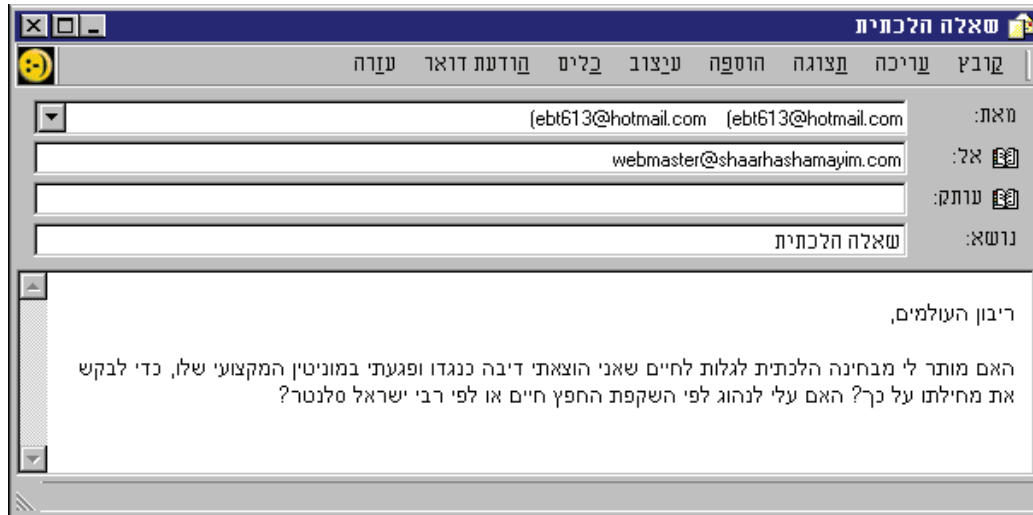

כך התברר לי שהודעת הדואר האלקטרוני שלי נכשלה במשימתה. אנשים גיבשו לעצמם עמדה, ולא הייתה לי כל דרך לשכנע אותם לשנותה. מסתבר שגרמתי נזק בלתי למוניטין של חיים.

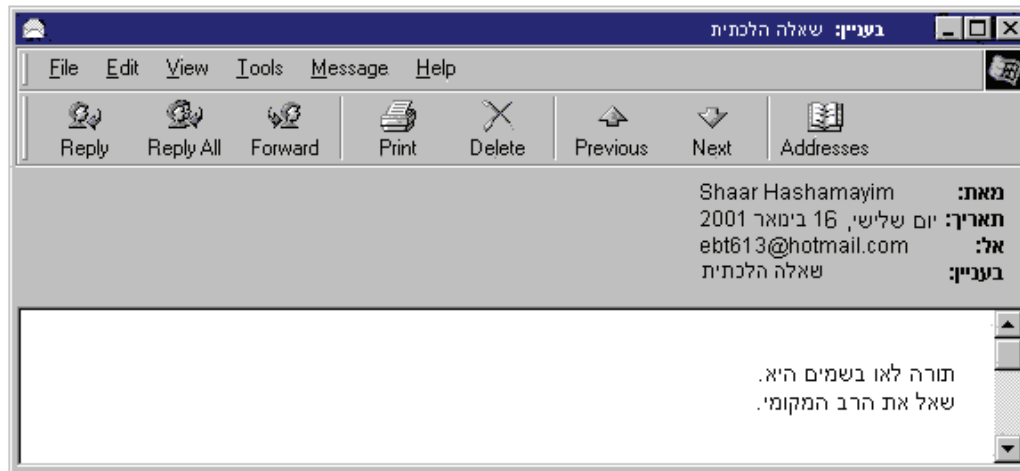
נראה לי שלא נותרה בפניי ברירה. על מנת להשלים את השליחות האלוקית שהוטלה עליי אצטרך לשים נפשי בכפי ולבקש מחיים מחילה באופן ישיר. אבל אז התחלתי להתלבט באשר לדרך הנכונה והמוסרית לבצע את המשימה. אין ספק שחיים לא ישמח לגלות

המשך נספח 5

שתקעתי סכין בגבו והכפשתי את כישוריו באוזני 189 אנשים. האם יהיה זה הוגן להוסיף עלבון לנזק שכבר נגרם ולהכאיב לחיים רק כדי שאוכל לזכות בכפרה? נזכרתי שהרב שלי העביר פעם שיעור בנושא. החפץ חיים, הרב ישראל מאיר הכהן זצ"ל, התיר לספר לניזוק את דברי הגנאי שנאמרו עליו כחלק מתהליך התשובה (שמירת הלשון פרק ד, סעיף יב), ואילו הרב ישראל סלנטר סבר שפעולה כזו בוודאי תגרום צער, ולכן היא אסורה. אם כך, מה עליי לעשות? למזלי הייתה לי אפשרות להציג את השאלה ישירות בפני נותן התורה, ולכן חיברתי את הודעת הדואר הזאת:

התשובה הכתה אותי בתדהמה:

(הביטוי "תורה לאו בשמים היא" לקוח ממקרה המתואר בבבא מציעא דף נט ע"א. התלמוד מספר שרבי אליעזר ורבי יהושע עסקו בוויכוח הלכתי נוקב. רבי אליעזר טען שאירועים מנוגדים לטבע העומדים להתרחש - ישמשו הוכחה לטענתו. בסופו של דבר יצאה בת קול מן השמיים והכריזה שההלכה כרבי אליעזר, אולם רבי יהושע דחה את ההוכחות האלוקות והכריז שתורה איננה עוד בשמיים. מיום שנתן הקב"ה תורה לעמו ישראל בהר סיני עברה סמכות הפסיקה בנושאים הלכתיים לחכמי התורה שבכל דור ודור.)

מילאתי אחר ההוראה האלקטרונית, התקשרתי למרא דאתרא והצגתי בפני את שאלתי. לרוע המזל סירב הרב לתת לי תשובה חד-משמעית. "מצד אחד", אמר הרב, "רבי ישראל מאיר הכהן חיבר את ספר שמירת הלשון, המקור המקיף והמוסמך לכל הלכות לשון הרע. בכוחות עצמו הצליח לחולל מהפכה ולהפיץ את חובת הזהירות והשמירה על הדיבור. איך ניתן לפסוק בניגוד לדעתו? אך מצד שני, הרב ישראל סלנטר היה אבי תנועת המוסר. הוא התמקד, במיוחד, בזהירות וברגישות היתירה הנדרשת ביחסים שבין אדם לאדם. איך אפשר להתעלם מעמדתו? מי אני שאכניס את ראשי בין שני הרים גבוהים אלה ואשתתף במחלוקת שבין שני המאורות הגדולים?"

התשובה הותירה אותי נבוך ומבולבל, אך העול של שליחותי האלוקית רבץ על כתפיי ולא נתן לי מנוח. החלטתי לסור לביתו של חיים, אף שעוד לא החלטתי מה לעשות. קיוויתי שאצליח להסביר בעדינות ובדיפלומטיות את מה שעשיתי בלי לפגוע ברגשותיו. התוכנית שלי התמוססה בתוך דקות מעטות.

"חיים, יש לי משהו חשוב לומר לך", גמגמתי. "אני מוכרח לספר לך... כלומר, אני לא יודע איך לומר לך... פשוט, אה, תראה, קורה לפעמים... לא, זה לא העניין, תשמע, תמיד היינו חברים טובים... אולי ננסח את זה אחרת..."

המשך נספח 5

חיים התבונן בי בתדהמה ובפליאה ועצר את שטף הגמגום שלי. "שמע, אתה צריך לארגן לעצמך את המחשבות. בכל מקרה, אני ממש שמח שבאת. אתה יודע שהמצב שלי קשה ואני לא מצליח לגמור את החודש. אין לי שמץ של מושג מה הסיבה לכך, אבל אני לא מצליח למשוך לקוחות. ממש לא נעים לי, אבל אני נאלץ לבקש ממך טובה גדולה. אני מרגיש שאליך אני יכול לפנות, כי תמיד היית חבר נאמן. אתה יכול להלוות לי 5,000 ₪ לכמה חודשים?"

"חיים, איזו שאלה. בשמחה, עניתי מייד.

"הלוואי שכולם היו רגישים ומתחשבים כמוך," השיב. הרגשתי מנוול.

זהו זה. גם תוכנית ב' ירדה לטמיון. לעולם לא אוכל לגלות לחיים איזה חבר צבוע אני.

עכשיו הייתי באמת בצרות, ולא הצלחתי למצוא שום דרך למלא את השליחות האלקטרונית שהטיל עליי הקב"ה. מעולם לא תיארתי לעצמי כמה קשה יהיה לתקן עברה אחת של לשון הרע.

לצערי העמוק הזדמנות לחזור בתשובה נקרתה בדרכי כעבור ימים אחדים בנסיבות טרגיות ביותר. חיים בלנק יצא לריצת בוקר ולפתע לקה בהתקף לב קשה. הוא הובהל לבית החולים ונפטר כעבור יומיים. כעת נפתחה בפניי דרך כפרה נוספת, מכיוון שההלכה מאפשרת לאדם לבקש מחילה מנפטר בנוכחות מניין (עשרה גברים מעל גיל בר מצווה).

חיברתי ושלחתי הודעת דואר אלקטרוני לעשרה חברים:

יום שישי הגיע. נסעתי לבית הקברות "מנוחת עולמים". היה זה יום קריר ואפלולי של סוף הסתיו, ומזג האוויר תאם להפליא את מצב רוחי. היה אפשר לחשוב שקל יותר לבקש מחילה מנפטר מאשר מאדם חי, אבל אין זה כך. מעבר לבושה הנוראה שבבקשת שליחה בבית עלמין בפני מניין גברים יש משהו מפחיד ומסתורי בעמידה לרגלי הקבר והתנצלות בפני נשמה מן העולם העליון. אלמלא הדואר האלקטרוני שקיבלתי מהקדוש ברוך הוא לא הייתי מוצא עוז בנפשי לעבור חוויה שכזו.

ניגשתי לקברו של חיים, מוקף בעשרה גברים שהיו נותנים הכול כדי לבלות את אותה שעה במקום אחר לחלוטין. דמעות הציפו את עיניי. בפעם הראשונה מאז החל הניסיון הזה שלי הרגשתי קצת מן הסבל העצום שגרמתי לחיים בהערותי חסרות האחריות. את המשפטים שגרמו נזק ממשי לחבר אמיתי פלטתי בלי לחשוב. הסקתי מסקנות נמהרות על חוסר המקצועיות של חיים ללא כל בסיס. נזכרתי במקרה שבו אליהו ברזילי, חבר לעבודה, פגע בי פגיעה דומה. הוא ניגש למעסיק שלי ומתח ביקורת על עבודתי בנושאים שנראו לי חסרי כל שחר. בזמנו עורר בי הדבר זעם עצום, ועד היום אינני מצליח לסלוח לאליהו בלב שלם על הנזק שגרם לשמי הטוב בעבודה. התמלאתי בושה גדולה על שעשיתי לחיים מעשה זהה כמעט. איזו צביעות הפגנתי! שאלתי את עצמי אם הירידה בהכנסות שנגרמה לחיים בעקבות ההערות האכזריות שלי הוסיפה מתח לחיי וגרמה בסופו של דבר להתקף הלב ולפטירתו בלא עת. אם העט חזקה מן החרב, הרי שלמילים יש כוח להרוג. האם אני נחשב גם לרוצח?

המשך נספח 5

בקול נמוך מלמלתי מילים שהיו רחוקות מלהכיל את הרגשות שגאו בי באותו רגע:

"חיים, אני כל כך מצטער. הלוואי שלא הייתי פותח את הפה בכלל."

נשמתי עמוק ואמרתי בקול את הנוסח המפורט בשולחן ערוך (אורח חיים תרו סעיף ב):

"חטאתי לאלוקי ישראל ולחיים בלנק, זכרונו לברכה, בכך שהשמצתי את כישוריו ופגעתי במוניטין שלו כרואה חשבון מקצועי". עשרת הנוכחים ענו בקול:

"מחול לך, מחול לך, מחול לך."

מניין הגברים, שהיו נבוכים לא פחות ממני, עזבו את בית העלמין במהירות. גם אני שבתי לביתי בתחושת הקלה על שהניסיון הסתיים סוף-סוף.

חוויות הימים האחרונים גבו ממני מחיר פיזי ונפשי. במיוחד הקשה עליי הביקור בבית הקברות ששחט ממני את טיפת כוחי האחרונה. חזרתי הביתה תשוש לחלוטין, צנחתי על מיטתי ושקעתי מייד בשינה עמוקה.

השבת השיבה את נפשי. בבוקר יום ראשון התעוררתי רענן ופניתי לבית הכנסת. כשהתיישבתי על מקומי כדי להניח תפילין נדהמתי לגלות בשורה שלפניי דמות שהזכירה לי את חיים בלנק.

נתקפתי אי-נוחות רבה, שכן קיוויתי להפוך את כל העניין לנחלת העבר. האיש הסתובב, ואני חוויתי את ההלם הקשה בחיי: זה אכן היה חיים בלנק. "הוא לא קיבל את ההתנצלות שלי, וחזר מעולם הנשמות כדי לרדוף אותי," חשבתי באימה. כוחותי לא עמדו לי עוד, והתעלפתי בו במקום.

כאשר שבה אליי רוחי ופקחתי את עיניי ראיתי את חיים וידידים נוספים כשהם עומדים מעליי.

"אתה בסדר?" שאלו בדאגה.

"חיים, למה באת לכאן?" שאלתי חרד ומבוהל.

"למה שלא אבוא? אני תמיד מתפלל כאן."

"אבל התקף הלב," התחלתי לשאול.

"איזה התקף לב?" שאל בתדהמה.

לאט-לאט התרומם המסך במוחי והמציאות התבהרה לנגד עיניי. הכול היה לא יותר מחלום. חיים לא נפטר, לא עליתי לבית הקברות ולא קיבלתי דואר אלקטרוני מה'. העוצמה של החלום הייתה כה מוחשית שכלל לא הרגשתי שאני חולם, מה שבדרך כלל קורה כשמתעוררים בבוקר.

המשך נספח 5

בתוך זמן קצר חזרתי לעצמי. סיימתי את התפילה ונסעתי לעבודה. למרבה האירוניה, הייתי מאוכזב שהניסיון לא התרחש במציאות ולא קיבלתי מסר אלקטרוני מהקב"ה.

כשהגעתי לעבודה קידם את פניי שלומי בראון. "שמעת את החדשות האחרונות על אברהם?" שאל. אברהם, אחד העובדים במשרד, היה "כישלון" מובהק ושימש לא פעם מטרה ללעג וצחוק.

עמדתי לענות, כהרגלי, "אני לא מאמין. מה הוא עשה הפעם?" אך לפתע, עצרתי בעצמי.

בדמיוני חלפו לנגד עיניי נוצות אין-ספור, נסחפות ברוח, מתעופפות על פני כל העיר. ראיתי את עצמי רץ בכל הכיוונים, רשת פרפרים בידי, ואני חובט בה בטירוף לכל עבר ומחטיא את הנוצות. רצתי מהר יותר, אך נתקלתי במצבות בבית עלמין קר וקודר ונפלתי. בייאושי יריתי הודעות דואר אלקטרוני לכיוון הנוצות, 189 במספר, אך הודעות הדואר הוחזרו אליי בלי שנפתחו, והנוצות המשיכו במחול המעופף. שפשפתי את עיניי למראה הנוצות ההופכות לחיצים חדים וננעצות בליבותיהם של עוברים ושבים תמימי דרך.

הפניתי עורף לשלומי ונסתי מהמקום כאילו הוא נושא מגפה או מחלה חשוכת מרפא. 50,000 עבירות הן די והותר, ולא הייתה לי כל כוונה לשקוע שוב באותה ביצה. לא יצאתי מדעתי.

באותו רגע קיבלתי עליי החלטה: אין יותר לשון הרע. ידעתי שיהיה לי קשה מאוד לעמוד בהחלטה הזו, אך הייתי נחוש בדעתי להתמיד בדרכי החדשה.

לפתע הבנתי שנמצאה לי שליחות אלוקית גם בלי התגלות נבואית משמים. אין כל צורך בנסיעות למקומות שכוחי אל ובמלחמה נגד דרקונים יורי אש. הדרמה היום-יומית של חיי אנוש העשירים והמורכבים מציעה הזדמנויות אין ספור ואתגרים די והותר.

יצאתי החוצה. היה בהיר, נפלא ומוצף שמש. הרמתי פניי לתכלת הצלולה של השמיים והתפללתי תפילה קצרה.

"ריבון העולמים, לא קיבלתי ממך דואר אלקטרוני, אך המסר הגיע. תודה לך, ה'!"

בכבוד ובהכנעה,

בעל תשובה אלקטרוני

פרסם באנגלית באתר ou.org הרב יעקב לובן, מרכז רבני בוועד הפועל של מחלקת הכשרות באיגוד הרבנים האורתודוקסיים (OU) ורב קהילת אור תורה באדיסון, ניו ג'רסי.

עברית: מיכל שטרן

עושים

שבוע 3

הערות למדריכים:

פעולה 5 - מחוברים

רציונל:

בשבוע הקודם עסקנו בנושא המחויבות למצוות, ובשבוע זה נעסוק בעיקר בחיבור שלנו למצוות. המצווה כצוותא, כשותפות בינינו לבין הקב"ה. הליכה משותפת שיוצרת משהו חדש, היכן אפשר למצוא ולפתח את נקודות ההזדהות והקשר האישי שלנו בציווי האלוהי. נשתמש במצוות 'לשון הרע' ככלי וכאמצעי לרעיון הגדול: החיבור למצוות.

מטרות:

1. החניכים יעסקו ביתרונות של עשייה מתוך חיבור.
2. החניכים יבינו שעצם עשיית המצוות היא שותפות עם הקב"ה.
3. החניכים יבחנו מצבים בחייהם בנושא לשון הרע על פי רעיון השותפות.

ציוד:

דף מן הפעולה הקודמת

מהלך הפעולה:

פתיחה

נציג לחניכים מצב המתאר שהחברה שבבעלותנו נקלעת למשבר עמוק וכל העובדים עוזבים (נספח 1).
נשאל את החניכים: מה אפשר לעשות?
אפשר גם להציג כתבה שעוסקת בחיבור בין התכלית וההזדהות האישית של עובדים לבין התפוקה שלהם (נספח 2).
אם רוצים ללכת למקום אישי אפילו יותר, אפשר לעשות סבב של 'באיזה מקצוע אנחנו הכי נהנים בבית ספר' לעומת 'איפה אנחנו מקבלים את הציונים הגבוהים ביותר'. בדרך כלל יש חפיפה.

שלב א

סיפור בהמשכים: נתחיל לספר את 'מעשה בחניך' (נספח 3) או כל סיפור אחר, ולאחר כמה משפטים נבקש מהחניכים להמשיך לספר את הסיפור לפי הבנתם.
נשאל את החניכים: של מי הסיפור? של מי שהתחיל אותו ובנה מסגרת לסיפור, או של החניכים שסיפרו? כמו כן אפשר לדבר קצת על אוכל: כשאנחנו מכינים מתכון מספר מתכונים, התבשיל נחשב שלנו? מצד אחד אנחנו הכנו אותו, ומצד אחר בלי המתכון היינו אבודים!
הרעיון במצוות דומה: המצוות מאפשרות לנו להיות חלק מהמציאות האלוהית.
אפשר לשאול את החניכים איזו מילה מזכירה להם המילה מצווה. על ציווי כבר למדנו, ומה עם צוותא? אנחנו הולכים ממש יד ביד עם הקב"ה.
אפשר לקרוא את דבריו של רבי נתן המביעים את הרעיון הזה (נספח 4).

מה דעתכם? האם המצווה גוברת על המציאות? ומה אם קורה משהו נורא, שאנחנו יודעים שהוא לא בסדר אבל אנחנו מרגישים שאנחנו 'חייבים' לספר עליו? מה אנחנו רוצים לעשות? מה כדאי לעשות?
קראו יחד את דברי החפץ חיים (נספח 5).
החפץ חיים טוען שכשאנחנו רואים שאדם הוא רשע, לא רק שלא צריך לשתוק אלא גם חובה לבייש אותו. אם כך, ראינו שללשון הרע יש גם גבול. כל זאת ברמה האישית, אך האם יש לנו גם חובה ציבורית לעשות כך?

אפשר להחליף בין החניכים במחיצות כף, אפשר לתת להם להחליט לבד מי ממשיך לספר, אפשר לסובב בקבוק או לצרוק כדור. יש עשרות מתודות מגניבות להחלפה בין החניכים.

זו נקודה חשובה שכדאי מאוד להרחיב עליה: גם ההלכה עצמה מחוברת לחיים שלנו, היא אינה מנותקת וחיצונית לנו, אין לקב"ה צניין להטיל עלינו אלפי מזהלות שיפגעו לנו בקיום חיים נורמליים, להפך! ההלכה עוזרת לנו להתמצא בחיים עצמם.

בדיקת דופק

כמה חניכים הזיזו לפעולה?

זה הזמן לעצור ולחשוב על החניכים שלי, להעביר בראש כל אחד ואחת מהם... האם הוא מניע בדרך כלל? האם היא מוצאת את עצמה בשבט? מה שלומם?

שני חניכים חשובים שאדבר איתם באופן אישי לאחר הפעולה:

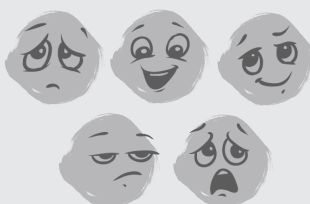
ס: _____

חשוב שנדבר על: _____

ס: _____

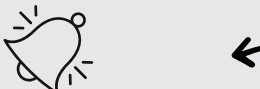
חשוב שנדבר על: _____

מה התחושה שלי לאחר הפעולה?

מהו חשוב שאזכור לקראת הפעולה הבאה?

נבקש מהחניכים לתת כמה שיותר תירוצים למה לספר לשון הרע, אפשר אפילו לעשות תחרות כזו, 'לשון הרע מדבר אליי ואני מקשיב לו לפעמים'. לאחר מכן נוציא את הדף מהפעולה הקודמת, שבו רשומות הסיבות שנתנו לחשיבות המצווה.

אפשר לשחק משחקים שמחייבים את זה, וכמעט כל משחק שפרס בציוד הוא מתודה מצוינת: אני רוצה את הפרס ולכן אני מוכן לעשות דברים. אפשר לדבר על למה יש לנו תחביבים וצוד.

נסביר כי אלו שני הצדדים של החיבור: מצד אחד כשאנחנו עושים משהו שאנחנו מתחברים אליו ונוח לנו איתו ההתלהבות עולה וגם ההתמדה. מצד אחר החיבור יכול לשכנע אותי בהפך הגמור: יש פה רשימה של סיבות שנתנו בפעולה הקודמת, ועכשיו אנחנו אומרים את ההפך, כי זה מה שמעניין אותנו באותו הרגע.

נקרא יחד (מומלץ להמחזיז) את המדרש בויקרא רבה על רבן שמעון בן גמליאל וטבי עבדו (נספח 6).

נשאל את החניכים:

- מהי לשון רעה?
- מהי לשון טובה?

נבקש מהחניכים לשתף בחוויה חיובית או שלילית שבה נתקלו בלשון הרע (אפשר להיעזר בנספח 7 ולבקש מהחניכים לחלק את המקרים לפי קטגוריות של 'לשון רעה' ו'לשון טובה').

סיכום

בזמן האחרון החלו מגוון מיזמים, לאו דווקא של דתיים, לעורר את המודעות לנושא לשון הרע. אפשר לספר על חלוקת הצמידים, על הסרטונים שעושים כל מיני ידוענים וכו'. משהו קרה, התעורר חיבור מעניין של מצווה שלא תמיד הייתה בשיח עם המציאות היום-יומית. עובדה מעניינת היא ה'חור' בנושא ההלכתי של לשון הרע בשולחן ערוך: לכאורה אין סיבה לקיים את הלכות לשון הרע... תשובה מעניינת אחת היא שבמקום טמא כמו הגלות פשוט אי אפשר לשמור על שלמות הדיבור, אך כעת, בארץ ישראל, מתעוררת בקרב הציבור תודעה של שיח חיובי ומוצלח.

אומנם בחנו את מצוות לשון הרע באופן ספציפי, אך כמובן, לכל מצווה יש חיבור מציאותי, והנושא השבועי הוא 'עושים', משום שיש ערך לביטוי של המצווה בפועל.

ראינו את היתרונות שבחיבור אפילו במקום לכאורה לא ערכי, כמו מקום עבודה, ודאי שבמצוות.

לפני סבב הסיכום נתאר חוויה אנושית פשוטה: כאשר אנחנו מחוברים למצווה מסוימת היא מאירה את עבודת ה' שלנו ועוזרת לנו בקיום של שאר המצוות.

נבקש מכל חניך וחניכה לספר לשבט על מצווה משמעותית אחת שהם מתחברים אליה.

נספח 1

סיפור על חברה במשבר

שמי דנית, אני מנהלת את חברת 'ד"ד פתרונות בע"מ', העוסקת בייצור מכשור מתקדם.

לאחרונה נקלעתי למשבר תעסוקתי כאשר חמישה מתוך שישה עובדים ביקשו העברה. לאחר שביררתי במה מדובר התברר שהתנאים הפיזיים מצוינים, השכר גבוה וסביבת העבודה נעימה. ובכל זאת אני מרגישה שעובדים מולי רובוטים: ברגע שמגיעה שעת הסיום הם בורחים הביתה. אתם יכולים לעזור לי להבין מה קורה?

נספח 2

לא רק "לדפוק כרטיס": איך גורמים לעובד להזדהות עם העסק?

בעידן כלכלת החדשנות, ארגונים שבהם שיעור העובדים המסורים נמוך יתקשו בפעולה יזמית ובמחשבה פורצת דרך. כיצד יוצרים התאמה בין תכלית החברה וערכיה לזהות האישית של העובד?

בעז תמיר 07:58 25.04.14 | כלכליסט

הכותב הוא מייסד ונשיא ILE, המתמחה ביעוץ לחברות

רק 30% מהעובדים בארצות הברית מסורים למקום עבודתם ומבצעים את מלאכתם בהתלהבות, כך על פי סקר מוראל של גאלופ. מחצית מהעובדים האמריקאים אפתיים - גוררים את רגליהם למקום העבודה, 'דופקים כרטיס' בחוסר ברירה, עושים את המינימום האפשרי וממתינים לסיום עוד יום עבודה.

נוסף על כך, כ-20% מהעובדים פועלים בכל דרך אפשרית כדי לנצל את מקום זמן העבודה לצורכיהם האישיים, תוך הפגנת חוסר סבלנות ויחס נרגן ללקוחות ולחבריהם לעבודה. מבצעי הסקר מעריכים שנזקי קבוצת ה'נרגנים' לבדה לכלכלה האמריקאית עומדים על כחצי טריליון (500 מיליארד) דולר לשנה.

תעשיית הייצור ההמוני יכולה עוד איכשהו לפעול במצב כזה. לא כך בעידן כלכלת החדשנות (Innovation Economy), כלכלה שבה עסקים נבחרים על פי יכולתם ליצור ערך ללקוחות שיבחרו במי שייתן מענה איכותי ומדויק במחיר, באיכות, בעיתוי, בשירות ובאחריות לסביבה בהתאמה לערכי היסוד ולצרכיהם המגוונים והמשתנים.

בכלכלה כזו אין תחליף למוטיבציה והשראה אנושית. הטכנולוגיה והמיכון אינם אלא אמצעים המאפשרים לאדם העובד היוצר לממש את חזונו ורעיונותיו, והם עדיין רחוקים מלהחליף שירות המבוסס על יחסי-אנוש. החדשנות, היצירתיות ואיכות השירות הם רכיבים התלויים באדם, בערכיו, במסירותו ובמידת הזדהותו עם הקבוצה ועם תכלית הארגון. ארגונים שבהם שיעור העובדים המסורים נמוך יתקשו בפעולה יזמית ומחשבה חדשנית פורצת דרך, ונוסף על כך השקעת משאבים ואנרגיה ניהולית בהטלת משמעת על העובדים הנרגנים ובפיקוח על העובדים האפאתיים תהפוך את הארגון למסורבל ובלתי תחרותי.

לתפוס את העובד בתור לקוח

עיון בנתוני הסקר מעלה כמה היפותזות הדורשות בדיקה אמפירית. מבחינת הביקוש (למוצרי העסק ולשירותיו) שירות איכותי יכול להינתן רק על ידי עובדים מסורים, ומכאן שניתן לצפות התאמה מסוימת בין שיעור הזדהות של העובדים עם מקום עבודתם לשיעור הלקוחות שבעי הרצון מהעסק (או המותג).

כמו כן, מבחינת ההיצע (של מוצרי ושירותי העסק): שיעור קבוצות העובדים האפתיים והנרגנים מתבטא כאמור בעלות כספית ישירה הכרוכה בהעסקת עובדים בפריזון נמוך, בבזבז אנרגיה ניהולית (תקורה ניהולית מיותרת) ובנזק המתמשך הכרוך בשחיקת גאוות היחידה.

המשך נספח 2

על כך מתווסף בזבז המשאבים המושקעים בפוליטיקה הפנים-ארגונית, שפריון נמוך ואבטלה סמויה משמשים לה קרקע פורייה.

מכאן נובע פוטנציאל דרמטי לשיפור עסקי החברה ומעמדה התחרותי כתוצאה משינוי מורל העובדים - גידול משמעותי בשיעור העובדים המסורים בארגון יהווה מנוף רב-עוצמה ומפתח להצלחתו העסקית של הארגון.

החוקרים קים ומובורן הם שטבעו את המושג 'אוקיאנוס כחול' לתיאור טבעה של סביבת העסקים בעידן כלכלת החדשנות. השניים מציעים למנהיגי העתיד לגלות מעורבות פעילה ודוגמה אישית בהגדלת שיעור העובדים המסורים, ולא בדרך המסורתית של ניסוח סיסמאות חזון והגדרת יעדים לביצוע. במקום זאת הם מציעים אסטרטגיה ניהולית שלפיה על מנהלי העתיד לראות בעובדיהם לקוחות וללמוד להכיר את צרכיהם הייחודיים על מנת לתת מענה של פרנסה, הכרה חברתית ומימוש עצמי בדרך של עשייה בעלת משמעות.

הגדרתם של קים ומובורן תואמת את שלושת יסודות תפיסת ניהול הארגון: תכלית, תהליכים, תרבות ארגונית. תפיסה זו חותרת להניע את העסק מתוך תכלית בעלת משמעות אישית וחברתית. התכלית, כנקודת מוצא לבניית אסטרטגיה עסקית, עוסקת בשאלה למה העיסוק הוא בעל משמעות עבורי (כעובד או לקוח)? בשונה מהאסטרטגיה העוסקת בשאלה מה הם המוצרים או השירותים השייכים לעסק (ובמידה רבה מנוכרים לעובדים וללקוחות)?

תכלית כללית מדי לא תוכל להתאים לכל עובד או לכל לקוח - ככל שהעובד והלקוח ימצאו בתכלית מקור אמין ופרטיקולרי להזדהות ולמשמעות אישית, כך תעלה רמת האמון והשותפות בין הארגון, העובדים והלקוחות. תכלית איכותית תשמש גם שער מיון לעובדים שימצאו בה משמעות אישית. תכלית מעוררת השראה היוצרת משמעות מתחילה בשאלת ה"למה" - העובדים מבצעים את מלאכתם על בסיס ערכים שבהם הם מאמינים - ממשיכה בהתאמה לצורכי הלקוח אל שאלת ה"איך", המגדירה את תהליכי העבודה יוצרי הערך (Value Streams), הגוזרים בסוף המהלך את שאלת ה"מה" - את סל המוצרים והשירותים.

זאת בתהליך הפוך לצורת פעולתם של רוב הארגונים המסורתיים, שבהם המנהלים ויחידות האסטרטגיה מתחילים בשאלת ה"מה" המגדירה את ה"איך", וכשמגיעים לשאלת ה"למה" מצהירים על הרווח לבעלי המניות, ואולי על הבונוס למנהלים - תשובות שאינן מעודדות את מסירותם של העובדים ובוודאי לא את הזדהות הלקוחות.

הצלחה בהפיכת עובדי חברה נרגנים או אפתיים לעובדים מסורים, הרואים התאמה בין תכלית החברה וערכיה לזהות האישית שלהם, לא תחזיר את החיוך רק לפנייהם של העובדים והלקוחות, החיוך לא יפסח גם על פניהם של חברי ההנהלה ובעלי המניות.

נספח 3

מעשה בחניך

הכירו את נטע, גיבור הסיפור. נטע הוא חניך חמוד וקצת שובב, יש לו נטייה לסקרנות ולהיעלם דווקא בזמן ובמקומות הכי פחות מתאימים. לכבוד חודש ארגון החליטו המדריכים של נטע להפתיע את השבט בלילה לבן ולצאת איתם לטיול לילי ברחבי השכונה. נטע כמובן התרגש ושמת, הכין כרגיל את התיק שלו ומילא אותו בהפתעות. הטיול התחיל, כאשר לפתע...

נספח 4

רבי נתן מברסלב, ליקוטי הלכות, הלכות נטילת ידיים

"[...] וְזֶה לְשׁוֹן מְצוּהָ שֶׁהוּא לְשׁוֹן הַתְּחַבְּרוּת, מְלֻשׁוֹן צְיִתָּא וְחִבּוּר, כִּי עַל יְדֵי כָּל מְצוּהָ וּמְצוּהָ מִמְצוֹת הַתּוֹרָה מְצוּתֵינוּ וּמְקוֹשְׁרֵינוּ וּמְחַבְּרֵינוּ [...] שְׁעַל יְדֵי זֶה מְקוֹשְׁרֵינוּ בּוֹ יִתְבָּרַךְ."

נספח 5

החפץ חיים, שמירת הלשון

"וכל זה האסור של לשון הרע הוא דוקא על איש, שעל פי דין תורה הוא עדין בכלל עמימתך דהינו עם שאתך בתורה ובמצוות, אבל אותן האנשים, שמכירים, שיש בהם אפיקורסות, מצוה לגנותם ולבזותם [...] ואפיקורס נקרא הכופר בתורה ובנבואה מישראל, בין בתורה שבכתב ובין בתורה שבבעל פה, ואפלו הוא אומר, כל התורה מן השמים, חוץ מפסוק אחד או קל וחמר אחד או גזרה שנה אחת או דקדוק אחד, גם הוא בכלל הזה".

נספח 6

על פי ויקרא רבה

רשב"ג: צא וקח לי מאכל טוב מן השוק.

יצא ולקח לו לשון.

אמר לו רשב"ג: צא וקח לי מאכל רע מן השוק.

יצא ולקח לו לשון.

אמר לו רשב"ג: מפני מה [עשית כך]?

אמר לו (טבי): ממנה הטובה וממנה הרעה. כשהיא טובה - אין טובה ממנה, וכשהיא רעה - אין רעה ממנה.

נספח 7

לשון טובה או לשון רעה?

- קבוצת וואטסאפ שבה אומרים דברים לא יפים על אחד החברים בקבוצה
- תוכנית בידור שבה מספרים על דברים שקורים בחיים הפרטיים של מפורסמים
- חשיפה בחדשות על אדם שגנב
- סטטוס בפייסבוק על אדם שהתנדב
- ביקורת על טלפון גרוע שמפורסמת באינטרנט
- פרסומת שצוחקת על מוצר של חברה מתחרה
- הודעת תודה מהורים למדריך החוג של הבן שלהם
- ריב בוואטסאפ של בית הכנסת על תפקיד הגבאי
- תמונה מביכה של חבר שעוברת בין קבוצות
- שיחת פרגון אחרי חודש ארגון
- מודעת 'מזל טוב' בכניסה לבניין
- פתק תודה לשומר של בית הספר
- שיחת שבת שלום לסבתא
- שלט על לוח מודעות שקורא לאנשים להצטרף לגמ"ח

הערות למדריכים:

פעולה 6 – איפה אני בתוך כל זה?

רציונל:

זוהי הפעולה האחרונה של חודש הארגון, ובפעולה זו יסכם השבט את תהליך הלמידה שעבר במהלך החודש. במקביל יבחנו כל חניך וחניכה את החיבור האישי והעמוק שלהם למצוות בנוגע למחויבות שדיברנו עליה בשבוע שעבר. העיסוק במחויבות לצד חיבור מבטא את התפיסה של בני עקיבא: אחיזת החבל משני קצותיו, צדדים משלימים לקיום המצוות.

ליישום יקבל עליו השבט או החניכים כפרטים קבלה מעשית בנושא 'לשון הרע'.

מטרות:

1. החניכים יסקרו את התהליך שעברו במהלך הפעולות.
2. החניכים יבחנו את נקודות החיבור בין מצוות 'לשון הרע' לחייהם.
3. החניכים ימצאו נקודות חיבור אישיות אל המצוות, ומהן יקבלו עליהם פרויקט שבטי או אישי.

ציוד:

עטים, מדבקות

מהלך הפעולה:

פתיחה

נשמיע את השיר 'לשון הרע לא מדבר אליי' <https://www.youtube.com/watch?v=qLNpjZqaDvw> כדי שייתן דרייב ואנרגייה טובה (:)

שלב א

נציג את תופעת הביוש (שיימינג, נספח 1).

מצוות 'לשון הרע' היא אחת המצוות שיש לה הכי הרבה חיבור לחיי היום-יום שלנו. דוגמה אחת לכך היא תופעת הביוש.

נשאל את החניכים אם נתקלו בתופעה דומה.

לכולנו יש לפחות שיחת וואטסאפ אחת מלאה ברכילות על מישהו שפגע בנו או תמונות מביכות של חברים או מכרים. גם אנחנו התעצבנו על אנשים בקבוצת וואטסאפ ויצאנו עליהם, אולי אפילו כתבנו תגובה לא יפה באינסטגרם.

מצד שני, נקרא מה טוענת סיון רהב מאיר (נספח 2).

לאחר מכן נבקש מכל חניך וחניכה לשתף התמודדות אחת חיובית או שלילית בקשר ללשון הרע.

שלב ב

נתלה שלט בחדר: "משרד פרסום מעפילים" (נספח 3) ונסביר לחניכים שהם עומדים בפני משימת חייהם. התנועה שוכרת אותם להיות הפרסומאים האחראים הבלעדיים למילוי המשימה. ראשית על כל אחד מהם לבחור תחום בחיים שבו יתמקד (נספח 4), ולאחר מכן עליהם לעבוד לפי דף הוראות אישי (נספח 5). נקציב לכך פרק זמן נכבד כדי שהתוצרים יהיו ראויים.

נבקש מהחניכים להציג את התוצרים ונערוך הצבעה. כל חניך וחניכה יקבלו חמש מדבקות ויעניקו אותן להצעות שמצאו חן בעיניהם. לאחר מכן נצמצם את הרשימה, ועל שלוש ההצעות שזכו לניקוד הגבוה ביותר נעבוד יחד עבודה שבטית. לבסוף נתמקד בהצעה אחת, והשבט יקבל אותה עליו.

אם יש חניך או חניכה שיכולים להסביר במה מדובר - מצולה! אם לא, הסגירו בעצמכם.

ייתכן שהתשובה תהיה חיובית, אך למעשה לרובנו נדמה שכל הסיפורים האלה שמופיעים בהצעות רחוקים מאיתנו מאוד ובכלל לא קשורים להיותנו דתיים. זה עניין חברתי למחרי, ולא קשור למצוות בשום צורה.

אפשר גם בקבוצות

סיכום

נפזר על הרצפה מילים, משפטים ותמונות הקשורים למערך 'גדולים מצויים ועושים' (נספח 6), ונבקש מכל חניך וחניכה לבחור אחד מהם ולספר מדוע התחברו אליו.

נניח על הרצפה את המילים 'גדולים' 'מצויים' 'ועושים' (נספח 7), ונסכם עם החניכים במה עסק כל נושא (נספח 8).

ליישום הנושא בחרנו לקבל עלינו כשבט או כפרטים קבלה מעשית מתוך נקודת חיבור שלנו למצווה.

לסיום נחלק תחומי אחריות, נודה לשבט על התהליך שעבר ונשתף במה שלמדנו אנחנו.

בהצלחה!

הדיקת דופק

כמה חניכים הגיזו לפעולה?

זה הזמן לעצור ולחשוב על החניכים שלי, להעביר גראש כל אחד ואחת מהם... האם הוא מגיע בדרך כלל? האם היא מוצאת את עצמה בשבט? מה שלומם?

שני חניכים חשובים שאדבר איתם באופן אישי לאחר הפעולה:

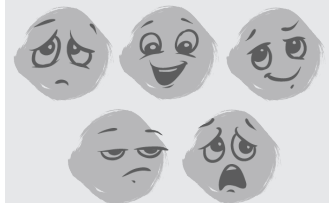
שם:

חשוב שנדבר על:

שם:

חשוב שנדבר על:

מה התחושה שלי לאחר הפעולה?

מהו חשוב שאזכור לקראת הפעולה הבאה?

ביוש (שיימינג)

נלקח מוויקיפדיה

ביוש (באנגלית: Shaming, מהמונח האנגלי לבושה: Shame, ובעקבות זאת גם בתעתיק לעברית שיימינג) הוא פרסום התנהגות שלילית של אדם או מותג על מנת לביישו. בימינו אמצעי נפוץ לביוש הוא האינטרנט.

פעולת הביוש

בושה היא תחושה או רגש שלילי המתעורר בקרב אצל אדם שחש כי הזולת מבקר אותו בעקבות מעשה שעשה בניגוד לנורמות המקובלות. ביוש רשתי הוא פעולה דיגיטלית שמטרתה לגרום לאדם, מותג או ארגון בושה בשל פעילות שחורגת מהנורמות המקובלות של החברה. ברוב המקרים מדובר בפרסום באתרי רשתות חברתיות שנעשה בתצורת פוסט, שעשוי לכלול את שמו של האדם, תמונתו, ואף סרטון וידאו רלוונטי. הפוסט עלול להיעשות לויראלי ולהיקרא על ידי אלפי אנשים, שחלקם ישתפו אותו (share), יעשו לייק לכותב וחלקם יגיבו לתוכן הפוסט באופן שמחמיר את רגש הבושה. ספרו של ג'ון רונסון, **So You've Been Publicly Shamed**, העלה אל התודעה את המורכבות הערכית והאתית עמה אנו מתמודדים כיום. רונסון קיים עשרות ראיונות עם נפגעי שיימינג דיגיטלי, כמו גם עם עיתונאים שחשפו וגולשים שהתלהמו, תוך התייחסות לדילמות הייחודיות של כל בעל תפקיד בתהליך.

תופעת הביוש אומנם נתפשת בציבור כתופעה שלילית אולם מדובר בשיח דיגיטלי שעשוי להכיל שפה בוטה, אבל הוא אינו בהכרח שלילי. במקרים רבים היא משמשת ככלי של האזרח המוחלש במאבקו נגד רשויות או חברות אשר פוגעות בו או בזכויותיו, ועל כן יש לה גם השלכות חיוביות. היו מקרים שבהם ביוש הצליח לשנות מציאות, בין שבאמצעות תפיסה והרשעה של פושעים ובין שבהשפעה על חברות ומותגים לשנות את מדיניותם החברתית או הסביבתית. זכורים מקרים שבהם שיימינג כנגד אדם פרטי נתפש כמעשה חיובי, למשל בתחומי חנייה בחניית נכים, הטרדה מינית והשחתת אתרי טבע וארכאולוגיה.

הבעייתיות שבתופעת הביוש

הבעייתיות העיקרית שמלווה את תופעת השיימינג היא היותה חד-צדדית, כיוון שהמפרסם מציג את הדברים רק מהצד שלו, ללא תגובת המבוש. בשלב הראשוני של הפרסום לא ניתן לאמת האם הדברים התרחשו כפי שתיאר או שישנם פרטים לא ידועים, כגון חלקו של המפרסם באירוע או טעות בתיאור ההתרחשות, ושלא ניתן הרבה משקל לטענותיו של הצד המותקף. למרות שאירעו לא מעט מקרים שבהם פרסום התמונה המלאה עצר את פעולת הביוש, הנטייה היא לקבל את הדברים כאמת ולצדד בצד שהעלה את הטענות לרשת.

נוסף על כך הפומביות של פעולת הביוש גוררת פגיעה בפרטיותו של אדם ועלולה לגרום לו השפלה נפשית. הצורך להסביר את פעולותיו לגולשי אינטרנט רבים מספור והקושי לבצע זאת עשויים לגרום לתסכול נפשי, בשל הרגשתו של האדם שהפרסום נגדו זוכה לכר נרחב ולתהודה רבה, ואילו תשובותיו לא. לעיתים, כאשר פעולת ביוש מהווה חריגה בוטה מנורמה מקובלת, כגון התנהגות בלתי ראויה במרחב הציבורי, אי-כיבוד צפירה או חשש מפגיעה בילדים, היא עלולה להפוך ל'לינצ'טרנט' (הלחם בסיסים של לינץ' ואינטרנט).

נספח 2

מפינתה של סיון רהב־מאיר, תוכנית הלילה, ערוץ 2. פורסם בדף הפייסבוק של הכותבת

ואולי שיימינג אינו דבר רע?

[...]מה אם נתעלם מהמילה 'שיימינג', שטעונה באסוציאציות שליליות, ונתייחס למהות: אדם כלשהו מתלונן על עוולה שנעשית לו לכאורה. הוא משתף את הציבור, והציבור מחליט האם הוא מאמין לו והאם יש אמת בדבריו. חלק מהקוראים יתלהם ויאמין לו מיד, חלק מהקוראים יפסול אותו מיד ויאשים אותו בבדיה, וחלק מהקוראים לא יחליט מפני שאין לו את כל הנתונים מולו. במובן הזה, אנחנו עדים ל'שיפוט המונים', וברשותכם, כך נתייחס מעכשיו לתופעה.

אנחנו בעידן של "חוכמת המונים". חוכמת המונים כבר מסייעת לנו להתחמק מפקקים, לכתוב את האנציקלופדיה הגדולה והמפורטת בעולם [...] [לתרום] מכספם בפרויקטים של גיוס המונים באתרים - והממשלה שקובעת את עתידנו נבחרת בבחירות על ידי ההמונים; אז למה שלא יהיה לנו גם שיפוט המונים?

בשבת, 23.5.2015, ירה בעצמו אריאל רוניס, פקיד בכיר בלשכת האוכלוסין במשרד הפנים. רוניס התאבד בעקבות פוסט שהעלתה לפייסבוק אישה שטענה כי קיבלה מצידו יחס מפלה מסיבות גזעניות. מעשה זה זכה לתהודה רבה בתקשורת וברשתות החברתיות. בתוכניתה הלילית, התייחסה העיתונאית סיון רהב־מאיר לאירוע:

"מה שקרה סביב אריאל רוניס הוא חוסר אחריות. לא, לא מה שקרה לפני ההתאבדות שלו. אני מתכוונת למה שקרה אחריו. הנה חלק מהכותרות היום בתקשורת: 'הוא נעלב עד מוות'; 'הוא לא יכול היה לסבול את התואר גזען'. וגם: 'השיימינג הורג'. אז בואו נרגיע, לא השיימינג הורג, האדם הורג! ובעודנו מגוננים היום על רוניס בואו ניזהר שלא נעשה עכשיו שיימינג הפוך לאותה כותבת פוסט, לכו תדעו אך היא תגיב... הרי השיח הציבורי היום, שמגלה כל כך הרבה הבנה ואמפתיה למעשה הזה, ממש הוסיף לו הילה רומנטית, כאילו המפלט היחיד שנותר לו היה לשלוח יד בנפשו, פשוט אין ברירה אחרת... נכון, יש ברשת שנהא, אלימות, גזענות. באמת רצוי להפחית אותן, אבל זו לא יכולה להיות המסקנה הראשונה מהסיפור הזה. זו לא יכולה להיות הסיבה האמיתית לזעזוע שלנו. האם פעם אחת שמעתם היום את הביטוי 'החלטה שגויה' ביחס למה שרוניס עשה? או אולי 'החלטה איננה ונוראה', 'חמורה', 'חרפה'? האם אמרנו מספיק פעמים שאם חשים מצוקה נפשית צריך לפנות לסיוע לקו החירום של עמותת ער"ן? המשוואה המסוכנת הזו, כאילו כל מי שעושה לייק הוא שותף לפשע, היא פשוט לא הגיונית. מותר למישהי שלא מרוצה משירות לכתוב פוסט. מותר לאחרים לשתף. כמובן צריך להימנע משקרים, מדיבה, וסתם גועל נפש ונאצות ברשת. אבל כל אלה הן מסקנות משניות. הדבר הכי חשוב שצריך ללמוד מהסיפור הזה, הוא ששום סטטוס לא שווה יותר מהחיים שלנו.

ואם תעשו לי שיימינג בעקבות הפינה הזו, זה באמת לא יהיה נעים, אבל אני מקווה שאני אתגבר".

נספח 3

משרד פרסום אפולוניוס!

תקשורת	רשתות חברתיות
אישי	שהט
שכונה	סניף

המשך נספח 4

שכנה

מחוז

משפחה

גית ספר

תרבות

פוליטיקה

נספח 5

דף מעקב

שם: _____

הנושא שבחרתי להתמקד בו: _____

לדעתי בתחום זה הבציה היא: _____

הזכרתי:

- 1.
- 2.
- 3.

פתרון

שם הפרויקט: _____

כדי לשנות את המצב צריך _____

ולאחר מכן _____

כדי שלבסוף _____

צויד נדרש:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

חשוב לוודא כי _____

בהצלחה!

נספח 6

 <p>חבל עם שני קצוות</p>	 <p>סמיילי אוהב</p>	 <p>סמיילי מבהק</p>
 <p>לשון</p>	 <p>איש מחבק מלך</p>	 <p>טלפון</p>
 <p>טבח</p>	 <p>החפץ חיים</p>	 <p>לוח שנה</p>
<p>ציוני</p>	<p>רצה הקה"ה לזכות את ישראל</p>	<p>מכתב בת מצווה</p>

המשך נספח 6

חיבור	חובה	צוותא
דוא"ל מהורא אולם	טאבו	מדינת אפיליס
"גדול המצווה ועושה"	קבלת און מצוות	עובדים המשגר

זדונוים

מזוויים

עושים

גדולים

המצוות הן הקשר שלנו עם הקב"ה. מצד אחד הן דבר אלוקי וזדון, ומצד אחר אנחנו בני אדם החיים כאן, בעולם הזה. דיברנו על המתח הזה ועל שהתפיסה של בני עקיבא היא שקיום מצוות מתאפשר ממחויבות מלאה עם חיבור אחיתי ועמוק. אלו שתי תכונות סותרות לכאורה, אך במבט עמוק הן משלימות זו את זו בדיוק.

מצווים

החובה. גם מצד הרעיון הזדון, שיש בה גם סיפור היסטורי, שרשרת דורות, וגם ציווי אלוקי, שהוא כחובן זדון מאיתנו, ואולי דווקא האתגר הזה יכול לעזור לנו להמשיך להתקדם. כמו כן מערכת של כללים וחוקים עוזרת לנו לשמור על סדר, ואת זה אפשר לראות גם בחוקי המדינה ובכל חברה שנבזש.

ועושים

המצווה היא המבזש שלנו עם הקב"ה. אנחנו הולכים איתו ביחד, בצוותא, ויש לנו חיבור למצווה. החיבור מתבטא גם באופן הרעיוני, אנחנו מצדה עם המטרה, אוהבים את הטוב שהמצווה מביאה איתה, ואנחנו גם מבצעים אותה בפועל. החיבור למציאות מעלה איתו לפעמים שאנחנו לא בשטות, וההתמודדות שלנו מוסיפה עוד קומה לחיבור של המצווה אלינו.

חודש ארגון תש"פ | הרא"ה

**"כי המצווה הזאת אשר אנוכי מצווך היום
לא נפלאות היא ממך ולא רחוקה היא לא בשמים היא"**

מהלך פעולות שבט הרא"ה

מדריכים יקרים,

מובאת לפניכם סקירה של הפעולות בחוברת זו כדי לאפשר לכם הבנה של התהליך החודשי. אנחנו ממליצים בחום לעבור עליה לפני שאתם מכינים את הפעולה הראשונה, כך תבינו טוב יותר את הנושא ואת החלוקה שלו לפעולות השונות, ותדעו לתווך אותו לחניכים בצורה מיטבית. השבט שלכם יברר את הנושא השנתי- "מצווה ועושה" דרך מצוות צדקה ולכן תמצאו כאן התייחסות מיוחדת אליה. חשוב לציין שהנושא המרכזי אינו צדקה אלא "מצווה ועושה", העיסוק בצדקה הוא השביל דרכו נעמיק בסוגיה זו.

בהצלחה!

שבוע ראשון - גדולים

פעולה 1- "מה אתה רוצה ממני, מה?"

כשאנו אוהבים מישהו ורוצים להיות קרובים אליו, אנחנו עושים את מה שהוא רוצה שנעשה בשבילו. לכן ככל שנעשה יותר מצוות, כך נתקרב עוד ועוד לקב"ה! בפעולה זו אנחנו רוצים לחבר את החניכים שלנו להבנה כי קיום מצוות הוא זכות עצומה שיש לעם ישראל, ובזכותה אנחנו מתקרבים לקב"ה.

פעולה 2- לאחוז בחבל משני קצותיו

רבים מאיתנו חווים את עולם המצוות כעולם מאתגר: יש מצוות שאנו מרגישים מחויבים אליהן אך איננו שמחים בעשייתן, ויש מצוות שאנו אוהבים מאוד לעשות, אבל לא תמיד אנו מקפידים על כל פרטיהן.

לאחר שלמדנו כי המצוות מקרבות אותנו לקב"ה נשים לב כי בקיום המצווה יש שני דברים שמוכרחים להתקיים: המחויבות אל המצווה והבחירה לעשות אותה מתוך שמחה.

בפעולה זו נברר את המתח הזה וכיצד מתגברים עליו ושומרים על הברית שלנו עם הקב"ה.

שבוע שני - מצווים

פעולה 3 -"ונמשכת שיירה"

קיום מצוות לעיתים אינו פשוט. לפעמים אין לנו חשק, כוח או סבלנות, לפעמים אנחנו לא מבינים למה חשוב לקיים מצווה מסוימת. בפעולה זו נלמד כי שמירת תורה ומצוות היא מחויבות שעם ישראל קיבל עליו ומסר עליה את הנפש לאורך כל ההיסטוריה שלנו, והיא לא תיפסק לעולם.

מתוך חיבור לדורות שקדמו לנו ורצון להמשיך את השרשרת ולהקשיב לציווי האלוהי נקבל עלינו גם אנחנו את עול המצוות.

פעולה 4- צדק צדק תרדוף

למדנו שהמצוות מקרבות אותנו לקב"ה, למדנו שעם ישראל שומר על קיום מצוות לאורך כל ההיסטוריה שלנו, אבל למה בעצם צריך חוקים לכל מצווה ומצווה? אולי הכי טוב שכל אחד יקיים אותה כמו שהוא רוצה?

בפעולה זו נלמד מדוע חשוב שיהיו פרטי הלכות מדויקים שהקב"ה קבע לכל מצווה ומצווה ונעמיק בפרטי ההלכות של מצוות צדקה, המצווה של שבט הרא"ה בחודש ארגון.

שבוע שלישי - עושים

פעולה 5-אני ואתה נשנה את העולם

איזה כיף לנו! נבחרנו מבין עמים רבים להיות עם ישראל, העם הנבחר לקיים את מצוות ה' בעולם ולהאיר את האור של הקב"ה בעולם. בפעולה הזו נלמד כיצד המצוות מוסיפות אור לעולם ואיך לכל אחד מאיתנו יש חלק בתיקון העולם בזכות קיום מצוות, ובהן מצוות צדקה.

פעולה 6-מה אתם הייתם עושים?

לאחר שלמדנו על החיוב שלנו לשמור על מצוות ולהקפיד על פרטיהן, ולאחר שלמדנו על פרטי ההלכות של מצוות צדקה, אנחנו רוצים לבנות את הקומה של החיבור אל מצווה זו. אנחנו רוצים לקיים את מצוות צדקה בהתרגשות ושמחה, מכל הלב.

מי הקיר הכי יפה בעיר!?

רגע לפני שנצלול לפעולות, רצינו לדבר על הקירות בסניף: הקירות הם אלמנט משמעותי בחודש הארגון- אנחנו משקיעים בהם הרבה זמן ומחשבה והם מייצגים את השבט שלנו בסוף החודש, אבל לא תמיד מצליחים להפוך אותם לכלי חינוכי. השנה אנו מציעים להשתמש בקירות כדי להעצים את הטמעת התוכן בשבט, לגלות כישרונות ולתת במה לחניכים שונים.

איך? על ידי קירות פעילים! קירות פעילים הם קירות שמפעילים אותנו, יוצרים בקרבנו תנועה, גורמים לנו לחשוב בהתאם לתוכן שהקיר מציע. הקיר יכול לספר סיפור, להציע משחק ובסופו של דבר לשדרג את החוויה החינוכית ואת הנראות של החדר. זה אמנם מצריך יותר חשיבה אבל שווה כל רגע של השקעה! כדי להקל עליכם ואפילו רק כדי לפתוח את הראש- הכנו עבורכם שני רעיונות, מוזמנים להפוך אותם למציאות מרהיבה!

נראה איזה קיר יפעיל הכי הרבה הורים בשבת ארגון! :

אופציה א-

כותרת "צדק צדק תרדוף" ומתחת מופיעים שני לוחות מודעות, אחד עם כתבות עדכניות מעיתונים שונים עם סיפורים של גמילות חסדים וצדקה שהתקיימו בארץ. בלוח השני הודעות או תמונות שקשורות לפעילויות חסד שהשבט עשה בעצמו.

אופציה ב-

הכותרת של הקיר היא "יצאת צדיק", מתחת לכותרת יש משבצת ריקה להכניס דף שעליו כתובה דילמה (הדילמות יכולות להתחלף במהלך השנה בהתאם לנושא המדובר). מתחת לזה כותרת נוספת "מה אתם הייתם עושים?" יחד עם דפים ריקים עם אפשרות למלא על הקיר.

זקונים

שבוע 1

הצרות למדריכים:

פעולה 1: "מה אתה רוצה ממני מה? מה?" (חנן בן ארי)

רציונל

כשאנו אוהבים מישהו ורוצים להיות קרובים אליו, אנחנו עושים את מה שהוא רוצה שנעשה בשבילו. לכן ככל שנעשה יותר מצוות, כך נתקרב עוד ועוד לקב"ה! בפעולה זו אנחנו רוצים לחבר את החניכים שלנו להבנה כי קיום מצוות הוא זכות עצומה שיש לעם ישראל, ובזכותה אנחנו מתקרבים לקב"ה.

מטרות הפעולה

1. החניכים ילמדו כי בשביל להיות קשורים לקב"ה יש לעשות את רצונו.
2. החניכים יבינו כי ככל שיקיימו יותר מצוות, כך יהיו קשורים יותר לקב"ה.
3. החניכים יחלקו לחניכי הסניף צ'ופר הרוותם אותם לעשיית מצוות.

ציוד נדרש:

- חמישה שלטים
- קטעי הקריאה מהנספחים
- רשימת משימות מודפסת מהנספחים
- צ'ופר מודפס לחלוקה לשאר חניכי הסניף

מהלך הפעולה:

פתיחה

נניח על הרצפה חמישה שלטים שיבנו רצף: נכון מאוד, נכון, אולי, לא נכון, לא נכון כלל. לאחר מכן נקרא את ההיגדים (נספח 1), וכל חניך וחניכה ייעמדו ליד השלט המייצג את דעתם על היגד זה.

לאחר כל קריאת היגד נבקש מהחניכים להסביר מדוע עמדו ליד השלט שלידי בחרו לעמוד או להידיין ביניהם מדוע נעמדו דווקא ליד שלט המסוים.

שלב א

ננהל עם החניכים דיון בעקבות ההיגדים על מצוות.

נשאל את החניכים:

- מדוע אנחנו עושים מצוות?
  - האם בחיי היום-יום אנחנו בכלל מקדישים תשומת לב לעשיית המצוות שלנו?
  - האם זה משהו שהיינו רוצים או מוכנים לוותר עליו?
- לאחר שהחניכים יעלו תשובות נקרא את דברי הרבי מלובביץ' על פרשת ויקרא (נספח 2).
- נשאל את החניכים: מה הבנתם מהקטע הזה? האם הוא חידש לכם משהו על קיום המצוות שלכם? נסכם: מצווה היא מלשון ציווי, משהו שאנחנו מצוים לעשות, אך גם מלשון צוואה; אנחנו מתחברים לקב"ה בעת קיום המצווה. ככל שנקיים יותר מצוות ככה נהיה קרובים יותר לקב"ה.

מטרת הפתיחה הזו היא שתוכלו ללמוד היכן החניכים שלכם נמצאים ביחס לקיום מצוות. זוהי הצדמנות להצלות לדיון סוציות שונות הקשורות בקיום מצוות. בהמשך הפעולה נצודד יחס חיובי לקיום מצוות.

גדיקת דופק

כמה חניכים הגיעו לפעולה?

נבחר באחד החניכים, ניקח אותו הצידה ונסביר לו כי הוא נבחר מכל השבט למשחק הזה: עליו למלא כמה שיותר משימות בזמן קצוב בעוד שאר חניכי השבט צופים בו מהצד (נספח 3).

לאחר מילוי המשימות נשאל את החניך הנבחר: מה הרגשת כאשר בחרו דווקא בך? איך הרגשת כשמילאת את המשימות?

נשאל את שאר חניכי השבט איך הרגישו כאשר לא הם נדרשו למלא כל משימה.

נקרא קטע שבו נפגוש עוד בחינה במצוות. את הקטע כתבה יעל שבת, אלמנתו של רזיאל שבת הי"ד, שנרצח בפיגוע בשנת 2018 (נספח 4).

נשאל את החניכים:

- איך המצוות נתפסות בעינייה של יעל שבת?
- איזה רובד נוסף יש במצוות מהקטע של יעל שבת על רזיאל שבת הי"ד?

מהקטע עולה שזו זכות להיות יהודי ולקיים מצוות, ולא מובן מאליו שדווקא אנו נבחרנו לקדש את שם ה' בעולם.

נסכם: רזיאל שבת הי"ד מלמד אותנו כי בקיום מצוות אנחנו זוכים לפעול עם הקב"ה בעולם! אנחנו הצינור של ה' לעשות טוב בעולם. זו קומה מיוחדת מאוד שבה אנחנו לא מרגישים רק מצויים לקיים את המצווה אלא מרגישים את הזכות שדווקא אנחנו צונו מכל העמים.

הצעה ליצופר: קטע מהגדה של פסח עם פירוש הרב קרליבך (נספח 5).

סיכום

אפשרות 1: כדי לחזק בנו את התחושה של הזכות להיות שליחים של הקב"ה בעולם יסתובבו החניכים בסניף או ברחוב (בסניפים שזה שייך ומתאים) ויחלקו צ'ופר: 'עם ישראל - פועל עם אל!' (נספח 6).

אפשרות 2: איתמר בן גל הי"ד נרצח בפיגוע בצומת אריאל לפני כשנה וחצי. המשפחה שלו מספרת עליו שהיה מקיים מצוות באהבה ובשמחה גדולה. איתמר כתב רשימה של מצוות ומעשים טובים שהוא רוצה לקבל עליו ולהקפיד עליהם ביום-יום. לזכרו של איתמר נחלק את רשימת המעשים הטובים שלו לחניכים מהסניף ולעוברים ושבים ברחוב הרוצים לקבל עליהם את הדרך המיוחדת של איתמר (נספח 7).

זה הזמן לעצור ולחשוב על החניכים שלי, להעביר בראש כל אחד ואחת מהם... האם הוא מגיע בדרך כלל? האם היא מוצאת את עצמה בשבט? מה שלומם?

שני חניכים חשובים שאדבר איתם באופן אישי לאחר הפעולה:

שם:

חשוב שנדבר על:

שם:

חשוב שנדבר על:

מה התחושה שלי לאחר הפעולה?

מהו חשוב שאזכור לקראת הפעולה הבאה?

נספח 1

רשימת היגדים:

- אני מקיים/ת מצוות כי כך ההורים שלי עושים
- המצוות מקרבות אותנו לקב"ה
- המצוות מקרבות אותנו לעצמנו
- אני אוהב/ת לקיים מצוות
- אני מבין/ה למה צריך לקיים מצוות
- הקב"ה רוצה שנקיים מצוות
- אני בוחר/ת אילו מצוות לקיים ואילו לא
- אני מרגיש/ה מחויב/ת לקיים את כל המצוות

נספח 2

הרבי מלובביץ' על פרשת ויקרא

"תורת החסידות מסבירה, שמצווה היא מלשון 'צוותא', התחברות. המצווה מחברת את הקב"ה, שציווה את המצווה, עם היהודי, שנצטווה לקיימה. המצווה יוצרת קשר אין-סופי בין האדם לבין הבורא, בכך שהקב"ה מצווה את האדם והאדם ממלא את ציווייו. קשר עם הקב"ה יכול להיעשות רק על-ידי מצוות... האדם זוכה לקיום ולערך רק בזכות העובדה שהקב"ה בחר לצוותו לקיים את מצוותיו. כאשר הקב"ה רוצה שהאדם יקיים מצוות, בכך הוא נותן לאדם דרך להתקשר עמו, והאדם הממלא את ציווי ה' יוצר קשר בינו לבין הבורא". (מהאתר של חב"ד)

נספח 3

רשימת המשימות:

לומר לקומונרית תודה על הכוונ	לתת כיף לכל חניכי השבט
לסדר את החדר או את החצר ולזרוק לכלוך לפח	לצעות מורל לשבט
	לספר לכולם גדיחה

יעל שבח:**"קדושים תהיו"**

ערב אחד, בהיותנו זוג צעיר, חזרנו מאוחר בלילה מחתונה וחיכינו לאוטובוס שיחזיר אותנו הביתה. הגיע אוטובוס ריק מנוסעים ומצאנו את עצמנו מבלי נסיעה של כחצי שעה רק אנחנו והנהג. כרגיל, התפתחה שיחת עומק בין רזיאל לבין הנהג על אף שהיו מאוד רחוקים בדעותיהם בהשקפת עולמם. השיחה קלחה, שניהם מצאו עניין משותף כמעט בכל נושא על אף שהתווכחו על הדת, האמונה, על מקומו של אלוקים בעולם, על הצבא ועוד ועוד.

במהלך הנסיעה הנהג נעצר לעובר אורח במעבר חצייה, ומייד רזיאל אמר לו "תגיד לשם מצוות חסד מהר!" הנהג, שלא הבין מה נאמר לו אמר "לשם מצוות חסד" בבלבול מה.

כשהמשיך בנסיעה תהה על כך: "מה חסד בזה שנתתי לעובר אורח לעבור את הכביש? אני מחויב בכך על פי החוק, ואם לא אעצור לו אני עברייך".

"אז מה?" ענה לו רזיאל. "זה כל היופי בעם סגולה, שאתה יכול להרוויח גם שכר בעולם הבא על ידי מעשים שחייבים לעשות בעולם הזה". וכאן הוא פרס רשימה ארוכה של דוגמאות, ובהן למשל אכילה. הרי כל אחד חייב לאכול, נכון? אז מה שמגניב אצל יהודי זה שהוא אוכל כדי לקיים יהודי ובכך מקבל על זה שכר בעולם הבא. לנעול נעליים כולם חייבים, אבל ליהודי יש אפשרות להשיג מצווה אם ינעל על פי סדר מסוים (ימין-שמאל).

"גם אתה, נהג נכבד", פנה אל הנהג, "בעצם היותר נהג שמסיע אנשים למקום עבודתם, ילדים לבקר את הוריהם, מבוגרים לבתיהם, גם אתה שותף לחסדים רבים שנזקפים לזכותך בעולם הבא אם רק תיתן דעתך על אותן הזכויות". הנהג גיחך קצת, לא מאמין. "אבל אני חייב לנהוג כדי לקבל על זה כסף להתקיים. אני חייב להסיע אנשים ממקום למקום". ורזיאל פתח פתאום ברעיון תורני יפהפה שהולך איתי עד היום. באמירה "קדושים תהיו כי קדוש אני" ה' אומר: אני, מי שאמר והיה העולם מקודש, מובדל, נמצא מעל כולם. ולכן באופן אוטומטי גם אתם, העם שבחרתי, גם אתם מקודשים ומובדלים מבין כולם. ואיך מתבטא ההבדל הזה בינינו לבין שאר העמים?

בדיוק בזה, במקומות הפשוטים, היום-יומיים האלו. בדיוק בחיים השגרתיים שכל אחד חי. רק שכל אחד אחר חי לעצמו, מקבל את הכסף שמגיע לו, שבע מאוכל, והכול סתם שטחי ולא מחובר לשום דבר סגולי ורוחני. בדיוק שם יש ליהודי חיבור סגולי, גנטי, מולד, לעולם נוסף, רוחני והמשכי. בין ברצון ובין שלא ברצון אתה קדוש. וכדי להוריד את הקדושה הזו למודעות כל מה שעלינו לעשות הוא להתכוון באותם מעשים קטנים שזה יהיה גם לשם שמיים.

אנחנו עכשיו עומדים בתקופה של אירועים שמיוחדים רק לנו, היהודים. אם אירועים שמחים, כמו יום העצמאות ויום ירושלים, אם כאלה מאוד כואבים, כמו יום השואה ויום הזיכרון.

לכולם יש משהו אחד משותף: כולם מקדשים אותנו באופן כמעט סגולי. מעל כולם.

גם פסח כמובן, ואפילו הבחירות שמאחורינו יש בהם הרבה יותר מהצורך והאופן הקיומי לחיות פה. יש בהם משהו קדוש ונצחי, כי כאלה אנחנו. ככה נולדנו. יחידה מובחרת של העולם.

יש בזה הרבה גאווה, כמובן, אבל גם המון אחריות.

כשירדנו מאותה נסיעה קם הנהג וחיבק את רזיאל.

הרגשתי שבחיבוק הזה הוא בעצם מחבק גם את ה' ואומר לו תודה על ששיבץ אותנו כיהודי בעולם הזה. יהודי קדוש".

נספח 5

קטע מההגדה של פסח עם פירוש הרב קרליבך

"יש לנו תרי"ג מצוות. תרי"ג חוקים. אני לא אוהב את המילה 'חוקים': זה מזכיר לי את המשטרה, איזשהו טיפוס נוקשה שיושב לו ואומר לנו מה לעשות. המשמעות של 'מצווה' היא שונה: משמעותה היא שאלוקים נתן לנו תרי"ג דרכים כדי להתקרב אליו. הדרכים האלו מחולקים לשני סוגים: רמ"ח דרכים כדי להגיע אל ה' מתוך עשייה של דברים מסוימים, ושס"ה דרכים כדי להגיע אליו על ידי הימנעות מעשיית דברים מסוימים. כשנקרית לי הזדמנות לעשות מעשה שלילי ואני עוצר בעדי, משהו התרחש בתוך תוכי. אני מתקדם כמה צעדים בכיוון מעלה."

נספח 6

עם ישראל
פוצל עם אלו!

כדי להמשיך את החיים האלה, מוזמנים לקחת מאיתמר משהו לשדרוג החיים:

• להתקשר להורים לפני ואחרי שבת • לפרגן לאנשים שסביבי על כל מעשה טוב שלהם, גם אם הוא מובן מאליו • לדאוג שאשתי תישן צהריים ביום שישי • להקשיב באמת לילדים שלי • להתעניין באחרים ולהקשיב להם מכל הלב • לנצל את הזמן בצורה מקסימלית לדברים שיוסיפו אור וטוב לעולם • לעשות צחוקים ושטויות • להנות מהחיים • להקפיד על הופעה מסודרת ונקיה • להתקשר לסבא וסבתא לשאול מה שלומם • ללמוד את ההיסטוריה של עם ישראל • להתנצל ולהודות בטעויות שלי, גם בפני ילדים/תלמידים • לבקש את האמת ולחיות על פיה • לתת מעשר כספים כל חודש • לחזק אנשים ברגעים קשים • ללמוד למבחן עם אח שלי • להאיר פנים לכל אדם • להתעניין בשלומם של הסובבים אותי • לחשוב כל הזמן איך אני מקדם את הילדים שלי • לעשות שיחה ועידה עם כל האחים שלי • לנקות את הבית ביסודיות • להיות שותף מלא בעבודות הבית ובהכנות לשבת • לומר ביקורת ביסודיות ובכבוד • לעזור להורים בנקיונות לפסח • ללמוד תורה בשקידה • ללמוד תורה בשבת • לשלוח את אשתי לשיעורי תורה (ובנתיים לשמור על הילדים ולסדר את הבית) • לחיות בהכרה אמיתית שהכל נעשה בהשגחה מה' • לעמוד על דעתי בהבנת הסוגיה בלי פשרות עד להבנה ברורה • להתמיד בהחלטות שלי • להתכופף עם הברכיים ולא עם הגב • ליישב את ארץ ישראל • להבין שבחינוך כל דבר קטן דורש התייחסות רצינית • להיות הכי מקצועי בעבודה שלי • להבין שאני שותף מלא של ההורים בחינוך ילדיהם ולשמור לעצמם • לעשות כל דבר בצורה אסתטית - דף עבודה, מכתב תודה, לבוש וכד' • לדאוג לריח טוב בבית, ברכב, בבניין • אם אין חזן לגשת חזן • לקחת ברצינות ולטפל במידי בכל משימה, גם הפשוטה ביותר • להתעניין באנשים מבוגרים • להציע למי שמסביבי קפה כשאני מכין לעצמי • להיות שמח ומלא מהעשייה שלי • לשתף אנשים בעשייה שלי ובהצלחות שלי • לדעת שאיך שאתה תופס את עצמך כך יתפסו אותך - ולכן לתפוס את עצמך כנותח • לשמח חתן וכלה ולרקוד לפניהם מכל הלב • לשמוח בעצמי, להיות מי שאני • להיות אבא מעורב בגידול וטיפול בילדים • לתת לאשתי זמן לצאת עם חברות/אחיות • לדעת להגיד במה אני לא טוב • להיות גאה ומלא סיפוק ממה שעשיתי • לאכול בריא • שהדבר הכי חשוב לי יהיה לשמח את אשתי • לשים לב לאנשים שמרגישים זרים ולהתייחס אליהם • להתלבש יפה בשולחן שבת גם בשעייפים • כשמגיעים שבת להורים לעשות כל מה שאפשר במקומם ושהם ינוחו • לקחת את אשתי לישון כשהיא עייפה • לספר לילדים סיפורים • לשים מוזיקה ולרקוד עם המשפחה • לצאת לחופשה עם אשתי • לצאת ל"יום בנים" עם חברים/אחים/גיסים • להיות חסכן ולחיות בהתאם למה שיש לי • לחסוך כמה שיותר כסף • לשמור על חפצים ככה שיחזיקו מעמד כמה שיותר זמן • לאכול ארוחת בוקר עם חמי וחמותי • להציב לעצמי יעדים מעשיים ולעמוד בהם • לחשוב כל הזמן איך לארגן את ההתנהלות של הבית הכי טוב • לדעת שגם אם עבר עלי יום קשה גם אשתי עייפה וצריכה עזרה והקשבה • להקפיד לעשות פעילות גופנית • למצוא זמן לשוחח עם הילדים ולשמור מה עובר עליהם • שיהיה לי אכפת מעניינים ציבוריים ולא רק מעצמי • לעשות בשמחה גם עבודות שחורות • לעשות לשם שמיים גם כשלא יודעים שזה אני עשיתי • לחשוב ולתכנן לטווח ארוך - בתחום המשפחה, ההתנהלות הכלכלית, המקצוע • להיות בעל חשיבה יצירתית ולא לפחד לשנות • להיות בעל חזון וחשיבה איך לשפר כל דבר • להעריך ולהעריך את ההורים שלי על מי שהם ועל מה שעשו עבורי • להירשם לחוג ספורט/בושר קבוע • להיות שותף מלא עם אשתי בהריון ובלידה, ברמה הנפשית והמעשית • לנקות אבנית מהמקלחון/קומקום/מיחם • לשמור על יחסים טובים עם הבוס וגם לומר ביקורת • לקחת על עצמי להיות וועד בית ולעשות את זה ביעילות ובאכפתיות • להתגבר על חששות ורגשות לא טובים ולא לתת להם לעצור את ההתקדמות שלי • לקחת חלק פעיל במפגשים משפחתיים • להשקיע בהכנת שיעורים מעניינים • להשתמש בטכנולוגיה כדי להיות יעיל ומקצועי יותר • ללמד גמרא כך שהתלמידים ידעו ללמוד גמרא לבד • לעדכן את ההורים של התלמידים על דברים טובים • לחשוב על כל תלמיד כעל נשמה גדולה וחשובה ולהיות קשוב לצרכים שלו • לנצל כל הזדמנות לביקור אצל ההורים/סבא וסבתא • להקפיד על סדר בכל דבר • להיות מנהיג, ליזום • לא לשמור חפצים מיותרים שאין בהם שימוש • לדאוג לגיבוי של כל הקבצים/תמונות

פעולה 2: לאחוז בחבל משני קצותיו

הדיקת דופק

כמה חניכים הגיעו לפעולה?

רציונל

רבים מאיתנו חווים את עולם המצוות כעולם מאתגר: יש מצוות שאנו מרגישים מחויבים אליהן אך איננו שמחים בעשייתן, ויש מצוות שאנו אוהבים מאוד לעשות, אבל לא תמיד אנו מקפידים על כל פרטיהן. לאחר שלמדנו כי המצוות מקרבות אותנו לקב"ה נשים לב כי בקיום המצווה יש שני דברים שמוכרחים להתקיים: המחויבות אל המצווה והבחירה לעשות אותה מתוך שמחה. בפעולה זו נברר את המתח הזה וכיצד מתגברים עליו ושומרים על הברית שלנו עם הקב"ה.

מטרות הפעולה

1. החניכים ילמדו על חשיבות שילוב המחויבות והבחירה בכל מיני תחומים בחייהם.
2. החניכים יבררו את המתח שיש בקיום המצוות בין בחירה למחויבות.
3. החניכים ישתפו במצווה שהם רוצים להיות מחויבים יותר אליה ובמצווה שבה הם רוצים לבחור יותר.

ציוד נדרש:

- שלטי 'מחויבות' ו'בחירה'
- פתקים לפי הנספחים
- תלבושות לדמויות
- קטעי קריאה לפי הנספחים
- דף 'עבד ה' הוא לבדו חופשי'

מהלך הפעולה:

פתיחה:

נבחר שני חניכים. חניך אחד יקבל שלט שכתוב בו 'מחויבות', והחניך האחר יקבל שלט שכתוב בו 'בחירה'. נציג לפני השבט בכל פעם פתק שכתוב בו נושא מסוים (נספח 1), ושני החניכים הנבחרים יצטרכו לשכנע מדוע נושא זה קשור אליהם.

לדוגמה, פתק שכתוב בו 'חתונה': החניך שעניינו מחויבות יגיד שאין נישואין ללא מחויבות הדדית, והחניך שעניינו בחירה יגיד שאין שום ערך לנישואין אם בני הזוג לא בחרו זה בזה.

בסיום כל סבב יצביעו חניכי השבט ממי השתכנעו יותר. בסיום כל סבב אפשר להחליף את הנציגים.

כדאי להביא תלבושות מתאימות לרמות
השגיל האווירה.

שלב א

נבחר מתנדבים מהשבט. כל מתנדב יקבל דמות (נספח 2) ויצטרך להציגה לפני השבט. השבט יכול לשאול אותה שאלות, ועליו לענות מעולמה של הדמות.

נשאל את החניכים: איזה יתרון וחיסרון יש בעבודת ה' של כל דמות ודמות?

נראה יחד כי מכל דמות יש מה ללמוד, אך אף אחת מהן אינה שלמה וגם הדרך שבה היא מקיימת מצוות אינה שלמה.

זה הזמן לעזור ולחשוב על החניכים שלי, להעביר גראש כל אחד ואחת מהם... האם הוא מציג בדרך כלל? האם היא מוצאת את עצמה בשבט? מה שלומם?

שני חניכים שחשוב שאדבר איתם באופן אישי לאחר הפעולה:

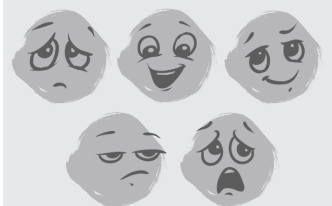
ס: _____

חשוב שנדבר על: _____

ס: _____

חשוב שנדבר על: _____

מה התחושה שלי לאחר הפעולה?

מהו חשוב שאזכור לקראת הפעולה הבאה?

שלב ב

הצרות למדריכים:

ניתן לשחק במקום הטבעי כל
משחק או פעילות שהחניכים
שכם אוהבים.

שלב זה מורכב משלושה חלקים: בחלק הראשון נשחק עם החניכים משחק שהם אוהבים אך נבטל את החוקים במשחק.

לדוגמה, משחקים 'הטבעת', אבל מותר להשתמש בכמה טבעות שרוצים.

במשחק 'הטבעת' יושבים בשתי קבוצות, זו מול זו. אחת הקבוצות מעבירה טבעת בין חברי הקבוצה, ואז כולם מניחים את כפות ידיהם על הברכיים. תחת אחת מכפות הידיים של חברי הקבוצה מסתתרת הטבעת. מטרת חברי הקבוצה היריבה היא למצוא היכן הטבעת מסתתרת אך לא לחשוף אותה, ועליהם להורות לחברי הקבוצה המסתירה להרים את כפות הידיים אחת-אחת. אם היד האחרונה שנשארת סגורה היא היד עם הטבעת, הטבעת עוברת לקבוצה השנייה, ותפקידי הקבוצות מתחלפים.

בשלב השני נשחק משחק 'משעמם' או 'ילדותי' שיש לו חוקים. לדוגמה, 'אחת שתיים שלוש דג מלוח'. בחרו חניך אחד. הוא יעמוד בקצה החדר, ושאר החניכים יעמדו בנקודה מרוחקת ממנו. החניך הנבחר יפנה את גבו אל חבריו ויקרא בקול "אחת שתיים שלוש דג מלוח", ויסתובב. מטרת החניכים היא להתקדם לעברו בלי שהוא יראה אותם זזים, ומטרתו לראות אותם זזים. אם ראה מישהו זז, הוא קורא בשמו, ומי שזז צריך לחזור לקו ההתחלה. מנצח מי שהגיע לחניך הנבחר בלי שנתפס זז.

לאחר מכן נשחק שוב משחק שהחניכים אוהבים, אך הפעם עם החוקים שלו.

נשאל את החניכים: איך היה לשחק משחק כפי בלי חוקים? ואיך היה לשחק משחק שאין לכם עניין בו?

לסיכום, בקיום מצוות יש שתי מדרגות החייבות להתקיים: **הבחירה** בקיום המצווה וה**מחויבות** לפרטיה. כאשר אחד מהם חסר כל קיום המצווה חסר, ולכן שאיפתנו היא לקיים את המצווה על כל פרטיה מתוך בחירה!

שלב ג

אפשרות 1: נקרא עם החניכים את הקטע על האדמו"ר מסטולין (נספח 3).

נשאל את החניכים: כיצד אתם מבינים את הסיפור?

ראינו כי בעבודת ה' ובקיום מצוות יש שני כוחות: המחויבות (הנקראת גם יראה) והבחירה (הנקראת אהבה), ושניהם חייבים להתקיים יחד. מאחר שאנחנו אוהבים את הקב"ה ובוחרים לקיים את תורתו ומצוותיו, אנחנו גם מחויבים אליה. המחויבות נועדה לשמור על הבחירה. כמו בסיפור, שבו היראה, המחויבות של האברך אל האדמו"ר שלו, היא מתוך אהבתו אליו. נסביר לחניכים כי האהבה והיראה, המחויבות והבחירה, קשורות זו לזו ותלויות זו בזו בברית, וכי בקיום מצוות אנו שואפים ששתיהן יתקיימו תמיד - המחויבות למצווה והבחירה בה.

אפשרות 2: נציג לחניכים בדף את המילים "עבד ה' הוא לבדו חופשי" (ריה"ל) ונשאל אותם: איך אתם מבינים את המשפט הזה? איך יכול להיות שעבד הוא אדם חופשי?

בסיכום הדיון נקרא את הפירוש של קרן הרץ למילים אלו (נספח 4).

סיכום

כל חניך וחניכה ישתפו במצווה שהיו רוצים להיות מחויבים יותר אליה ובמצווה שהיו רוצים לקיים מבחירה.

רשימת נושאים - מחויבות או בחירה?

פויקה עם השגט	תעודת גזרות
כיבוד הורים	חתונה
אכילת מצון גריא	הורות
קיום מצוות	שירות גבה"ל או בשירות לאומי

נספח 2

פרטי הדמויות

שמי אברהם יצחק, אני ליטאי, דור שמיני בארץ הקודש. סבא שלי היה רב גדול, ובכלל כולם אצלנו רבנים ותלמידי חכמים חשובים. אני לומד בישיבה כבר כמה שנים ולא יוצא מבית המדרש לעולם, כי זה ביטול תורה! חונכתי בבית כי כל מצווה שהקדוש ברוך הוא נתן לנו אנחנו עושים מייד, עם כל החומרות הקיימות ובלי לשאול שאלות. זה מה שה' אמר, וככה עושים. אין חיפופים ואין הקלות, כמה שיותר החמרות ודקדוק בפרטים כך נכון וראוי. אני מדקדק עם עצמי מאוד ובסוף כל יום שואל את עצמי אילו מצוות עשיתי לא מספיק טוב ובלי מספיק כוונה, ומתפלל לה' שימחל לי על חטאיי.

שמי שרונה, אני מזכירה במשרד ויש לי שלושה ילדים חמודים. בעלי התחיל להניח תפילין וללכת לתפילה בשבת אחרי שניצלנו מתאונה מסוכנת. הרב בבית הכנסת סיפר על הדלקת נרות שבת, וממש התלהבתי, אז התחלתי להדליק נרות שבת. בעלי עושה קידוש ואנחנו אוכלים סעודה משפחתית ותוך כדי אכילה צופים באיזה סרט כיפי לילדים בטלוויזיה. אני חושבת שיפה שאישה נשואה מכסה את השיער, אז אני חובשת מטפחת בשבת אלא אם כן אנחנו נוסעים לים. בקיצור, אני חושבת שיש בתורה הרבה דברים יפים, רק צריך לא להגזים איתה יותר מדי ולא להיות קיצוניים.

שמי אוהד, גדלתי בבית דתי אבל אני מגדיר את עצמי דתל"ש (דתי לשעבר). ההורים שלי חינכו אותי לעשות כל מצווה באהבה ובשמחה, ואני מרגיש שעד שאני לא אבין למה אני עושה כל מצווה ומצווה, אין שום סיבה לקיים אותה. מה אני, רובוט? הקב"ה רוצה את הלב שלנו, ואם הלב שלנו לא נמצא בקיום המצווה עדיף לא לעשות! אני מנסה לפעמים ללמוד על המשמעות שמאחורי כל מצווה, אבל בינתיים לא מצאתי תשובות שיספקו אותי, ועד שאמצא אני עושה מה שמתחשק לי.

שמי נחמן, אני מאמין בקב"ה בכל הלב שלי ואוהב אותו מאוד וממש מרגיש שהוא אבא שלי, ולכן אני מקשיב לכל מה שהוא אומר לי לעשות ומקיים את כל המצוות גם אם אני לא מבין בכלל למה צריך לעשות אותן. אני מקיים אותן בפשטות, בלי לחשוב יותר מדי, ומקווה שאבא שבשמיים שמח ממני.

נספח 3

סיפור על האדמו"ר מסטולין (מאתר הקיבוץ הדתי)

האדמו"ר רבי אשר השני מסטולין, כך מספרים חסידי קרלין, שאל פעם אחת אברך (תלמיד) אחד שהיה מן המקושרים אליו בייחוד: "האם אתה ירא ממני קצת?" שתק האברך. שאל האדמו"ר שנית - ושוב שתיקה. האברכים המקושרים אל האדמו"ר ר' אשר אהבו אותו אהבת נפש, ומרוב אהבה לא יכול אותו אברך לומר כי הוא ירא. כשחזר האדמו"ר בתמיהה רבה על שאלתו בפעם השלישית: "וכי אינך ירא ממני כלום?!" ענה האברך: "אני ירא שלא תתקלקל האהבה". נתן לו האדמו"ר לטיפת לחי ואמר לו: "שייגעץ (פרחח), הלא זוהי היראה האמיתית".

נספח 4

חופשי ומאושר, קרן הרץ, אתר כיפה:

"עבדי זמן עבדי עבדים הם -
עבד אדני הוא לבד חפשי!
על כן בבקש כל אנוש חלקו -
חלקי אדני, אמרה נפשי".

בשירו המופלא של ריה"ל ישנה סתירה פנימית: "עבד ה הוא לבדו חופשי" - כיצד ייתכן עבד שהוא חופשי? הרי כל מהותו של העבד היא השעבוד! ועוד אומר לנו ריה"ל "על כן... חלקי ה', אמרה נפשי". כפי שהוא מציג את העניין בשתי השורות הראשונות, עבד ה' בעצם אינו עבד - הוא חופשי - ולכן הוא מבקש לעבוד דווקא את ה'. האם ייתכן שזו הסיבה המהותית שריה"ל רוצה להציג לנו בעבודת ה' יתברך?! על מנת להבין את ביטוי של ריה"ל "עבד ה' הוא לבדו חופשי" עלינו לחתור לבעיה מהותית המעסיקה כל עבד ה' באשר הוא בשלב מסוים (או מספר שלבים) במהלך חייו - האם ניתן לנו חופש בחירה או שאנחנו משלים את עצמנו ובעצם כפופים ומשועבדים לחוקים הנוקשים שהתורה צוותה אותנו בהם?

מה היא בעצם זכות הבחירה החופשית? האם היכולת לעשות כל מה שעולה לי בראש כרגע?

בחירה - כלשונה כן היא, היכולת והאפשרות לבחור בין שתי אופציות או יותר.

"החיים והמוות נתתי לפניך, הברכה והקללה - ובחרת בחיים" (דברים ל, יט).

הקב"ה ברא את עולמו באופן כזה שאין אנו רבוטים או מכוונות מכווננות לעשות רצון קוננו אלא יש בידינו היכולת לחשוב, לשקול, להרגיש, ללמוד לחקור ולדעת וכן לראות את הדברים מנקודת מבט המיוחדת לי בלבד (כל אדם מתייחס אל דברים בצורה מסוימת המיוחדת אך ורק לו - על פי ראות עיניו שמורכבת מעברו, ניסיונו, לימודו וכדומה).

האדם נברא כיצור עצמאי המסוגל לקחת אחריות על מעשיו הנובעים מרצונו הוא.

ישנו טוב וישנו רע, מוות וחיים, ברכה וקללה - הקב"ה נתן לך תורה ומצוות על מנת ללמד אותך ללכת בדרך הטובה אך הרשות בידך. "הכל צפוי, והרשות (לאדם לעשות כפי רצונו) נתונה" (פרקי אבות ג, טו). אתה יכול ועליך לבחור בדרך שבה תלך, אבל עליך לדעת שלכל פעולה או החלטה ישנה השלכה. אין מעשה שאין עמו תוצאה. לכן התורה גם ניתנת לפרשנויות ואומרת לנו בפירושי: "על פי התורה אשר יורוך ועל המשפט אשר יאמרו לך תעשה". (דברים יז, יא) - התורה מורה לנו דרך כללית שאותה כל דור צריך לפרש ולבחור לעצמו על פי המציאות.

ויקטור פרנקל (ועמו תיאורטיקנים אקזיסטנציאליסטיים) טען: "כל מי שיש לו איזה למה שלמענו יחיה יוכל לשאת כמעט כל איך". כאשר יש לך מטרה ואתה מאמין בה - תוכל לשאת גם בתוצאות ובהשלכות הקשות של הדרך שבה בחרת, כי אתה מאמין בה! בחרת בה **מרצונך האישי** מתוך אמונה וביטחון!

לכן ריה"ל רואה את עבדו של ה' כחופשי. הוא אינו מחפש כל הזמן אחר משמעות ודרך על ידי ניסוי ותהיה ואי השלמה עם תוצאות מעשיו כפי שעושה האדם החי על פי הלך הרוחות מסביבו אשר באות וחולפות - אלו הם עבדי הזמן. עבדים לדרך שאינה דרך אמיתית אלא משב רוח חולף... "עבד ה הוא לבדו חופשי"! יש לו דרך, כיוון ונתיב שבו הוא הולך בחייו. מוכן לקחת אחריות ולשאת בתוצאות גם כשקשה מתוך שמחה אמונה ובטחון בדרכו **שלו!**

לכן גם בפסח אנו אומרים "עבדים היינו, עתה בני חורין" - איננו עבדים של ה' במובן השלילי של המילה - כפופים ונחותים מהשעבוד. אלא להפך, חופשיים בזכות הבחירה שעשינו - לעשות רצון ה' ולעבדו! הפוך על הפוך".

מצווים

שבוע 2

הצרות למדריכים:

פעולה 3: "ונמשכת שיירה"

רציונל

קיום מצוות לעיתים אינו פשוט. לפעמים אין לנו חשק, כוח או סבלנות, לפעמים אנחנו לא מבינים למה חשוב לקיים מצווה מסוימת.

בפעולה זו נלמד כי שמירת תורה ומצוות היא מחויבות שעם ישראל קיבל עליו ומסר עליה את הנפש לאורך כל ההיסטוריה שלנו, והיא לא תיפסק לעולם.

מתוך חיבור לדורות שקדמו לנו ורצון להמשיך את השרשרת ולהקשיב לציווי האלוקי נקבל עלינו גם אנחנו את עול המצוות.

מטרות

1. החניכים ילמדו כי הקשר של עם ישראל והקב"ה נצחי ולא יתנתק לעולם.
2. החניכים ישמעו על יהודים שמסרו את נפשם על קיום מצוות לאורך ההיסטוריה.
3. החניכים יספרו על מצווה שלמדו מסבא וסבתא או מההורים והם רוצים לקבל עליהם ומרגישים מחויבים אליה.

ציוד נדרש:

- פתקים למשחק טאבו
- קטעי קריאה מתוך הנספחים

מהלך הפעולה

פתיחה

נשחק את המשחק 'טאבו שלושת השלבים'.

מהלך המשחק: נחלק את השבט לשתי קבוצות המתחרות ביניהן.

כל קבוצה בתורה תבחר נציג, והוא יקבל קלפים שכתובה בהם מצווה מסוימת (נספח 1). מטרת הנציג היא להסביר לשאר חברי הקבוצה איזו מצווה כתובה לו בפתק בלי לומר אותה.

בשלב הראשון יוכל הנציג להשתמש בכל מילה שירצה (חוץ מהמצווה עצמה) כדי לרמוז לחברי קבוצתו מהי המצווה הכתובה בפתק.

לאחר שכל הפתקים נגמרים חוזרים עליהם שוב: בשלב השני יוכל נציג הקבוצה יוכל להשתמש במילה אחת בלבד כדי לרמוז לחברי קבוצתו מהי המצווה הכתובה בפתק.

בשלב השלישי ירמוז נציג הקבוצה מהי המצווה בפנטומימה בלבד, בלי להוציא מילה.

שלב א

נחלק את החניכים לשתי קבוצות, ולכל קבוצה ניתן קטע לקריאה ושאלות לדיון (נספח 2).

לאחר מכן נבקש מכל קבוצה לשתף בקטע שקראה ובתחושותיה כלפיו.

נשאל את החניכים:

- מה לדעתכם גורם לעם ישראל לשמור על קשר עם הקב"ה לאורך שנים רבות כל כך?
- מה גורם לנו לקיים מצוות אפילו במחיר של סיכון חיים?

לאחר הפתיחה נספר לחניכים כי עם ישראל מאז מתן תורה קיים את מצוות התורה לאורך אלפי שנים, גם כאשר היה גלות, גם כאשר היה צריך לסכן את חייו. קיום המצוות אומר מאה לבן ונשאר לאורך שנים. זוהי כזאת גדולה שלנו להיות חלק מעם ישראל שמר ככה על התורה והמצוות. בפעולה זו נבקש מקרוב כמה אנשים שקיימו מצוות הנאמנות ולפעמים גם באסירות נפש. ההבנה שאנחנו חוליה בשרשרת תחזק אותנו להמשיך לקיים מצוות גם אם לפעמים קשה לנו.

אם יש זמן, הקבוצות יכולות להתחלף בקטעים.

שלב ב

בחרו נושא (צבעים, פירות, ערים בארץ).

בכל פעם חניך אחד יתחיל ויאמר משהו מהקטגוריה, לדוגמה: צהוב. החניך שאחריו יחזור על הצבע שאמר החניך הראשון יוסיף צבע: צהוב, אדום. החניך שאחריו יאמר: צהוב אדום כחול, וכן הלאה.

בדיוק כך אנחנו זוכים להמשיך את הדורות שלפנינו בקיום מצוות ושמירה על ההלכה, ועם זאת כל אחד מאיתנו שמקיים את המצוות מוסיף לקיום המצווה את הגוון המיוחד שלו, את הנשמה שלו, ובכך מרומם את כל עם ישראל.

סיכום

נקרא את הפירוש של מעיין הנדלר על ספר התניא (נספח 3).

דרך ספר התניא אנחנו לומדים שבכל יהודי יש חלק שקשור לקב"ה ולא יינתק ממנו לעולם. נקודה זו עוברת אצלנו מדור לדור, והיא שגורמת לנו לעשות את רצון הבורא לאורך כל ההיסטוריה ובכל המצבים! זכינו שאנחנו חלק מעם ישראל ויש בנו חלק שקשור לאלוקים לנצח, לא משנה מה נעשה.

נבקש מכל חניך וחניכה שיספרו לחבריהם על מצווה שראו שסבא וסבתא שלהם או ההורים (אפשר כל קרוב משפחה או אדם שמכירים) מקיימים בצורה מיוחדת.

בדיקת דופק

כמה חניכים הזיזו לפעולה?

זה הזמן לעצור ולחשוב על החניכים שלי, להעביר בראש כל אחד ואחת מהם... האם הוא מביא בדרך כלל? האם היא מוצאת את עצמה בשבט? מה שלומם?

שני חניכים חשובים שאדבר איתם באופן אישי לאחר הפעולה:

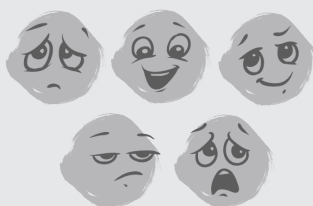
שם:

חשוב שנדבר על:

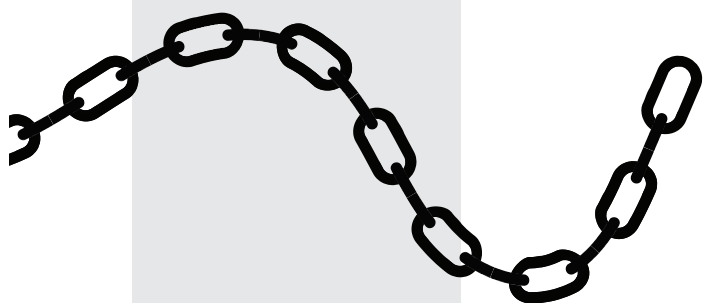
שם:

חשוב שנדבר על:

מה התחושה שלי לאחר הפעולה?

מהו חשוב שאזכור לקראת הפעולה הבאה?

נספח 1

פתקים למשחק טאבו:

צדקה

כיבוד הורים

ברכת המזון

נאמנות יקיים

תקיעה בשופר

לשון הרע

ציצית

צום יום כיפור

המשך נספח 1

<p>שבת</p>	<p>אוהבת הזר</p>
<p>תבילין</p>	<p>הפרשת חלה</p>
<p>כשרות</p>	<p>הדלקת נרות שבת</p>
<p>אכילת מצה בבית</p>	<p>ישיבה בסוכה</p>

המשך נספח 1

קידוש	קריאת מזונה בפורים
קריאה בתורה	הזדה של פסח

קטע קריאה א

מההגדה של פסח עם פירוש הרב קרליבך:

"היה באושוויץ חסיד מרדומסק, ששמו היה רב נפתלי, שלא היה מוכן להיכנע. כשחג החנוכה קרב הוא הסתובב בין הצריפים וסיפר לכולם את דבר התורה האחרון שאמר הרב מרדומסק לפני מותו. עיקר הרעיון הוא שהאור שמדליקים בלילה הראשון הוא החשוב ביותר. אנו אפילו מתפללים שיימשך לנצח, 'שלא יכבה נרו לעולם ועד'. הנאצים הבהירו (כפי שעשו לפני כל חג) שמי שייתפס מדליק נר, יוצא להורג בירייה בו במקום. אתם לא יכולים לתאר לעצמכם איזה סבל היה על אדם לעבור על מנת שיוכל להניח את ידיו על נר באושוויץ, שלא לדבר על זה שהנאצים איימו במוות על כל מי שיעשה זאת. אבל כל היהודים ידעו בליבם שהחסיד הזה יעשה הכל בשביל להשיג נר.

אני בטוח ששמעתם, שבמחנות, אם מישהו הופיע למסדר הבוקר כשהוא איננו נועל נעליים, עונשו היה מוות. ובכן, מאוחר בלילה אחד, למעשה היה זה הלילה הראשון של חנוכה, שמעו היהודים קול חריקה על דלת הצריף שלהם. רב נפתלי נכנס פנימה - כשהוא יחף. אבל מה שחשוב מבחינתו היה שבידו החזיק נר חנוכה. נעליו תמורת נר חנוכה: מבחינתו זו היתה עסקה משתלמת.

כל היהודים אמרו לו: 'אתה לא חייב לסכן את חייך למען המצווה הזאת, אתה יודע שגם אם לא יהרגו אותך הלילה, ברגע שיראו אותך מחר בבוקר, הם יהרגו אותך בו במקום'. רב נפתלי אמר להם: 'אבל זה כל עניינו של חנוכה: מסירות נפש, מוכנות לסכן את חייך למען קיומה של מצווה אחת'. היה זה הלילה הראשון של חנוכה, והיה עליו לקיים את המצווה. זה הדבר היחיד שהיה חשוב לו.

הרב נפתלי התקרב לעבר סדק קטן בקיר של הצריף והניח שם את נרו, כך שכל מי שנמצא בחוץ יוכל לראותו דולק. הוא הדליק את הנר ובירך את הברכה - לא עברו יותר מדקתיים והשומר התפרץ פנימה בשאגה: 'יהודים מלוכלכים, מי הדליק את הנר?' רב נפתלי ענה בנחת: 'זה הייתי אני'. הנאצי החל מיד להכותו והורה לו לכבות את הלהבה. אבל רב נפתלי לא התייחס אליו. כל אותה העת הוא שר לעצמו: 'הנרות הללו, אנו מדליקים את האורות הקדושים הללו על הניסים שעשית לאבותינו'. למותר לציין, שבשעה שהנאצי עזב הרב נפתלי היה על סף מוות. אבל - הפלא ופלא - הנר עדיין דלק! איכשהו הרוצח לא כיבה את הנר לפני שעזב.

למחרת בלילה היהודים התקשו להאמין למראה עיניהם. הם הביטו בפליאה כיצד הרב נפתלי, שאך בקושי היה בין החיים, דידה לעבר הסדק שבקיר, הוציא נר נוסף והדליק אותו".

שאלות לאחר הקריאה:

- אילו רגשות הסיפור הזה מעורר בכם?
- האם אתם מזדהים עם המעשה האמיץ של הרב נפתלי?
- מה הייתם שואלים את הרב נפתלי לו זכיתם לפגוש אותו?
- מה אתם רוצים לקחת איתכם מהסיפור?

המשך נספח 2

קטע קריאה ב

מההגדה של פסח עם פירוש של הרב קרליבך

"יש משהו ששמר אותנו חיים כיהודים - העובדה שתמיד מישהו בא להרוג אותנו, זה מה ששמר אותנו חיים. לפעמים אנחנו שוכחים מי אנחנו, אבל למרבה הצער יש אנשים שהם נגדנו. ברור לי שהם רק שליחי ה' כדי להגיד לנו מי אנחנו - מי אני - וכמה קדוש זה להיות יהודי. אני רוצה לספר לכם על צוואותיהם של שני אנשים: המילים האחרונות של שני יהודים קדושים. והנה הסיפור:

לילה אחד באושוויץ העיר אותי דודי הקדוש ואמר לי:

'אתה היחיד שתישא. מכל המשפחה שלנו, לא נשאר אף אחד עכשיו, זולת שנינו. אני מרגיש שהלילה הוא הלילה האחרון שלי. מחר אלך עם אבינו יצחק לתאי הגזים. אז אתה היחיד שתישא, ואני מוסר לך את רצוני האחרון. זו צוואתי - אני רוצה שתדע שהייתי שלוש שנים באושוויץ. אני נשבע לך שלא הפסקתי ללמוד לרגע. אתה יודע שאני יודע את רוב התלמוד הבבלי והירושלמי בעל פה. הבוקר התחלתי ללמוד את מסכת מועד קטן, מחר אספיק ללמוד עד דף ז. אם ה' יחון אותך, ותצא מכאן חי, סיים בשבילי את המסכת'.

אתם רואים, אחיי רועי, המשאלה האחרונה של שישה מיליון יהודים היא שנסיים ללמוד את מסכתות התלמוד למענם, לסיים את כל הדפים הקדושים של כל ספרי הקודש שהם לא זכו להשלים. איזו צוואה זו! אני מברך אתכם שתורישו אותה לילדיכם.

שמעתי סיפור נוסף על דבר צוואה אחרונה. הסיפור הזה קרה במלחמת ששת הימים. הופעתי לפני אלפי חיילים, והרוח הייתה כל כך מרוממת. כולם שפכו את הלב והתפללו לגאולת ישראל. אחרי ההופעה בא אליי קצין ואמר: 'אני רוצה לספר לך את הסיפור שלי. אני בא מקיבוץ מאוד שמאלני, ולא האמנתי באלוקים. לימדתי ת לידי שאנשים דתיים הם זיף, שהם חיים בעולם של שקרים. אמרתי להם שאנחנו, היהודים, כמו כל עם אחר, וישראל וקדושה זה בדיוק כמו טוקיו ומוסקבה.

כשהתחילה המלחמה מצאתי שאני נלחם ליד קצין מקיבוץ מאוד דתי. בבוקר מוקדם, כשהתחילו להילחם, הוא החל לצעוק בקול "שמע ישראל". כל הזמן צעק בקול גדול. אמרתי לו: "שמע, ידידי, אני מחבב אותך, אבל אתה עולה על העצבים שלי. אתה יודע מה אני מרגיש בקשר לאלוקים. אני לא יכול לסבול את היללות האלה על אלוקים. אני יודע שאתה מאמין בו, אני מעריך את זה, אבל בבקשה, תהיה בשקט". הוא רק אמר לי: "אתה תלך בדרך שלך, ואני אלך בדרך שלי". בבוקר היום החמישי למלחמה כמעט התרגלתי לזה שהידיד הדתי שלי כל הזמן צעק שמע ישראל. באותו בוקר עם שחר התחילו יריות, אבל לא היו צעקות "שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד". הסתכלתי על האדמה וראיתי שהיהודי הקטן שלי נורה; הוא גסט. דם קלח מפיו, אבל הוא עדיין היה חי. פתאום היה ברור לי - אוי, כמה יהודי אמיתי הוא, כמה יקר הוא. נפלתי על האדמה והחזקתי בידו הגוססת, ואמרתי: "אחי היקר והאהוב, אנא סלח לי שהתווכחתי איתך כל הזמן. אנא האמן לי בבקשה שהייתי רוצה למות במקומך. יש משהו שאוכל לעשות למענך?" הוא בקושי הצליח לדבר; הייתי צריך להניח את אוזני קרוב לפיו. הוא אמר: "אנא הבטח לי שתאמר שמע ישראל במקומי". אמרתי לו: "אני נשבע לך באלוקים שכל חיי אומר שמע ישראל כל יום; וכשאחזור לילדי אלמד אותם בשמך לומר שמע ישראל".

זה היה הסיפור של הקצין. הוא אמר לי: 'אתה יודע, עד אז לא האמנתי באלוקים, אבל באותו הרגע הוא פתח את שערי השמיים למעני. אני לא רק מאמין באלוקים, אני ראיתי את אלוקים. זה היה כל כך ברור שיש אלוקים אחד'.

אז אתם שומעים, ילדי היקרים, אתם יודעים מה אני ואתם צריכים לעשות. אנחנו צריכים לקרוא בקול גדול שמע ישראל למען כל החיילים הקדושים שמסרו את נפשם למען ארץ הקודש ולמען כל היהודים שמתו למען ה' באלפיים השנים האחרונות".

שאלות לאחר הקריאה:

- אילו רגשות הסיפור מעורר בכם?
- מה הייתם אומרים לו פגשתם את היהודי שצעק שמע ישראל ונפגע בקרב?
- מה אתם לוקחים איתכם מהסיפור?

נספח 3

מעייין הנדלר על ספר התניא, לקוטי מאמרים יח, כה, מחוברת של מעינותיך, 'לב לדעת':

"[...]בעומק האישיות של כל יהודי יש חלק שקשור ומחובר לה' בקשר בל יינתק. זהו המקום שבו כל יהודי מאמין בה' ואוהב אותו לנצח בלי כל הסבר הגיוני, פשוט מפני שהוא יהודי. נקודה עמוקה זו ניתנה לנו בירושה מן האבות הקדושים, ששימשו מרכבה לשכינה. כשם שלמרכבה אין רצון משלה והיא משמשת ככלי בלבד לרצון בעליה, כך גופם ונפדם של האבות היו כלי למימוש רצון ה'. ההתמסרות המוחלטת של האבות לה' חוללה בהם שינוי מהותי והפכה אותם מבריות בעלות רצון נפרד ואישיות נפרדת מה', לבריות שרצונן מאוחד עם הרצון האלוקי ואישיותן דבוקה בה'.

תכונה מיוחדת זו שנתחדשה אצל האבות הקדושים, עברה מהם בירושה לכל בני ישראל, ולכל העם היהודי. ומאז ועד סוף הדורות יש בכל יהודי נפש רוח ונשמה שהן חלק אלוה ממעל. זהו החלק שבו יהודי אינו נפרד מה' אלא מחובר אליו ודבוק בו תמיד, ורצונו מאוחד עם הרצון העליון".

הצרות למדריכים:

פעולה 4: צדק צדק תרדוף

רציונל

למדנו שהמצוות מקרבות אותנו לקב"ה, למדנו שעם ישראל שומר על קיום מצוות לאורך כל ההיסטוריה שלנו, אבל למה בעצם צריך חוקים לכל מצווה ומצווה? אולי הכי טוב שכל אחד יקיים אותה כמו שהוא רוצה?

בפעולה זו נלמד מדוע חשוב שיהיו פרטי הלכות מדויקים שהקב"ה קבע לכל מצווה ומצווה ונעמיק בפרטי ההלכות של מצוות צדקה, המצווה של שבת הרא"ה בחודש ארגון.

מטרות

1. החניכים יבינו את החשיבות של פרטי ההלכות בכל מצווה.
2. החניכים ילמדו על פרטיה של מצוות צדקה.
3. החניכים ישחקו משחק טריוויה על מצוות צדקה.

מקורות להרחבה:

הספר 'אהבת חסד' שכתב החפץ חיים, פניני הלכה על צדקה של הרב מלמד.

ציוד נדרש:

- חפצים היכולים לשמש מכשולים
- כיסוי עיניים
- תמונות מהנספחים
- חידון טריוויה מהנספחים

מהלך הפעולה:

פתיחה:

נגדיר שתי נקודות מרוחקות זו מזו, ובין הנקודות נניח חפצים המפריעים בדרך.

נחלק את השבט לשתי קבוצות. המטרה של כל קבוצה היא לעבור מהנקודה הראשונה לנקודה השנייה. בכל פעם רק נציג אחד יכול לעבור כאשר עיניו מכוסות.

בשלב הראשון המשחק מתבצע בדממה, וחברי הקבוצה אינם יכולים לעזור לנציג שלהם לעבור את מסלול המכשולים.

בשלב השני ייבחר נציג מכל קבוצה, והוא יוכל להדריך את העוברים במסלול המכשולים כיצד לעבור אותו בשלום.

בסיכום המשחק נשאל את החניכים:

- מה חשתם כשהלכתם בעיניים מכוסות, בלי שום ידיעה איזה מכשול לפניכם?
- מה הרגשת כשצעדתם בעזרת נציג הקבוצה שסייע לכם במעבר במסלול המכשולים?

אנחנו חיים בעולם שבו העיניים שלנו מכוסות. אנחנו לא תמיד יודעים כיצד נכון להתנהל בו. בעזרת המצוות הקב"ה מנחה אותנו בכל צעד וצעד שלנו כיצד לעלות מעלה מעלה ולא ליפול למקומות לא טובים.

מאחר שלא הכול אנחנו רואים ויודעים, המצוות ופרטיהן הם חוכמה אלוהית המנחה אותנו כיצד נכון לפעול בעולם, להוסיף טוב ולהתקרב לקב"ה.

אם אין ממה להנות מסוף
מכשולים, אפשר לצדד הרחבי
הסניף או מחוץ לסניף ולקבוצ
נקודת התחלה ונקודת סיום.

הדיקת דופק

כמה חניכים הגיעו לפעולה?

שלב א

נספר לחניכים כי כל שבט קיבל מצווה מסוימת שבה הוא מתמקד במהלך חודש ארגון, ושבט הרא"ה קיבל את מצוות צדקה.

בשלב זה נרצה להפגיש את החניכים עם הפנים השונות של מצוות צדקה, ולא רק בצורה הקלסית שלה, של מתן כסף לאדם הזקוק לו.

נפזר על הרצפה מגוון תמונות (נספח 1). בכל תמונה רואים עצם כלשהו. כל חניך וחניכה יבחרו תמונה ויספרו איך אפשר לעשות צדקה בעזרת חפץ זה או בקשר לחפץ שבתמונה (לדוגמה, תמונה של רכב, אפשר לקחת מישהו טרמפ). אפשר לאתגר את החניכים ולומר להם שהם אינם רשאים לחזור על דברי חבריהם.

נסביר לחניכים כי הרעיון המרכזי של מצוות צדקה הוא שאנחנו נותנים לאדם אחר משהו ששייך לנו. הצורה המקובלת למצוות צדקה היא הענקה של כסף מכספנו האישי לאדם אחר, אך אנו יכולים להעניק הרבה דברים ששייכים לנו למען הסביבה: להעניק מחוכמתנו לחבר הזקוק לזה לקראת מבחן, לעצור לטרמפים, להשקיע מזמננו למען אחרים ועוד.

שלב ב

חידון טריוויה -

נחלק את החניכים לשתי קבוצות. על כל קבוצה לבחור נציג. כל נציג יקבל כרטיס שבו פרטי הלכות על מצוות צדקה מתוך פניני הלכה של הרב מלמד (נספח 2), ויש לו 2 דקות לקרוא את הכרטיס ולזכור כמה שיותר פרטים.

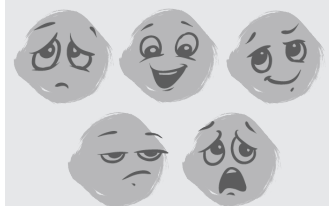
לאחר מכן נשאל את הנציגים שאלות על הכרטיס שקראו, והם יתחרו ביניהם. המנצח הוא מי שידע תשובות רבות יותר. לאחר מכן ייבחרו שני נציגים אחרים וינתנו להם שני כרטיסים אחרים.

סיכום

אפשרות 1: נבקש מכל אחד ואחת לרשום על דף עשרה דברים ששייכים להם (גשמיים ורוחניים: כסף וחוכמה, מצלמה איכותית וכישרון כלשהו) והם יכול לתרום למען השבט ולמען עם ישראל.

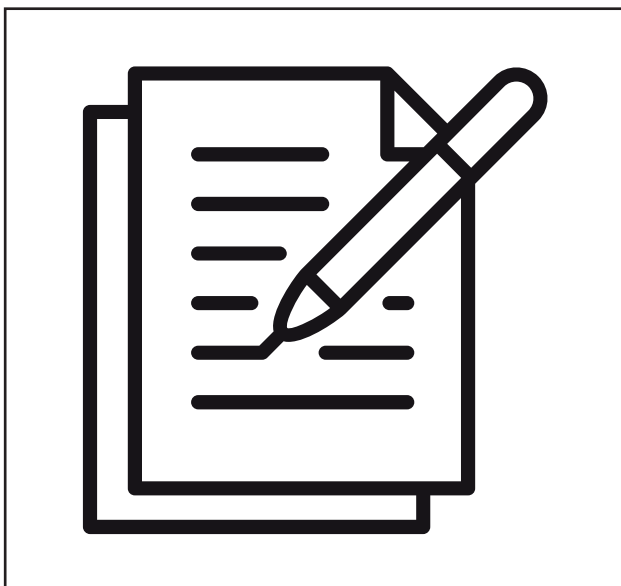
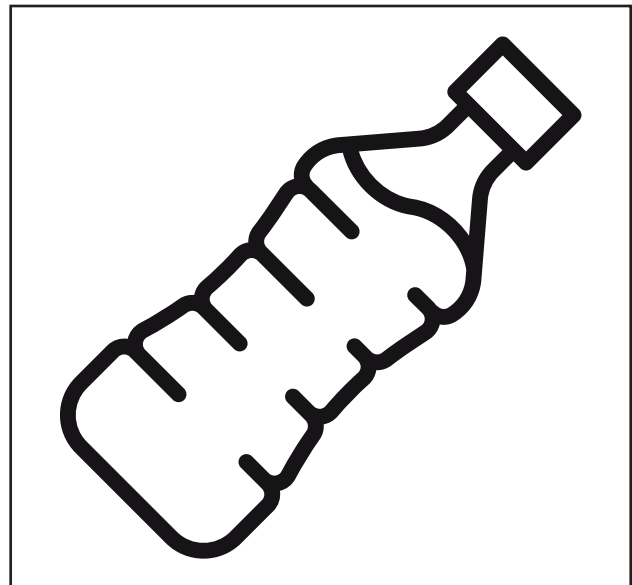
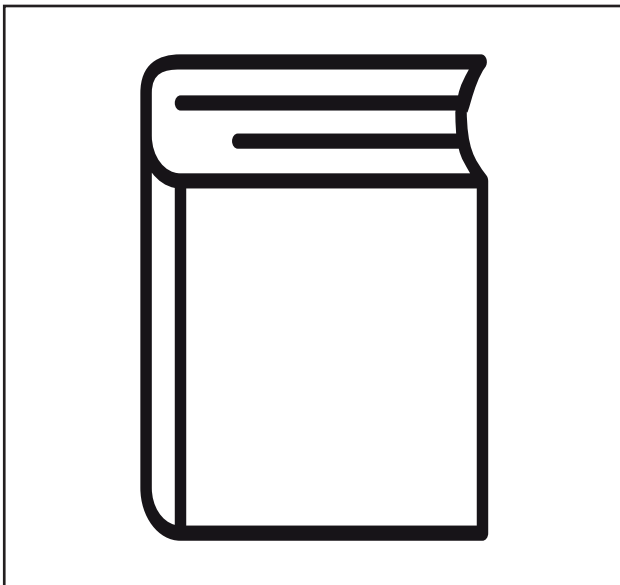
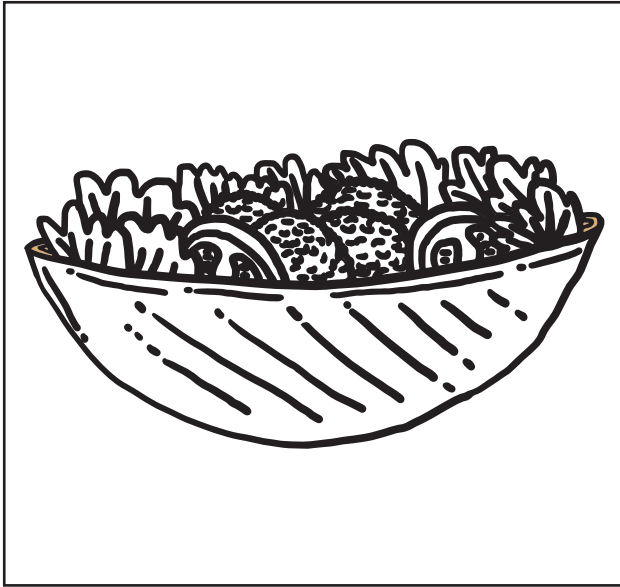
אפשרות 2: נהלו 'שוק קח-תן' של מצוות צדקה. כל אחד יאמר מה הוא רוצה לתרום למען השבט, דברים חומריים ורוחניים, וכל מי שמעוניין בתרומה זו יוכל לקבל אותה, ובתמורה יגיד מה הוא תורם לשבט וכן הלאה.

מה התחושה שלי לאחר הפעולה?

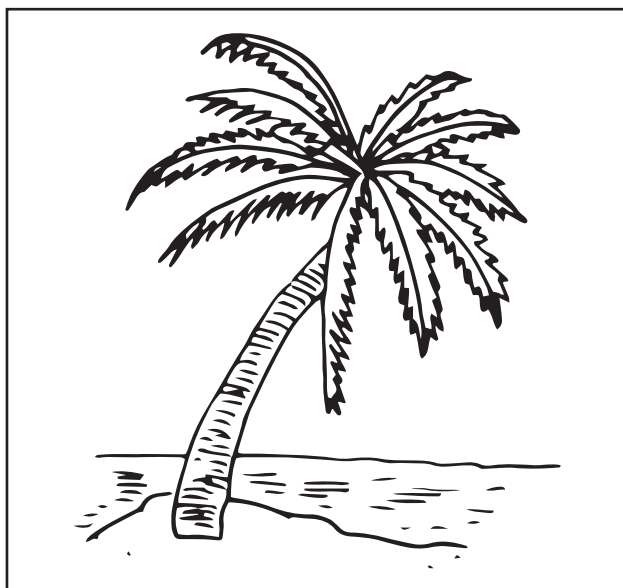
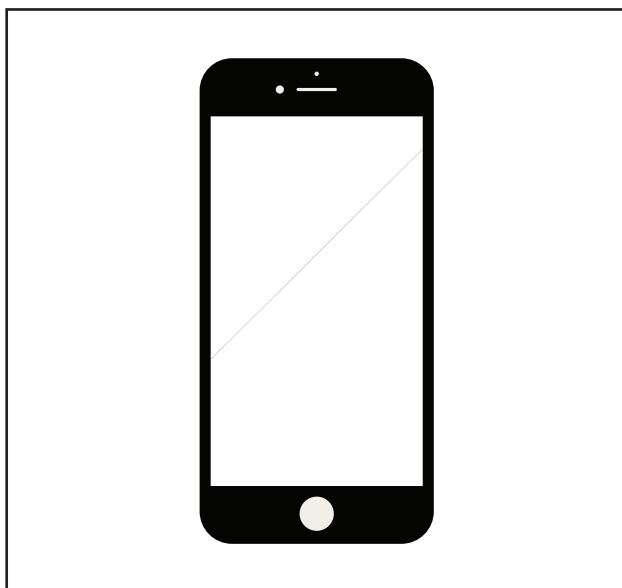
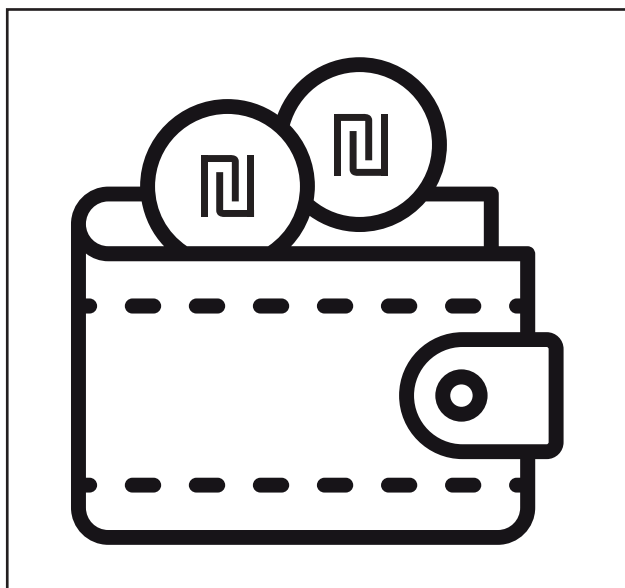
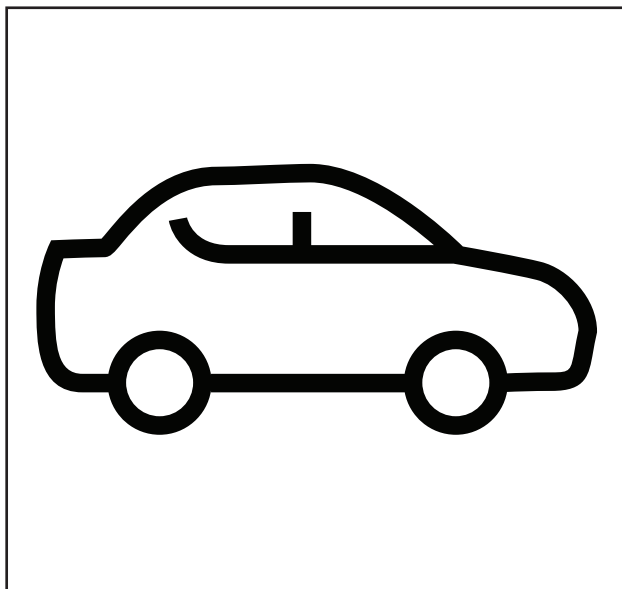
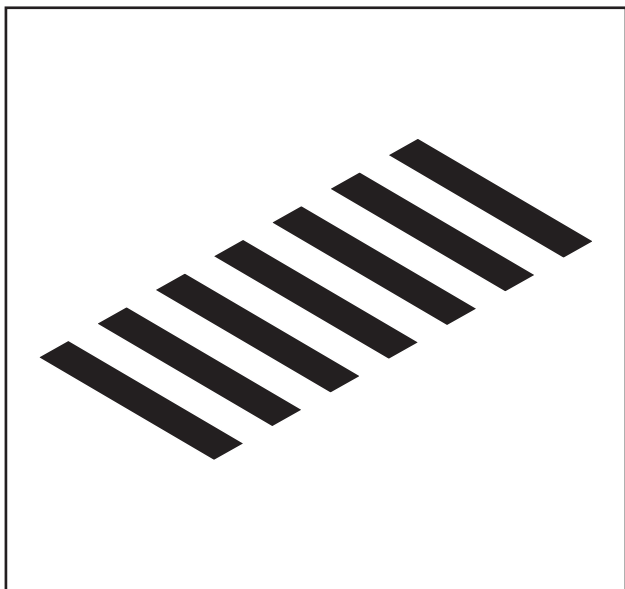

מהו שחוב שאזכור לקראת הפעולה הבאה?

המשך נספח 1

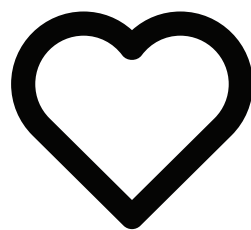
פניני הלכה על מצוות צדקה

<p>שאלות:</p> <p>א. מה אמרו חכמים על מצוות צדקה?</p> <p>ב. למה מי שנותן צדקה מתדבק במידותיו של הקב"ה?</p> <p>ג. למה דווקא מצוות צדקה מסוגלת להציל ממוות?</p>	<p>1. מצוות הצדקה היא מן המצוות הגדולות שבתורה, ואמרו עליה חכמים: "שקולה צדקה כנגד כל המצוות" (ב"ב ט, א) והנותן צדקה מתדבק במידתו של הקב"ה שמחיה ומפרנס את ברואיו. וכיוון שהצדקה מוסיפה חיים לעולם לכן היא מצילה מן המיתה, שנאמר: "וְצִדְקָה תִצְּלֵל מַמּוֹת"</p>
<p>שאלות:</p> <p>א. מצוות צדקה היא רשות או חובה?</p> <p>ב. למה מי שאינו נותן צדקה נחשב לעובד עבודה זרה?</p> <p>ג. איך מי שנותן צדקה מקרב את הגאולה?</p>	<p>2. מצוות הצדקה אינה רשות אלא חובה שהתורה מטילה על כל יחיד ועל החברה בכללותה. ועניינה לעזור ולתמוך בחולים וזקנים, יתומים ואלמנות, שאינם יכולים לקיים את עצמם. ומי שמשתמט מקיום חובת הצדקה, נחשב כאילו עובד עבודה זרה כי הוא משלים עם החסרונות שיש בעולם, כדרכם של עובדי עבודה זרה, שאינם מאמינים באפשרות לתקן את העולם. ואמרו חכמים: "כל המקיים נפש אחת מישראל מעלה עליו הכתוב כאילו קיים עולם מלא". ועל ידי שאנו מתמודדים עם הקשיים שישנם בעולם, ומסייעים לסובלים ולמסכנים, אנו מתקנים את העולם ומקרבים את הגאולה.</p>
<p>שאלות:</p> <p>א. איזה אדם נחשב עני?</p> <p>ב. מה פירוש עוני אישי?</p> <p>ג. מי קודם למי, העני או העני האישי?</p>	<p>3. עני הוא מי שאין ביכולתו לקנות את הדברים שנחשבים בסיסיים אצל רובה הגדול של האוכלוסייה בארץ שבה הוא גר. אולם במקרים מיוחדים יש גם עוני אישי, של אדם שהיה רגיל לחיי רווחה וירד מנכסיו, וקשה לו מאוד להתרגל למצבו החדש, והמצווה לעזור לו למשך זמן מסוים לקיים את שגרת חייו הקודמת עד שיתרגל למצבו הכלכלי החדש. אלא שיש לסייג זאת בשני כללים. א' אם ישנם עניים יותר שעדיין לא קיבלו את צורכיהם הבסיסיים, יש להקדימם, שזה הכלל: העני יותר קודם.</p>

המשך נספח 2

<p>שאלה: מהם שלושת העקרונות שלפיהם אדם יודע למי עליו לתת צדקה?</p>	<p>4. כיצד יקבע אדם למי לתת צדקה? [...] העיקרון הראשון הוא "אֲבִיוֹן", את היותר אביון, היינו יותר נצרך לעזרה - יש להקדים, לכן יש להקדים הנצרך למזון על פני הנצרך ללבוש, ואת הנצרך ללבוש על פני הנצרך לרהיטים. העיקרון השני: [...] את מי שנחשב יותר אֶחִיךָ - צריך להקדים. לכן הורים קודמים לבנים גדולים, בנים קודמים לאחים, אחים קודמים לדודים, ודודים קודמים לבני דודים. העיקרון השלישי: [...] עניי עירך קודמים לעניי עיר אחרת.</p>
<p>שאלות: א. כמה ראוי לתת במעשר כספים? ב. במה יזכה מי שנותן מעשר לצדקה? ג. מדוע טוב שאדם שנותן מעשר יתעשר?</p>	<p>5. מעשר כספים - ההלכה היא שמצווה מן המובחר לתת חמישית מהרווחים לצדקה, ומידה בינונית לתת מעשר מן הרווחים, והנותן פחות, מקיים את מצוות הצדקה כמידת עין רעה</p> <p>חכמים דורשים כי מי שנותן מעשר מכספו לצדקה - יזכה להתעשר, וה' ישלח ברכה במעשה ידיו. וזהו דבר טוב שמי שנותן מעשר יתעשר כי כך יהיה להם יותר כסף לתרום לצדקה ולהיות שותפים עם הקב"ה בתיקון העולם ובנוסף לכך זה קידוש ה' שמי שתורם כסף לצדקה נהיה עשיר.</p>
<p>שאלות: א. לאיזו מטרה עדיף לתת את כספי המעשר? ב. לאיזו מטרה נוספת אך חשובה פחות אפשר לתרום מכספי המעשר? ג. האם אדם יכול לקנות ספר קודש בכספי המעשר?</p>	<p>6. לאילו מטרות אפשר לתת כספי מעשר? אפשר לתת כספי מעשר לצורכי מצווה כמו בניית בית כנסת או יישוב הארץ אבל לכתחילה עדיף לתת את הכסף לעניים או ללומדי תורה.</p> <p>כיום אין לקנות בכספי המעשר ספרי קודש ללימוד עצמי אלא אם כן אין לאדם כסף לרכוש את הספר הזה והוא רוצה ללמוד בו, ואז יש להשאילו לאחרים או לתרום אותו לבית מדרש בסיום הלימוד.</p>

עושים

שבוע 3

פעולה 5: אני ואתה נשנה את העולם

רציונל

איזה כיף לנו! נבחרנו מבין עמים רבים להיות עם ישראל, העם הנבחר לקיים את מצוות ה' בעולם ולהאיר את האור של הקב"ה בעולם.

בפעולה הזו נלמד כיצד המצוות מוסיפות אור לעולם ואיך לכל אחד מאיתנו יש חלק בתיקון העולם בזכות קיום מצוות, ובהן מצוות צדקה.

מטרות:

1. החניכים ילמדו כיצד המצוות מוסיפות טוב לעולם.
2. החניכים יבינו כי אנחנו האמצעי של הקב"ה להוסיף טוב בעולם דרך קיום מצוות.
3. החניכים יציגו מצווה שהם רוצים לקיים בשמחה רבה יותר ויקבלו עצות מחבריהם כיצד לעשות זאת.

ציוד נדרש:

- רשימת חוקים לפי הנספח
- בקבוקי מים וקערות מים
- סוכריות
- קטעי קריאה לפי הנספח
- דפים ועטים לשלב ההתבודדות

מהלך הפעולה:

פתיחה:

נפרוס על הרצפה כל מיני חוקים התקפים היום במדינת ישראל (נספח 1). המשימה של החניכים היא למצוא כמה שיותר מצוות הקשורות לחוקים, לדוגמה: 'חוק הזכות לחיים' - לא תרצח.

שלב א

אפשרות 1 - 'משחק הזרם': כל החניכים יושבים במעגל ובוחרים מתנדב שעומד באמצע המעגל. בתחילת המשחק יתחיל אחד החניכים את ה'זרם' וילחץ את היד של אחד החברים שיושב ליזו (הוא בוחר ללחוץ את יד ימין שלו או את יד שמאל). החניך שקיבל את הזרם יכול להחליט אם להמשיך אותו לאותו כיוון או להחזיר את הזרם אל החבר שהעביר אותו אליו. מטרת החניך העומד במרכז המעגל הוא לזהות היכן הזרם עובר, ומטרת שאר חברי השבט היא להעלים מעיניו איפה הזרם נמצא.

אפשרות 2 - נחלק את השבט לשתי קבוצות. כל קבוצה תקבל בקבוק מים, ומטרתה להעביר את כל תכולת הבקבוק לקערה בצד השני של החדר בכל דרך שיבחרו (כמובן, לא בעזרת הבקבוק עצמו אלא בדרכים מקוריות אחרות). תנצח הקבוצה שהעבירה כמות מים גדולה יותר אל הקערה.

נסכם: אנחנו השליחים של הקב"ה להשפיע טוב על העולם, ודרך קיום מצוות ושמירה על התורה אנחנו מביאים לעולם את האור של הקב"ה. אפשר להמשיך לחניכים כי כמו צינור שמעביר מים ממקום אחד למקום אחר כך אנחנו הצינור של הקב"ה: מעבירים את הטוב של הקב"ה אל העולם.

שיוו לב הסניפים בהם יש
השגט הניס והנות לשחק הזרם
הקבוצות נפרדות או לשות
את האפשרות השניה.

גדיקת דופק

כמה חניכים הגיעו לפעולה?

זה הזמן לעצור ולחשוב על החניכים שלי, להעביר בראש כל אחד ואחת מהם... האם הוא מתייע בדרך כלל? האם היא מוצאת את עצמה בשבט? מה שלומם?

שני חניכים חשובים שאדבר איתם באופן אישי לאחר הפעולה:

שם:

חשוב שנדבר על:

שם:

חשוב שנדבר על:

מה התחושה שלי לאחר הפעולה?

מהו חשוב שאזכור לקראת הפעולה הבאה?

כל חניך וחניכה יקבלו חמש סוכריות. כולם עוצמים עיניים ושולחים את היד קדימה, ולאחר שנצעק "שלוש ארבע ו...!" יחליט כל אחד אם הוא סוגר את היד או פותח אותה. אם כולם פתחו את היד, כל אחד מקבל עוד סוכרייה אחת. אם כולם פתחו את היד ורק חניך אחד סגר אותה, כולם צריכים לתת סוכרייה אחת קנט, והחניך שסגר את היד מקבל שלוש סוכריות. אם כולם סגרו את היד, כולם נותנים קנט של שתי סוכריות.

בשלב הראשון אסור לחניכים לדבר זה עם זה. לאחר כמה שבבים אפשר לתת להם לדבר זה עם זה כדי לתכנן מה הם רוצים לעשות.

לאחר המשחק נשאל אותם:

- איך הרגשתם במשחק?
- האם היה קל לפתוח את היד למרות החשש שזה יפגע בנו?
- איך הרגשתם כשאחד מהחניכים בחר לסגור את היד?

נדבר על הכוח שלנו כקבוצה וכשבט להעניק זה לזה ולסביבה: כשכולם פותחים את היד ומלאי רצון לתת, יכול לצמוח המון טוב בעולם. הקב"ה בחר בנו להיות שליחים שלו בעולם, ואנחנו בוחרים אם לפתוח את היד או לסגור אותה, אם להיות שליחים ולהשפיע טוב או לא.

נקרא את הקטע של הרב קרליבך (נספח 2).

בשבטים שאוהבים העמקה והעשרה אפשר ללמוד יחד קטע של הרב קוק (נספח 3).

סיכום

נחלק את החניכים לזוגות, וכל אחד יספר לבן זוגו על מצווה שהיה רוצה לקיים בשמחה רבה יותר ומה מונע זאת ממנו. בן הזוג ינסה לתת לו עצה כיצד יוכל לעשות זאת, ולאחר מכן הם יתחלפו.

אם מתאים, אפשר לצאת ל'התבודדות' במקום שקט (ולא מסוכן!).

הכוונה להתבודדות:

השלב הראשון של ההתבודדות נעשה בזוגות: כל שני חניכים יושבים יחד, וכל אחד מספר בתורו על מצווה שהיה רוצה לקיים בשמחה רבה יותר אך מרגיש שהוא חסום, ובן הזוג יקשיב וינסה לתת עצה איך אפשר להצליח לקיים את המצווה בשמחה.

לאחר שכל אחד מבני הזוג ישתף בקושי שלו ויקבל עצה מחברו, יצאו כולם להתבודדות בשטח: כל אחד יתפוס מקום שבו הוא יכול לשבת לבד ולחשוב על השאלות המצורפות (נספח 4).

חוקים עכשוויים במדינת ישראל

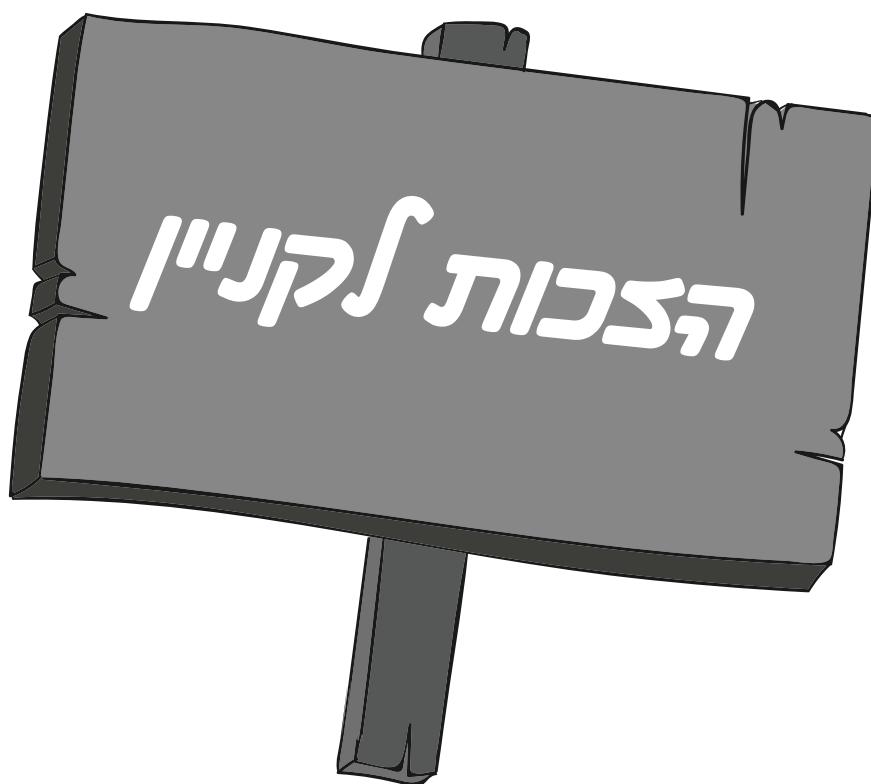
המשך נספח 1

המשך נספח 1

המשך נספח 1

המשך נספח 1

נספח 2

הרב קרליבך מתוך ההגדה של פסח:

"אתם יודעים, אחיי ורעיי, לפעמים אנו שוכחים כמה ריבונו של עולם אוהב אותנו, אבל אחר כך אנחנו נזכרים, והכל בא על מקומו בשלום. פעמים אנו שוכחים שיש לנו ברית עם ה' - הברית שכרת אברהם אבינו. אנו שוכחים שה' לא יכול להשיג את ייעודו בעולם בלי עזרה מהיהודים, והיהודים לא יכולים לחיות בלי ה'. ה' אוהב אותנו ללא מצרים - אך תזכרו שיש לנו ברית עם ה'. למעשה לכל אדם יש שתי בריתות - ברית אישית וברית של כלל ישראל. הברית מעניקה לנו כוח להחזיק מעמד".

נספח 3

אורות ישראל א, ד

"עצמות החפץ של היות טוב לכל, בלא שום הגבלה בעולם כלל, בין בכמות הניטבים ובין באיכותו של הטוב, זהו הגרעין הפנימי של מהות נשמתה של כנסת ישראל. זאת היא ירושתה ונחלת אבותיה".

הסבר:

העולם תמיד חיפש איך להביא את הטוב לעולם, אך מעולם לא ידע איך. רבים חשבו שהם מביאים טוב לעולם אך בעצם רק הרסו אותו. כל עוד האדם אנושי יכולתו להוסיף טוב מוגבלת.

אם כך, איך מביאים את הטוב לכול? אנו מוכרחים לקבל תורה משמיים, תורה אלוקית שתסביר לנו כיצד להוסיף טוב עולם.

מוסר הקודש, התגלות המוסר הכללי, ד

"המקור העצמי של המוסר מוכרח להיות מונח ביסוד מה שהוא טוב לכל, במובן היותר רחב, דהיינו טוב לכל המצוי, ומוכרח על פי זה להיות מציאות למהלך מעשי ומחשבתי כזה, שתולדותיו מביאות את הטוב לכל, במובנו היותר נרחב.

השאלה היא רק איך יתגלה לאדם המוגבל הטוב לכל המצוי, שהוא כל כך נעלם ממנו. ועל זה התשובה מוכרחת לבא, שבעולם תמצא נקודה מאירה, שמפי הגבורה ישמע בה תורה ומצוות והתורה מן השמים צריכה להיות מכוונה לטובת הכל, מראשית עד אחרית.

זאת היא התורה אשר תצא מציון ודבר ד' מירושלם, שכל העמים ישתוקקו לה באחרית הימים, והלכו עמים רבים ואמרו לנו ונעלה אל הר ד' אל בית אלהי יעקב ויורנו מדרכיו ונלכה בארחתיו, כי מציון תצא תורה ודבר ד' מירושלם".

הסבר:

הזכות שלנו, של כל יהודי ויהודי, היא לתקן עולם במלכות ש-די. מכוח זה האחריות הגדולה שלנו בכל כל מצווה ומצווה. זו השליחות, הזכות והאחריות של כל בן מצווה, כפי שאמר הלל לאותו גר, שכל המצוות כולן על רגל אחת הן "מה ששנא עליך אל תעשה לחברך", וכמו שאמר רבי עקיבא "ואהבת לרעך כמוך - זה כלל גדול בתורה".

בזה אנו האידיאליסטים הכי גדולים. בכל מצווה, בכל תפילה, בכל לימוד תורה. אנו שותפים לעם ישראל, והוא שותף עם א-ל לתקן עולם במלכות שדי.

נספח 4

שאלות הכוונה להתבודדות:

- אני רוצה להודות לקב"ה על...
- קשה לי לפעמים ש...
- מצווה שהייתי רוצה לקיים בשמחה...
- הייתי רוצה לבקש ש...
- אני רוצה להתפלל על חבר/ה שלי שיהיה לו/ה הצלחה בקיום המצווה בשמחה....

הצרות למדריכים:

פעולה 6: מה אתם הייתם עושים?

רציונל

לאחר שלמדנו על החיוב שלנו לשמור על מצוות ולהקפיד על פרטיהן, ולאחר שלמדנו על פרטי ההלכות של מצוות צדקה, אנחנו רוצים לבנות את הקומה של החיבור אל מצווה זו. אנחנו רוצים לקיים את מצוות צדקה בהתרגשות ושמחה, מכל הלב.

מטרות

1. החניכים ילמדו על משמעויות שונות של מצוות צדקה.
2. החניכים יבררו את החיבור שלהם למצוות צדקה.
3. החניכים ייזמו פרויקט צדקה סניפי.

ציוד נדרש:

- מקרן ומחשב או טלפונים עם חיבור לאינטרנט
- קטעי לימוד מהנספחים
- דפים ועטים

פתיחה

נפתח בסרטון מהתוכנית 'מה אתם הייתם עושים' שבו רואים ניסוי חברתי שבוחן את הרגישות של עוברי אורח לילד רעב: אם יציעו לקנות בשבילו אוכל או יתעלמו ממנו.

אפשר לכתוב ביוטיוב 'ילד רעב ניסוי חברתי', זה הסרט הראשון ברשימה.

לאחר הצפייה נשאל את החניכים:

- אילו תחושות מעלה בכם מהצפייה בסרט?
- איך אתם הייתם מתנהלים במצב כזה?
- האם קרה לכם משהו דומה ואתם שמחים או מתחרטים על הדרך שבחרתם להתנהל?

אם אין לכם אפשרות להקרין במקרן, אפשר לשלוח קישור לחניכים, וכל חניך או קבוצת חניכים יפתחו את הסרטון בטלפון ויצפו בו.

מהלך הפעולה

שלב א

נפזר בחדר קטעים הקשורים למצוות צדקה (נספח 1).

ניתן לחניכים זמן להסתובב בחדר ולכתוב לעצמם שלוש נקודות שהתחדשו לכל אחד על מצוות צדקה או שלוש נקודות שהתחברו אליהם במיוחד.

בסיום שלב זה נבקש מכל חניך וחניכה לשתף בנקודה אחת חשובה שהתחדשה להם.

בדיקת דופק

כמה חניכים הגיעו לפעולה?

זה הזמן לעצור ולחשוב על החניכים שלי, להעביר בראש כל אחד ואחת מהם... האם הוא מביע בדרך כלל? האם היא מוצאת את עצמה בשבט? מה שלומם?

שני חניכים חשובים שאדבר איתם באופן אישי לאחר הפעולה:

שם:

חשוב שנדבר על:

שם:

חשוב שנדבר על:

מה התחושה שלי לאחר הפעולה?

מהו חשוב שאזכור לקראת הפעולה הבאה?

אפשרות זו מתאימה יותר ליישובים קטנים בהם אפשר לשלוט את החניכים לרתי המשפחות.

אפשרות 1: נשחק עם החניכים 'גלגולו של שקל'. ניתן לכל קבוצת חניכים שקל ונגדיר אזור מסוים של בתים שאליהם היא יכולה ללכת. החניכים ידפקו על הדלת (כמובן, יש לראות שהשעה אינה מאוחרת) ויספרו כי הם משחקים 'גלגולו של השקל', וישאלו את בעלי הבית מה יסכימו לתת להם בתמורה לשקל זה. את מה שיקבלו הם יציעו לבית הבא וכן הלאה, עד שיקבלו משהו שיספק אותם. בסיום המשחק יחזרו החניכים לסניף ויראו לשאר השבט את מה שקיבלו.

נסכם: אנחנו לעולם לא יודעים איך תורמת תרומה קטנה שלנו, שקל או חיוך בבוקר או עזרה קטנה לחבר, ואילו פלאים היא יכולה לחולל במציאות.

אפשרות 2: ניתן לחניכים פתקים לבנים וקטנים ונאמר להם שמטרתם למלא כמה שיותר פתקים במצוות צדקה שהם זוכרים שהם עשו בחייהם. נסביר לחניכים כי אלו יכולים להיות סוגים שונים של נתינת צדקה, החל מתרומה של כסף ועד הקדשה של זמן לחבר שהיה זקוק לי.

לאחר שהחניכים ימלאו את הפתקים נפתח יחד את הפתקים ונקרא את המצוות. נראה לחניכים איזה כוח יש לנו כשבט להוסיף טוב בעולם, כמה מעשים טובים נעשים סביבנו בלי שאנחנו יודעים.

סיכום

נחשוב יחד איזה מיזם צדקה שניפי אנחנו יכולים לעשות בתקופה הקרובה (לאחר חודש ארגון או בסופו) למען הסניף או הקהילה. ניתן לחניכים להעלות רעיונות ונבחר יחד בפרויקט השבטי.

רעיונות (למקרה שהחניכים לא הציעו רעיונות מעצמם):

- איסוף מוצרי מזון או בגדים מחניכי הסניף והעברתם לארגון חסד.
  - ארגון יריד פעילויות לילדים או הקרנת סרט והענקת הרווח שיתקבל לצדקה.
  - פתיחת מועדונית של שיעורי בית לילדי הסניף או לילדים בשכונה.
  - אמץ קשיש: כל זוג חניכים מהשבט יאמץ קשיש מהשכונה, ילך לבקר אותו, יעזור לו לערוך קניות וכו'.
  - מכירת עוגות במקום ציבורי ותרומת הכסף לצדקה.
- העיקר ליישם את מה שלמדנו. בצלחה!

נספח 1

א

מתוך פירוש של מעיין הנדלר לתניא, ליקוטי אמרים לד (מחוברת של מעינותיך, לב לדעת):

"כאשר אדם נותן צדקה הוא דבק במידותיו של ה' והופך את גופו לכלי להשפעת חסדו של ה'. היד שנותנת צדקה מתאחדת עם הנתינה האלוקית ומשרתת אותה, והאלוקות שוכנת בתוכה. למצוות הצדקה יש כוח מיוחד לקדש את האדם לא רק בשעת מעשה המצווה, ולא רק בסכום הכסף המדויק שהוא תורם. נתינת חמישית מן המשכורת לצדקה (זוהי המידה הגדולה ביותר של נתינת צדקה) מרוממת יחד איתה את כל ארבעת החלקים האחרים של המשכורת ואת כל טרחותיו ועיסוקיו של האדם בענייני פרנסה ומקדשת אותם [...] בנתינת צדקה מתעלה כל ממונו של האדם, וכל הזמן והכוחות המוקדשים לפרנסתו מתקדשים גם הם".

ב

אלומה לב, במלוא הדופק:

"רק במקרה העני נבחר להיות עני, צדקה היא הכרת תודה על שלקח את התפקיד הלא נוח".

ג

יוס'לה קמצן קדוש:

ומעשה בעיר קראקוב שרוב תושביה היו עניים מרודים, והפרנסה בה הייתה קשה מאוד. התגורר שם אדם עשיר, וכולם קראו לו יוס'לה קמצן, כיוון שכל מי שהיה הולך לבקש ממנו צדקה - היה יוס'לה מגרשו בביזיון ואומר לו "תסתלק מכאן, אתה לא יודע שאני לא תורם דבר"

כשהיה מגיע לבית הכנסת אף אחד לא היה אומר לו שלום, וגם בשבת כשכולם בירכו איש את רעהו בברכת "שבת שלום" ולחצו ידיים - אף אחד לא לחץ את ידו של יוס'לה, מתוך רצון להראות לו כמה הם לא אוהבים אותו. גם בלכתו ברחוב הילדים היו לועגים לו על קמצנותו הרבה.

הגיע היום ויוס'לה קרב אל יומו. הגיעו אליו חברה קדישא ואמרו לו "יוס'לה, אתה לא עזרת לנו בימי חיך. לפחות עכשיו, כשאתה על סף מוות, תעזור לקהילה בסכום נכבד של עשרת אלפים רובל (סכום גדול באותם ימים), ונערוך לך קבורה כראוי. שהרי את כספך לא תיקח איתך לבית הקברות. ואם לא תיתן את הסכום הזה - אנחנו מבטיחים לך שלא נקבור אותך". ענה להם יוס'לה: "אני לא צריך את הטובות שלכם. כל חיי הסתדרתי לבד, וגם עכשיו אסתדר לבד. סכום גדול כזה לא בא בחשבון".

אנשי חברה קדישא עזבו את המקום כשהם המומים, וזמן קצר לאחר מכן הלך יוס'לה לעולמו. אנשי החברה קדישא קיימו את הבטחתם ולא קברו אותו, אלא שלאחר שלושה ימים בא אחד השכנים, לקח את גופתו וקבר אותה באמצע הלילה.

והינה מגיע יום חמישי בצוהריים. ניגש אחד העניים אל רב הקהילה והתחנן לעזרה כספית לקראת שבת קודש. הרב טרם הספיק לבדוק אם יש כסף בקופת הקהילה, ומגיע עני שני כשבפיו אותה בקשה. אחריהם מגיע שלישי וכן הלאה, וכמעט כל העיר מבקשת סיוע לקראת שבת קודש.

אמר להם הרב: "אני לא מבין. אני משמש בתפקיד רב הקהילה זה עשרים שנה, ואף פעם לא בא עני אחד לבקש ממני סיוע לשבת. פתאום כולם באים?" שאל הרב איך בעשרים השנים האחרונות היה להם כסף לשבת, וכולם כאחד השיבו שמדי בוקר מצאו מעטפה עם כסף מתחת לדלת [עד אותו יום]. זה מצא עשרה רובל, זה מצא שנים עשר וכן הלאה. הציע הרב שיבדקו מי מהקהילה נפטר באותו שבוע, ועל ידי כך יבינו את העניין.

אחרי דין ודברים התברר לכולם שיוס'לה ה'קמצן' שכולם בזו לו, לא בירכו אותו לשלום, לעגו לו ואף לא רצו לקברו, הוא שפרנס את משפחותיהם זה יותר מעשרים שנה ואף ידע בדיוק כמה היו צריכים ונתן להם סכומים מדויקים. הכריז הרב על יום ראשון כיום צום ותפילה בבית הכנסת על מנת לבקש סליחה גדולה מיוס'לה על הצער שגרמו לו.

ביום ראשון הגיעו לבית הכנסת כל תושבי העיר, מקצה ועד קצה, והתפללו לבורא עולם. בסוף היום פתח הרב את ההיכל וביקש בשם כל תושבי העיר סליחה ומחילה מיוס'לה, ואמר לכולם שעדיין אין הוא יודע אם יוס'לה סלח. פתאום נפל כמתעלף.

והינה נגלה אליו יוס'לה בחלום ואמר לרב: "על מה ולמה באים כולם לבקש מחילה? אין להם על מה לבקש. אני הוא שבחרתי בדרך הזו, על מנת שלא ייוודע הדבר לאיש, וה' הצליח דרכי. ואם אתה בכל זאת רוצה להרגיעם, תגיד להם שאני מוחל להם מחילה גמורה, וכי מעולם לא כעסתי עליהם".

שאל אותו הרב: "אבל איך הסתדרת כמה ימים ללא קבורה?" "הכול היה בסדר", ענה יוס'לה, "הגיעו אליי האבות הקדושים עם משה רבנו, אהרן הכהן, יוסף הצדיק, דוד המלך ואלוהי הנביא, וכולם ליוו אותי עד מקומי בגן עדן. ומה אומר לך, אני ממש בגן עדן, אבל חסרות לי כאן רק דלתות שבורות שאוכל לתת תחתיהן מעטפות עם כסף..."

ומאז קראו לו יוס'לה קמצן קדוש, וכך כתבו גם על קברו.

המשך נספח 1

ד

אהרונני ברנשטיין, פעם בשבוע:

”לא תכלה פאת שדה בקצרך”

שכח מזה! מה פתאום שאתרום סכומי כסף לצדקה? שהעניינים ילכו לעבוד, שיתפללו, שיסתדרו איכשהו! מה זה קשור אלי? תן לי לגמור את החודש, להשאיר כמה גרושים לחופשה בקיץ, וזהו זה. אני בן אדם הגון ותו לא, אם פעם אתעשר או שיתחשק לי להיות צדיק וקדוש אתקשר אליך.

איש יקר! אם לא תפנה מזמנך לעזור לזקנה שנפלה באמצע הרחוב, אתה לא נורמלי ולא בסדר. למרות שהזמן שלך יקר והוא רק שלך, אתה לא חי בבועה. זה מאוד מינימלי לדרוש ממך להתנהג כמו בן אדם ולהתייחס אל הסביבה.

רק לב אבן לא נקרע כשהוא רואה אנשים במצוקה. אם אתה מסוגל לעבור ליד מסכן שזקוק לכסף ולהתעלם ממנו, אתה לא הגון ולא ישר. צדקה היא מלשון צדק. לתת צדקה זה לא עניין מיוחד לצדיקים וקדושים, אלא התנהגות מוסרית וצודקת לכל אחד. הצדק והיושר אומרים שאנשים צריכים לעזור אחד לשני, וכן על חשבונם האישי.

אלוקים אומר לנו להשאיר בקצה השדה שטח לא קצור, להשאיר תבואה ופירות לעניים שיבואו לקטוף. אלוקים, שחילק את הכסף בצורה לא שווה בין בני האדם, הוא זה שאמר לתרום. החקלאי שזרע וגידל צריך לאפשר לעניים להיכנס לשדה שלו ולקטוף ולאכול מהפירות שלו.

בלי זה איזה טעם יהיה לפירות שלנו? איזה טעם יהיה לחיים?

ה

רמב"ם, משנה תורה, הלכות מתנות עניים י, ז

”מעלה גדולה שאין למעלה ממנה זה המחזיק ביד ישראל שפנה ונותן לו מתנה או הלואה או עושה עמו שותפות או מוציא לו מלאכה כדי לחזק את ידו עד שלא יצטרך לבריות לשאל. ועל זה נאמר (ויקרא כה, לה): 'והחזקת בו גר ותושב וחי עִפְרָיִם פְּלוֹמֵר הַחֶזֶק בּוֹ עַד שֶׁלֹּא יִפְלֵ וַיִּצְטָרֵךְ'.”

פירוש: המעלה הגבוהה ביותר בנתינת צדקה היא לתת עבודה לאדם הנזקק, וכך הוא ירוויח בעצמו כסף ולא יזדקק לבקש צדקה מאחרים.

1

בתו של ר' עקיבא (מאתר דעת):

לרבי עקיבא הייתה בת. אמרו לו החוזים בכוכבים: ביום שבו תיכנס לחדר כלולותיה יכיש אותה נחש ותמות. היה [ר"ע] מודאג מאוד בשל כך. באותו יום שבו נכנסה בתו לחדר הכלולות נטלה הכלה את סיכת ראשה ונעצה אותה בסדק שבקיר. קרה ונכנסה בעינו של הנחש שהסתתר בתוך הקיר. בבוקר, כשנטלה אותה, נמשך ובא הנחש אחריה. אמר לה אביה: מה עשית? אמרה לו: בערב בא עני וקרא בפתח והיו עסוקים כולם בסעודה ואף אחד לא שמע אותו. קמתי ולקחתי את מנת האוכל שנתת לי ונתתיה לו. אמר לה: מצווה עשית! יצא רבי עקיבא ודרש: "וצדקה תציל ממות" - ולא רק ממיתה משונה אלא אפילו ממיתה עצמה.

